

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET, NIKŠIĆ

Violeta Vujković

**KONCEPTUALIZACIJA ŽENE PUTEM ANIMALNIH METAFORA U KORPUSU
TEKSTOVA BRITANSKIH I CRNOGORSKIH INTERNET STRANICA**

MAGISTARSKI RAD

Nikšić, 2020.

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET, NIKŠIĆ

Violeta Vujković

**KONCEPTUALIZACIJA ŽENE PUTEM ANIMALNIH METAFORA U KORPUSU
TEKSTOVA BRITANSKIH I CRNOGORSKIH INTERNET STRANICA**

MAGISTARSKI RAD

Nikšić, 2020.

PODACI I INFORMACIJE O MAGISTRANDU

Ime i prezime: Violeta Vujković

Datum i mjesto rođenja: 20.11.1995, Kotor

Naziv završenog osnovnog studijskog programa i godina završetka studija: Filološki fakultet u Nikšiću, Odsjek za engleski jezik i književnost, 2018.

INFORMACIJE O MAGISTARSKOM RADU

Naziv postdiplomskog studija: Odsjek za engleski jezik i književnost – Nauka o jeziku

Naslov rada: *Konceptualizacija žene putem animalnih metafora u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica*

Fakultet/Akademija na kojem je rad odbranjen: Filološki fakultet u Nikšiću, Univerzitet Crne Gore

UDK, OCJENA I ODBRANA MAGISTARSKOG RADA

Datum prijave magistarskog rada: 27.06.2019.

Datum sjednice Vijeća na kojoj je prihvaćena tema: 9.09.2019.

Komisija za ocjenu teme i podobnosti magistranda: Prof. dr Milica Vuković Stamatović, doc. dr Marijana Cerović, doc. dr Miodarka Tepavčević

Mentor: Prof. dr Milica Vuković Stamatović

Komisija za ocjenu rada: Prof. dr Milica Vuković Stamatović, doc. dr Marijana Cerović, doc. dr Miodarka Tepavčević

Komisija za odbranu rada: Prof. dr Milica Vuković Stamatović, doc. dr Marijana Cerović, doc. dr Miodarka Tepavčević

Datum odbrane:

Datum promocije:

Predgovor

Ovaj rad bavi se ispitivanjem konceptualizacije žene putem animalnih metafora u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica domena .uk i .me. U našem radu polazimo od pretpostavke da životinjski svijet predstavlja veoma pogodan izvor i sredstvo za konceptualizaciju i konstruisanje metafora koje se odnose na ženu (Kövecses, 2005). U skladu sa mišljenjem Kevečeša, kao i brojnih drugih autora, pristupili smo analiziranju animalnih metafora koje se koriste za konceptualizaciju žene u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica.

Naše istraživanje zasnovano je na teoriji konceptualne metafore, koju su ustanovili Lejkof i Džonson (1980). Kroz pregled literature pozvali smo se na radove određenog broja autora koji su dali svoj doprinos kognitivnoj lingvistici. Njihova istraživanja su bila od velikog značaja prilikom izrade ovog rada.

Centralni dio ovog rada predstavlja analiza sakupljenog korpusa, kao i kontrastivna analiza žene putem animalnih metafora u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica. Animalne metafore prikazane u ovom radu biće ilustrovane ekscerptima u kojima su realizovane, a njihova upotreba biće interpretirana. U zaključku ćemo dati krajnja razmatranja do kojih smo došli na osnovu dobijenih rezultata.

Ovom prilikom želim da izrazim svoju zahvalnost mentorki prof. dr Milici Vuković Stamatović na nesebičnoj pomoći, savjetima, stručnom vođenju i ličnom trudu i zalaganju u izradi ovog magistarskog rada. Takođe, veliku zahvalnost dugujem i članovima komisije doc. dr Marijani Cerović i doc. dr Miodarki Tepavčević, čije su sugestije i savjeti unaprijedili ovaj rad.

Izvod iz rada

Ovaj magistarski rad bavi se konceptualizacijom žene putem animalnih metafora u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica domena .uk i .me. Naše istraživanje zasnovano je na teoriji konceptualne metafore, čije su temelje 1980. godine postavili Džordž Lejkof i Mark Džonson u svojoj knjizi *Metaphors We Live By* (*Metafore naše nasušne*). Centralni dio rada predstavlja kontrastivna analiza metaforičke konceptualizacije žene kao životinje u engleskom i crnogorskom jeziku. Korpus za naše istraživanje čine ekscerpti preuzeti sa britanskih i crnogorskih internet stranica. Na kraju ovog rada prikazali smo zaključna razmatranja do kojih smo došli na osnovu dobijenih rezultata.

Ključne riječi: konceptualna metafora, animalne metafore, žena, životinja, britanske i crnogorske internet stranice, kontrastivna analiza

Abstract

The aim of this paper is to explore the conceptualisation of woman through animal conceptual metaphors as linguistically realised in the British and Montenegrin web pages (the *.uk* and *.me* domains). The present study relies on the *Conceptual Metaphor Theory*, as established by Lakoff and Johnson (1980). The main part of this paper is a contrastive analysis of the metaphorical conceptualisation of woman as an animal in English and Montenegrin. This research was carried out on excerpts from British and Montenegrin web pages. At the end of the paper, we present the concluding considerations we have arrived at on the basis of the results obtained.

Keywords: *conceptual metaphor, animal metaphors, woman, animal, British and Montenegrin webpages, contrastive analysis*

Sadržaj:

1. UVOD	1
1.1. Predmet, motiv i cilj istraživanja	2
1.2. Istraživačka pitanja	3
1.3. Struktura rada	4
2. TEORIJA KONCEPTUALNE METAFORE	5
2.1. Uvod u konceptualnu metaforu	5
2.2. Konceptualna metafora kao sredstvo konceptualizacije	6
2.3. Vrste metafora	8
2.4. Univerzalnost i varijacije u konceptualnim metaforama	10
2.5. Metod identifikacije konceptualne metafore	12
2.6. Pretraga lingvističkih realizacija konceptualne metafore u korpusu	14
3. METAFORIČKA KONCEPTUALIZACIJA ŽENE	18
3.1. Pregled dosadašnjih istraživanja	18
3.2. Korpus i metod analize	20
4. Konceptualna metafora ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica	22
4.1. Realizacije metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica	22
4.1.1. Konceptualna metafora ŽENA JE MAČKA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica	22
4.1.2. Konceptualna metafora ŽENA JE RIBA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica	25
4.1.3. Konceptualna metafora ŽENA JE LAVICA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica	30
4.1.4. Konceptualna metafora ŽENA JE ZMIJA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica	33
4.1.5. Konceptualna metafora ŽENA JE KUČKA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica	37

4.1.6. Konceptualna metafora ŽENA JE ČURKA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica	41
4.1.7. Konceptualna metafora ŽENA JE KOBILA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica	45
4.1.8. Ostale animalne metafore koje konceptualizuju ženu u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica.....	48
4.2. Realizacije metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova britanskih internet stranica	52
4.2.1. Konceptualna metafora WOMAN IS A BITCH u korpusu tekstova britanskih internet stranica	52
4.2.2. Konceptualna metafora WOMAN IS A CAT/KITTEN u korpusu tekstova britanskih internet stranica.....	56
4.2.3. Konceptualna metafora WOMAN IS A SNAKE u korpusu tekstova britanskih internet stranica	60
4.2.4. Konceptualna metafora WOMAN IS A COW u korpusu tekstova britanskih internet stranica	63
4.2.5. Konceptualna metafora WOMAN IS A CHICK u korpusu tekstova britanskih internet stranica	66
4.2.6. Konceptualna metafora WOMAN IS A VIXEN u korpusu tekstova britanskih internet stranica	69
4.2.7. Konceptualna metafora WOMAN IS A LIONESSE u korpusu tekstova britanskih internet stranica	72
4.2.8. Ostale animalne metafore koje konceptualizuju ženu u korpusu tekstova britanskih internet stranica	74
4.3. Kontrastivna analiza konceptualne metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica.....	79
4.3.1. Animalne metafore korišćene za konceptualizaciju fizičkog izgleda žene u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica	79
4.3.2. Animalne metafore korišćene za konceptualizaciju duhovnih karakteristika žene u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica	81
4.3.3. Zaključak o kontrastivnoj analizi	82

5. ZAKLJUČAK	86
6. BIBLIOGRAFIJA	89

1. UVOD

U ovom radu prikazuju se i analiziraju animalne metafore koje se koriste za konceptualizaciju žene u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica. Konceptualna metafora predstavlja jedan od mentalnih mehanizama uz pomoć kojeg razumijemo i organizujemo stvarnost. Zahvaljujući njoj, apstraktni, složeni i strani pojmovi pojednostavljuju se, konkretizuju i svode na poznata iskustva (Lakoff i Johnson, 1980).

Ponekad i pojmovi koji su na prvi pogled jednostavni i jasni, mogu biti predmet metaforičke konceptualizacije. Tako se na primjer, pojam *žena* može konceptualizovati na više načina, npr. kao hrana (*kolačić, med, šećer*), biljka (*ruža, cvijet*), životinja (*maca, pile, lane, riba*) (Perović, 2017), kao prevozno sredstvo (*avion, ferari*) (Bračić i Vuković Stamatović, 2017), itd.

U ovom radu bavićemo se konceptualizacijom žene putem animalnih metafora u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica. Kako su životinje dio našeg svijeta, one su i pogodan izvor i sredstvo za konceptualizaciju i konstruisanje metafora koje se odnose na ženu (Kövecses, 2010). Često se žena, kao i njeno ponašanje i osobine, opisuju pomoću izraza koji se koriste prilikom opisivanja životinja (Kövecses, 2005).

U crnogorskom i engleskom jeziku česte su metafore koje prikazuju ženu u obliku neke životinje. Na primjer, u našem jeziku često možemo čuti iskaze poput: *Ona je prava lavica* ili *Prava je mačka*. U engleskom jeziku možemo naći slične, pa čak i identične izraze (Perović, 2017).

Konceptualizacija žene putem animalnih metafora veoma je zanimljiva tema sa stanovišta kognitivne lingvistike i studija kulture. Tokom ispitivanja konceptualne metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica bavićemo se stepenom zastupljenosti ovakvih metafora, kontekstom u kome se najčešće javljaju; upoređićemo dobijene rezultate i utvrditi do koje mjere se u britanskoj i crnogorskoj kulturi koriste, ili ne koriste, imena istih životinja prilikom metaforičke konceptualizacije žene u pozitivnom ili negativnom smislu.

1.1. Predmet, motiv i cilj istraživanja

Predmet istraživanja jeste ispitivanje konceptualizacije žene putem animalnih metafora u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica.

Tokom istraživanja, pokušaćemo da pronađemo što veći broj jezičkih realizacija opšte metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u britanskom i crnogorskom jeziku i shodno tome utvrdimo koje se životinje i koja svojstva životinja poistovjećuju sa ženama, odnosno ponašanjem žena, u dva jezika, odnosno dvije kulture. Bavićemo se i istraživanjem konteksta u kome se javljaju metafore ovog tipa, kao i stepenom učestalosti njihove pojave. Na kraju ćemo utvrditi da li se, i do koje mjere, u crnogorskom i engleskom jeziku koriste nazivi istih životinja u metaforičkoj konceptualizaciji žene, tj. da li dijele neke univerzalije i da li u njima postoje kulturno-specifične realizacije opšte metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA.

Naše istraživanje zasnovano je na teoriji konceptualne metafore, koju su ustanovili Lejkof i Džonson (1980). Oni navode da je metafora duboko usađena u naš način konceptualizacije svijeta i da se metafore realizuju u govoru, u različitim jezičkim izrazima.

Kada je riječ o animalnim metaforama, Kevečeš (2002) ističe da se one mogu formulirati na sljedeći način: LJUDI SU ŽIVOTINJE i LJUDSKO PONAŠANJE JE ŽIVOTINJSKO PONAŠANJE. On također tvrdi da se animalne metafore koriste u brojnim jezicima za opisivanje ljudi i njihovog ponašanja, tj. da su prilično univerzalne. Dakle, prilikom istraživanja jezičkih izraza koji su realizacije ove metafore bavimo se vrlo važnom temom i dolazimo do uvida koji se tiču ne samo jezika, već i ljudskog razmišljanja, ali također se osvjetljavaju i neki kulturno-specifični fenomeni. Stoga, glavni cilj ovog istraživanja jeste analiza animalnih metafora koje se koriste za konceptualizaciju žene u korpusu crnogorskih i britanskih internet stranica. Takođe, bavićemo se i ispitivanjem konteksta u kojem se javljaju pomenute metafore. Tokom našeg istraživanja ustanovićemo sličnosti i razlike u upotrebi ispitanih konceptualnih metafora između crnogorskog i britanskog jezika.

Jedan dio istraživanja posvetićemo i pitanju da li animalne metafore koje se koriste za konceptualizaciju žene prenose ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja. Ispunjavajući navedene ciljeve želimo da doprinesemo dosadašnjim istraživanjima konceptualne metafore u crnogorskom i engleskom jeziku.

1.2. Istraživačka pitanja

Istraživačka pitanja kojima ćemo se baviti u ovom radu jesu sljedeća:

1. U kojoj se mjeri u britanskom i crnogorskom internet korpusu koriste animalne metafore za konceptualizaciju žene?
2. Da li se u britanskom i crnogorskom internet korpusu koriste iste životinje za konceptualizaciju žene i koje su životinje najzastupljenije u animalnim metaforama? Koliko su ove realizacije univerzalne, a koliko kulturno-specifične?
3. Da li metaforički jezički izrazi koji su predmet istraživanja prenose ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja? Da li postoje u tom smislu razlike između dva jezika, odnosno dvije kulture?

Slijedi obrazloženje postavljenih istraživačkih pitanja:

1. Na početku istraživanja potrebno je utvrditi prisustvo realizacija konceptualne metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u britanskom i crnogorskom internet korpusu. Ovaj podatak ukazaće nam na to u kojoj se mjeri navedena metafora javlja u jednom, a koliko u drugom diskursu.
2. Nakon prvog koraka odredićemo da li se u ova dva diskursa koriste iste životinje za konceptualizaciju žene i ustanovićemo koje životinje su najzastupljenije u animalnim metaforama. Ispitaćemo motivaciju za izbor određenih realizacija navedene metafore, npr. ŽENA JE KVOČKA (sredstvo uvrede), ŽENA JE LAVICA (upućivanje na ženu koja je uspješna, hrabra, i sl.). Takođe, utvrdićemo da li ova dva jezika dijele neke univerzalije i da li u njima postoje kulturno-specifične realizacije opšte metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA.
3. Tokom istraživanja utvrdićemo i metaforičke jezičke izraze koji prenose ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja. Ovaj podatak će nam ukazati i na to u kojoj mjeri se razlikuju ova dva jezika, odnosno njihove kulture kada je u pitanju metaforična konceptualizacija žene.

1.3. Struktura rada

Rad počinje poglavljem „Teorija konceptualne metafore“, u kome je detaljno predstavljen pojam konceptualne metafore. Ovo poglavlje pruža uvid u teorijsku osnovu našeg istraživanja, pri čemu je posebna pažnja posvećena aspektima univerzalnosti i varijacije u konceptualnim metaforama, kao i metodama identifikacije konceptualne metafore i pretrage lingvističkih realizacija konceptualne metafore u korpusu.

Nakon toga, u poglavlju „Metaforička konceptualizacija žene“ ukratko ćemo prikazati pregled dosadašnjih istraživanja koja su od značaja za našu temu, a potom, u potpoglavlju „Korpus i metod analize“ biće predstavljeni korpus i metode korišćene za potrebe ovog istraživanja.

Četvrto poglavlje, pod nazivom „Konceptualna metafora ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica“, predstavlja istraživački dio i sastoji se iz tri dijela. U prvom dijelu predstavimo animalne metafore korišćene u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica i interpretirati njihovu upotrebu. Posebnu pažnju posvetićemo kontekstu, kao i motivaciji za izbor određenih metafora. Potom će isto biti urađeno za korpus tekstova britanskih internet stranica. Na kraju ovog poglavlja kontrastivno ćemo analizirati dobijene rezultate.

U petom poglavlju biće prikazana zaključna razmatranja na osnovu dobijenih rezultata ovog istraživanja.

2. TEORIJA KONCEPTUALNE METAFORE

U ovom poglavlju detaljno ćemo predstaviti teoriju konceptualnih metafora. Posebna pažnja biće posvećena aspektima univerzalnosti i varijacije u konceptualnim metaforama. Takođe, u ovom poglavlju biće riječi i o podjeli metafora, kao i o metodama identifikacije konceptualne metafore i pretrage lingvističkih realizacija konceptualne metafore u koprusu.

2.1. Uvod u konceptualnu metaforu

Prije nego se posvetimo proučavanju konceptualne metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova crnogorskih i britanskih internet stranica, neophodno je objasniti pojam konceptualne metafore. Kako bismo u tome uspjeli, krenućemo od početaka njenog istraživanja.

Osamdesetih godina dvadesetog vijeka javlja se kognitivna lingvistika, novi naučni pravac u lingvistici, kao reakcija na formalne pristupe jeziku, i to na generativnu gramatiku Noama Čomskog (Čizmar, 2016). Njenim začetnicima smatraju se Ronald Langaker i Džordž Lejkof (Ivić, 2001).

Kognitivna lingvistika je sastavni dio kognitivnih nauka za koje se koristi i naziv kognitologija. Pored kognitivne lingvistike, tu spadaju i kognitivna psihologija, neurolingvistika, psiholingvistika i brojne druge nauke. Kognitivna lingvistika postoji kao zaseban lingvistički pravac od 1989. godine, kada je u Diuzburgu donijeta odluka o osnivanju Međunarodnog udruženja za kognitivnu lingvistiku. Džordž Lejkof je prvi put upotrebio termin *kognitivna lingvistika* u svojoj knjizi *Žene, vatra i opasne stvari (Women, Fire and Dangerous Things)* 1987. godine, dok je Ronald Langaker 1983. godine objavio knjigu *Osnove kognitivne gramatike (Foundations of Cognitive Grammar)*, u kojoj autor teoriju kognitivne lingvistike definiše kao teoriju gramatike prostora (Ivić, 2001).

Kognitivna lingvistika se definiše kao interdisciplinarna nauka u kojoj istraživači polaze od znanja i istraživanja iz lingvistike i iz psihologije. Za kognitivističke pristupe jeziku karakteristična je pretpostavka da je čovjekova sposobnost da nauči i koristi jezik važan dio

njegovih kognitivnih sposobnosti i da, shodno tome, razvoj jezika treba proučavati u vezi sa drugim kognitivnim aktivnostima pojedinca (Ivić, 2001).

Kognitivna lingvistika pokrenula je potpuno novi način proučavanja jezika. Lingvisti koji zastupaju ovaj pravac smatraju da ljudi svojim fizičkim, čulnim, intelektualnim ili emocionalnim iskustvom kroz interakciju sa okolinom, obrazuju osnovne konceptualne strukture koje su u osnovi jezičke sposobnosti. Oni smatraju da ne postoji razlika između lingvističkog i enciklopedijskog znanja realnog svijeta.

U okviru kognitivne lingvistike razvile su se teorija prototipova i teorija konceptualizacije ili metaforizacije (Polovina, 1999). Jedan od osnovnih pojmova kojim se služi teorija konceptualizacije jeste konceptualna ili pojmovna metafora, koja je u centru interesovanja ovog rada.

2.2. Konceptualna metafora kao sredstvo konceptualizacije

Konceptualna metafora predstavlja jedan od mentalnih mehanizama koji nam pomaže da razumijemo i organizujemo stvarnost. Zahvaljujući njoj imamo sposobnost da apstraktne, složene i nama strane pojmove pojednostavimo, konkretizujemo i svedemo ih na poznata iskustva. Metafora je način na koji razumijemo svijet, to je mentalna struktura u našem mozgu, pretočena u lingvistički izraz (Perović, 2017).

Interesovanje za metaforu datira još od antičkih Grka. Naime, oni su smatrali da metafora predstavlja tekstualni ukras i stilsku figuru koju treba izučavati jer može biti od velikog značaja za književnost i politiku. Za razliku od njihovog viđenja, lingvisti dvadesetog vijeka metaforu drugačije doživljavaju. Oni su uočili da je metafora dio našeg pojmovnog sistema i načina na koji mislimo i postupamo. Konceptualnu metaforu opisuju kao situaciju kada se jedan pojmovni domen definiše i shvati uz pomoć drugog pojmovnog domena.

Konceptualne metafore mogu se iskazati kao: A je B ili A kao B, gdje A predstavlja ciljani domen, a B izvorni (Perović, 2017). Na primjer, o apstrakciji kao što je *ljubav* razmišljamo konkretno, na primjer, kao o *bolesti*. Takvo razumijevanje se oslikava i u jeziku: *Bolesno ga volim. Razboljela sam se od ljubavi prema njemu*. O ljubavi možemo govoriti kao o bolesti jer ovu apstraktnu pojavu možemo doživjeti kao bolest. Razumijevanje ljubavi na ovaj način odvija se pomoću konceptualne metafore LJUBAV JE BOLEST.

Mehanizam konceptualne metafore zasniva se na preslikavanju (engl. *mapping*) strukture jednog pojma ili domena na drugi pojam ili domen i to tako što se ide od konkretnog ka apstraktnom, od izvornog domena (engl. *source domain*) ka ciljnom domenu (engl. *target domain*). Izvorni domeni su konkretni, a ciljni su apstraktni.

Ovo preslikavanje se zasniva na čovjekovom čulnom, intelektualnom, emocionalnom i fizičkom iskustvu o svijetu koji ga okružuje (Dragičević, 2008).

Tipične izvorne domene čine: ljudsko tijelo, biljke, životinje, hrana, piće, zdravlje i bolest, igre, sport, novac, razne građevine, mašine i alatke, toplota, hladnoća, svjetlost, tama, sile, kretanje i smjer – sve ono što nam je poznato i što je konkretno. Tipični ciljni domeni jesu: emocije, mišljenje, društvo, politika, vrijeme, vjera, život, događaji, akcije, ljudski odnosi (ljubav, prijateljstvo, brak), moralne kategorije (dobrota, poštenje, hrabrost, iskrenost, čast), i ostali apstraktni pojmovi (Kövecses, 2002; Klikovac, 2004).

Konceptualnom metaforom prvi su se bavili Džordž Lejkof i Mark Džonson, koji su 1980. godine objavili knjigu *Metafore naše nasušne (Metaphors We Live By)*. Oni odbacuju tradicionalan način razmišljanja o metafori kao o stilskom ukrasu i pjesničkoj figuri i tvrde da metafora prožima naš cijeli život. Ovi autori opisuju mehanizam pojmovne metafore na sljedeći način:

“Primarna funkcija metafore sastoji se u tome da obezbijedi djelimično razumijevanje jedne vrste iskustva pomoću druge vrste iskustva. To može podrazumijevati izolovanje već postojećih sličnosti, stvaranje novih sličnosti, i drugo” (Lakoff and Johnson, 1980: 116).

Lejkof i Džonson (1980) smatraju da koncepti koji upravljaju našim mislima, upravljaju i našim svakodnevnim životom, načinom na koji funkcionišemo, na koji se sporazumijevamo sa ljudima. S obzirom na to da se komunikacija temelji na istom konceptualnom sistemu koji upotrebljavamo za razmišljanje i djelovanje, jezik je važan izvor dokaza kakav taj sistem zapravo jeste (Čizmar, 2016).

U svojoj knjizi Lejkof i Džonson (1980) ističu da je naš konceptualni sistem u osnovi metaforičan. Kako bi to ilustrovali, navode pojmovnu metaforu RASPRAVA JE RAT. Dokaze da raspravu konceptualizujemo kao rat, nalazimo kako u engleskom, tako i u crnogorskom jeziku. Navešćemo neke realizacije ove metafore: *Tvoje tvrdnje su neodbranjive. Napao je svaku slabu tačku moje argumentacije. Njegova kritika je bila razorna. Nikada nisam pobijedio u raspravi sa njim*, i slični izrazi. Bitno je istaći da ne razmišljamo samo o raspravi kao o ratu, već i vidimo svoje govornike kao suparnike, napadamo ih argumentima, branimo se argumentima,

pobjeđujemo ili gubimo u raspravi. Iako nije riječ o fizičkom napadu, raspravu doživljavamo kao verbalni rat.

Sama „struktura” rasprave podsjeća na rat: napad, odbrana, kontranapad. Koncept je metaforički strukturisan, aktivnost je metaforički strukturisana, pa samim tim je i jezik (Lakoff and Johnson, 1980).

Razne stvari, pojmovi, ideje i situacije predmet su metaforičke konceptualizacije. Na primjer, o životu često razmišljamo kao o putovanju i možemo čuti sljedeće: *Došao je na svijet prije vremena. Ona se nalazi na raskrsnici života. Mnogo toga je prošao u životu. On nema jasan pravac u životu. Ona će daleko dogurati. Otišao je sa ovog svijeta.* Sve su ovo primjeri konceptualne metafore ŽIVOT JE PUTOVANJE (Lakoff and Johnson, 1980).

Pojmovi žena i muškarac takođe su bogato metaforizovani. Perović (2017) navodi sljedeće metaforičke konceptualizacije žene: ŽENA JE BILJKA (*Ona vene iz dana u dan*), ŽENA JE ŽIVOTINJA (*Prava je mačkica*), ŽENA JE MATERIJALIZAM (*Ona je otrov*), ŽENA JE NAPITAK (*Ona je kao čaša jakog pića*), itd. Neke od metafora kojima se konceptualizuje muškarac jesu: MUŠKARAC JE ŽIVOTINJA (*Ona dva jarca se i dalje prepiru*), MUŠKARAC JE BILJKA (*On je kao orah – spolja tvrd, unutra nije*), MUŠKARAC JE STVAR (*Muškarac je ženi igračka*), MUŠKARAC JE DIJETE (*Marko je vječiti dječak*), itd.

2.3. Vrste metafora

Prije nego što predstavimo podjelu metafora koju su ustanovili Lejkof, Džonson i drugi lingvisti, potrebno je prvo objasniti razliku između poimanja metafore u književnosti i konceptualne metafore. Književna metafora je stilska figura koja se odnosi na neobično upotrijebljenu riječ ili izraz koji ima „preneseno značenje“.

Važno je razlikovati pojam metafore kao stilske figure i pojam konceptualne metafore kao načina mišljenja. Jedna od osnovnih razlika jeste u tome što se metafora kao stilska figura odnosi na konkretne riječi i fraze koje pjesnici ili pisci upotrebljavaju svjesno, sa željom da se izraze drugačije. U svakodnevnom govoru, ljudi nesvjesno koriste konceptualne metafore, kako u aktivnoj upotrebi jezika, tako i u razumevanju tuđih iskaza (Klikovac, 2010). Takođe, konceptualna metafora je kognitivni mehanizam koji se samo oslikava u jeziku, i to ne u jednom izrazu, već u potencijalno mnoštvu izraza.

Lejkof i Džonson razlikuju tri vrste konceptualne metafore: strukturne, orijentacione i ontološke metafore.

Kod strukturne metafore jedan pojam se metaforički strukturira pomoću drugog. Tako, na primjer, ljubav konceptualizujemo na sljedeći način (Lakoff and Johnson 1980): LJUBAV JE FIZIČKA SILA (*Ona ga je magnetski privlačila*), LJUBAV JE LUDILO (*Luda je za njim*), LJUBAV JE ČAROLIJA (*Začarala ga je*), LJUBAV JE RAT (*Moraš da se boriš za nju*), itd.

Orijentacione metafore odnose se na čovjekovu prostornu orijentaciju i obuhvataju pojmove: gore – dolje, lijevo – desno, naprijed – nazad, duboko – plitko, iza – ispred, unutra – napolje i slično. Sve što je pozitivno i dobro je gore, a sve što je loše i od manje vrijednosti je dolje. SREĆA JE GORE / TUGA JE DOLJE (*Bio je na sedmom nebu. Lebdio je od sreće / Pao je u depresiju*), SVJESNO JE GORE / NESVJESNO JE DOLJE (*Podigao se iz teške bolesti / Pao je u komu*), samo su neki od primjera ove vrste metafore (Lakoff and Johnson, 1980).

Kod ontoloških metafora, događaje, aktivnosti, osjećanja, ideje i slične pojmove definišemo preko konkretnih entiteta (bića), supstanci, suda ili predmeta. Tako, na primjer, bogatstvo doživljavamo kao živo biće, što dokazuje i primjer iz svakodnevnog života: *Bogatstvo je krivo za njegovu bahatost*. Konceptualna metafora koja stoji iza navedene realizacije jeste BOGATSTVO JE ČOVJEK, odnosno uže, BOGATSTVO JE KRIVAC.

Siromaštvo takođe posmatramo kao živo biće, o čemu svjedoči sljedeći primjer: *Borimo se protiv siromaštva svaki dan*. Odgovarajuća konceptualna metafora za ovaj primjer bila bi SIROMAŠTVO JE ČOVJEK, odnosno uže, SIROMAŠTVO JE PROTIVNIK.

Brojni lingvisti primijetili su da ponekad i emocije posmatramo kao entitete. Ljudi su skloni da u govoru personifikuju ideje i druge apstrakcije, da im daju ljudske osobine, pa ih možemo čuti kako kažu: *Strah me sputava u životu*. Odgovarajuća konceptualna metafora bila bi STRAH JE PREPREKA (Dragičević, 2008).

Konceptualne metafore se takođe mogu podijeliti prema stepenu konvencionalnosti na generalne (opšte, konvencionalne) i specifične (nekonvencionalne, inovativne) (Kövecses, 2010). Konvencionalne konceptualne metafore predstavljaju već učvršćene načine razmišljanja i razumijevanja apstraktnih domena. Primjer opšte konceptualne metafore jeste ŽIVOT JE KOCKA (*Ne možemo se kockati sa takvom šansom*), dok bi primjer za specifičnu konvencionalnu metaforu bio ŽIVOT JE OGLEDALO (*Kad se nasmiješiš životu i on se nasmiješi, kad se namrštiš, i on se namršti*) (Rentmeester, 2012).

Za razliku od Kevečeša, Gotli (1997) metafore dijeli na: aktivne (engl. *active*), umorne (engl. *tired*), pospane (engl. *sleeping*), zakopane (engl. *buried*) i mrtve (engl. *dead*) metafore. Aktivne metafore poznate su još i kao žive metafore i reflektuju bujnu maštu pisca ili pjesnika. Koriste se uglavnom u poeziji sa namjerom da stimulišu čitaoce, npr. *words are bullets* – riječi su poput metaka. Neaktivne metafore, poznate kao spavajuće ili umorne, javljaju se kada je

konekcija između dva domena nedovoljno jasna, npr. *indefensible arguments* – neodbranjivi argumenti. Mrtve i zakopane metafore jesu one metafore koje su izgubile svoju originalnost i inovativnost zbog velike upotrebe u jeziku i ponavljanja, npr. *heart of the matter* – srž stvari.

Lejkof (1987) kritikuje Gotlijevu podjelu i navodi četiri primjera koja bi se prema navedenoj podjeli smatrala realizacijama mrtvih metafora, a to su *dunk, pedigree, comprehend, gasp* (*umočiti, pedigree, razumjeti, dahtati*). Proučavajući ove realizacije, Lejkof je došao do zaključka da je Gotli nazvao mrtvom metaforom sve ono što izgleda metaforično, a nije inovativno – tu spadaju čak i najživlji konvencionalni primjeri (Čizmar, 2016).

Prethodno navedene podjele konceptualne metafore samo su neke od brojnih koje postoje danas. Skoro svi lingvisti koji su se bavili izučavanjem konceptualne metafore izvršili su svoju podjelu konceptualne metafore.

Lejkof i Džonson dali su podjelu koja je najpoznatija u lingvističkom svijetu i koja se izučava na raznim univerzitetima. Ostale podjele su također doprinijele boljem razumijevanju konceptualne metafore i ne treba ih zanemariti.

2.4. Univerzalnost i varijacije u konceptualnim metaforama

Metafora i kultura povezane su na razne načine. Kevečeš (2005) u svojoj knjizi *Metafora i kultura (Metaphor in Culture)* ističe povezanost kulture i metafore u književnosti. Naime, brojni pjesnici i pisci koristili su i i dalje koriste metaforu u svojim djelima, a kako je književnost dio kulture, smatra se da su kultura i metafora usko povezane. Međutim, ovo nije veza koja je zanimala Kevečeša. On polazi od stavova u antropologiji na osnovu kojih kulturu možemo shvatiti kao skup zajedničkih shvatanja koji karakteriše manje ili veće grupe ljudi (D'Andrade, 1995; Shore, 1996; Strauss i Quinn, 1997). Poznato je da su Lejkof i Džonson (1980) u svojoj knjizi istakli da se metafora ne javlja prvo u jezičkom izrazu, nego u kognitivnoj ravni, i da mi, zapravo, pomoću metafore dolazimo do određenih saznanja o svijetu. Ta zajednička shvatanja koja karakterišu manje ili veće skupine ljudi mogu biti metaforička kada je u središtu tih shvatanja nešto neopipljivo, kao, na primjer, osjećanja, mentalni procesi, apstraktne osobine, moralne vrijednosti, itd. Metafore koje koristimo kako bismo razumjeli nama strane pojave mogu biti od ključnog značaja u razumijevanju načina na koji doživljavamo te pojave u kulturi.

Lejkof i Džonson (1980) u svojoj knjizi *Metafore naše nasušne (Metaphors We Live By)* navode da se metafore zasnivaju na čovjekovom fizičkom, emotivnom, intelektualnom i psihičkom iskustvu. Na primjer, metaforički nježnost vidimo kao toplote zbog osjećaja toplote

koji doživimo kad nas neko zagrlji. U crnogorskom jeziku odgovarajući primjer za ovu metaforu bio bi *Postao je hladan prema meni*, a u engleskom jeziku *We have a warm relationship* (Imamo topao odnos). Fizičko iskustvo osjećanja toplote univerzalno je, javlja se kod svakog čovjeka nesvjesno i automatski. Takva primarna ljudska iskustva čine osnovu takozvane primarne univerzalne metafore. Pored metafore NJEŽNOST JE TOPLINA postoji još niz drugih primarnih metafora: TEŠKOĆE SU PREPREKE (*Pokušaćemo da zaobiđemo ovaj problem*), DOGAĐAJI SU KRETANJA (*Šta se ovdje događa?*), itd. (Kövecses, 2005).

Kevečeš (2005) u svojoj knjizi ističe da se primarne metafore mogu spojiti i stvoriti kompleksne metafore, kao što je metafora LJUBAV JE PUTOVANJE. Bitno je napomenuti da su primarne metafore skoro uvijek univerzalne, javljaju se u gotovo svim jezicima i kulturama, dok to nije slučaj sa kompleksnim metaforama. Ipak, ni primarne metafore ne moraju uvijek biti univerzalne. Pored univerzalnih metafora, postoje i kulturno-specifične, koje se razlikuju od jezika do jezika. Univerzalnost metafore zavisi kako od fizičkog iskustva tako i od kulture i društva koje nas okružuje. (Čizmar, 2010).

Šmit i Brdar (2008) analizirali su metaforu ŽIVOT JE KOCKA u hrvatskom, engleskom i mađarskom jeziku. Istraživanje je pokazalo da postoje sličnosti u konceptualizaciji života u hrvatskom i mađarskom jeziku u odnosu na engleski jezik. U hrvatskom i mađarskom metafore su bile vezane za pasivne kockarske igre, npr. lutriju, a u engleskom za aktivne kockarske igre, npr. kockanje. Iz ovoga se može zaključiti da Hrvati i Mađari prihvataju stvari onakve kakve jesu, imaju pasivan pristup životu, dok Amerikanci više vole da kontrolišu stvari, aktivni su (Schmidt i Brdar, 2008).

Teško je dati precizan odgovor na pitanje o univerzalnosti metafora samim tim što na svijetu ima više hiljada jezika. Mnogi lingvisti smatraju da svi jezici imaju iste konceptualne metafore za opšte fenomene koji ne zavise od kulture i koji su zajednički svima.

Jedno istraživanje potvrdilo je da metafora BIJES JE VRUĆA TEČNOST U SUDU (*Ona kipi od bijesa*) postoji u jezicima različitih kultura koji nisu genetski povezani (Kövecses, 2000). Ova metafora pronađena je u engleskom, mađarskom, japanskom, poljskom i kineskom jeziku. Osjećanje bijesa zajedničko je svim ljudima, stoga možemo zaključiti da ova metafora više zavisi od čovjekovog iskustva nego od kulture kojoj pojedinac pripada (Klikovac, 2010).

Varijacija je u metafori jednako važna kao i univerzalnost. Poput univerzalnosti, i varijacija zavisi od fizičkog iskustva, društvenog i kulturnog konteksta, kognitivnih procesa, komunikacijske sredine, itd.

Na primjer, ljubav se u mnogim kulturama konceptualizuje, između ostalog, kao putovanje, kao zajednica dva bića, kao lov, dok se u kineskoj kulturi ljubav konceptualizuje,

između ostalog, i kao puštanje zmaja. Kao što je već rečeno, metafore koje proizlaze iz čovjekovog univerzalnog iskustva u velikom broju jesu univerzalne. S druge strane, ljudsko tijelo funkcionira na različite načine u zavisnosti od konteksta. Ti konteksti oblikuju metafore, iz čega proizlazi da se „univerzalnost tijela“ odražava na različite načine u različitim kulturama i jezicima, što je jedan od uzroka varijacije metafora (Čizmar, 2010: 65).

2.5. Metod identifikacije konceptualne metafore

Prva sistematična procedura za identifikaciju metaforičkog jezika u stvarnom diskursu poznata je pod nazivom *Procedura za identifikaciju metafora (Metaphor Identification Procedure – MIP)*. Nju je utvrdila grupa Pragglez¹. Ova procedura predstavlja rezultat desetogodišnjeg rada pomenute grupe, kao i jedan od ključnih pomaka u istraživanju metafore u 21. vijeku. Pomenuta grupa istraživača pokušala je da kreira pouzdan i fleksibilan metod za identifikovanje metaforički korišćenih riječi u govoru i pisanom jeziku. Cilj ovog postupka jeste da se za svaku leksičku jedinicu u diskursu ustanovi da li se njena upotreba u određenom kontekstu može opisati kao metaforička ili ne (Steen, 2002).

Nedostatak preciznosti o tome šta se sve smatra metaforom, kao i nedostatak dogovorenih kriterijuma za njenu identifikaciju, otežava bilo kakvu procjenu teorijskih tvrdnji o učestalosti metafore, njenoj organizaciji u diskursu i mogućim odnosima između metaforičkog jezika i metaforičke misli (Cameron, 2003; Semino, Heywood, & Short 2004). Ovu grupu naučnika nije interesovalo da li su govornici ili autori nekog djela sa namjerom koristili riječi kako bi izrazili metaforička značenja, već su nastojali da kreiraju pouzdan metod za utvrđivanje metaforičkog značenja riječi u određenom kontekstu. U svom istraživanju oni se nisu bavili identifikovanjem metaforičkih izraza ili otkrivanjem konvencionalnih jezičkih metafora koje bi se mogle izvesti iz formulisanih konceptualnih metafora.

Bilo koja odluka da se riječ ne markira kao metaforična ne implicira da ta riječ nije nosilac nekog drugog značenja. Ta ista riječ može izraziti metonimičnu, hiperboličnu ili neku

¹ Pragglez Group (2007). MIP: A Method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse. *Metaphor and Symbol*, 22(1): 1-39. Članovi grupe bili su: Peter Crisp, Raymond Gibbs, Alice Deignan, Graham Low, Gerard Steen, Lynne Cameron, Elena Semino, Joe Grady, Alan Cienki i Zoltan Kovecses.

drugu vrstu figurativnog značenja. U sljedećim poglavljima biće predstavljena procedura identifikacije metaforičkog izraza, kao i primjer njene upotrebe (Pragglejaz Group, 2007).

Prvi korak ove procedure jeste čitanje čitavog teksta, kako bi se razumjelo opšte značenje. Potom, treba utvrditi leksičke jedinice u tekstu; za svaku leksičku jedinicu utvrđuje se njeno kontekstualno značenje. Nakon toga, za svaku leksičku jedinicu određuje se da li ima drugačije osnovno značenje u drugim kontekstima u odnosu na ono u datom kontekstu.

Osnovna značenja su obično ona konkretna; ono što ta značenja impliciraju lakše je zamisliti, čuti, osjetiti, vidjeti, okusiti i pomirisati. Osnovna značenja nisu nužno i najčešća značenja leksičke jedinice. Ako leksička jedinica ima drugačije osnovno aktuelno, odnosno savremeno značenje u drugim kontekstima u odnosu na dato, treba odlučiti da li se kontekstualno značenje suprotstavlja osnovnom ili se može shvatiti iz tog suprotstavljanja. Ukoliko se može tako shvatiti, leksičku jedinicu treba označiti kao metaforičnu (Pragglejaz Group, 2007).

Ova grupa naučnika demonstrirala je *Proceduru za identifikaciju metafora (MIP)*, upotrijebivši je prilikom analize prve rečenice članka objavljenog u časopisu “*The Independent*”, koja glasi:

“*For years, Sonia Gandhi has struggled to convince Indians that she is fit to wear the mantle of the political dynasty into which she married, let alone to become premier.*“ (Godinama se Sonja Gandhi borila da ubijedi Indijce u to da je dostojna ne samo funkcije premijerke, nego i plašta političke dinastije u koju se udala.)

Nakon odrađenog prvog koraka, čitanja cijelog članka, ova grupa naučnika ustanovila je da je tema rečenice indijska politika i kontraverzna uloga Sonje Gandhi kao političarke. Uvodna rečenica ukazuje na poteškoće da indijski narod prihvati Gandijevu kao političkog vođu i potencijalnog budućeg premijera. Pri drugom koraku, sve leksičke jedinice u ovoj rečenici izdvojene su i analizirane. U trećem koraku, za svaku leksičku jedinicu donosimo konačnu odluku da li se jedinica koristi metaforički u kontekstu članka ili ne. Na kraju istraživanja došlo se do zaključka da je šest leksičkih jedinica, od ukupno dvadesetsedam u ovoj rečenici, upotrijebljeno metaforički, i to su: *struggled* (borila se), *fit* (dostojna), *wear* (nosi), *mantle* (plašt), *dynasty* (dinastija) i *into* (u).

Pored ove, postoje i druge metode za identifikaciju metafore. Većina tih metoda podrazumijeva manuelnu analizu lingvističkih podataka, koja ostaje najfleksibilniji i najšire korišćen pristup identifikaciji metafore. Moglo bi se reći da je najpoznatija ona koju su ustanovili Barlow, Kerlin i Polio (1971) i koja je namijenjena za identifikaciju figurativnog jezika u kontekstu raznih psiholoških intervjua, dječjih sastava i političkih govora. Njihov

priručnik daje kratke definicije raznih pojava u jeziku kao što su poređenje, personifikacija, oksimoron, metonimija, ironija i dr., i nudi nekoliko lingvističkih primjera koji su relevantni za svaki tip. Dugi niz godina istraživači koji se bave figurativnim jezikom koristili su ovaj priručnik u velikom broju istraživačkih domena (Barlow, Fine & Pollio, 1977).

Šmit (2005) predlaže da se metafora može odrediti na sljedeći način: riječ ili fraza može se razumijeti izvan doslovnog značenja u kontekstu onoga što se govori; doslovno značenje proizlazi iz područja fizičkog ili kulturnog iskustva (izvorno područje), koje se, međutim, prenosi na drugo, često apstraktno, ciljno područje.

Procedura za identifikaciju metafora (Metaphor Identification Procedure) predstavlja pouzdanu i fleksibilnu proceduru za identifikaciju metaforički korišćenih riječi u kontekstu. Postupak je pojednostavljen kako bi identifikacija metafore bila svedena na precizan niz koraka i lakša za sprovođenje. Iako su do danas ustanovljene brojne druge procedure za identifikovanje metafore u korpusu, *MIP* je i dalje ona koju naučnici najviše koriste u svojim istraživanjima.

2.6. Pretraga lingvističkih realizacija konceptualne metafore u korpusu

Korpusna lingvistika predstavlja zasebnu granu lingvistike koja podrazumijeva izgradnju velikih digitalnih zbirki autentičnih tekstova (korpusa) i njihovo istraživanje putem softverskih alata (Semino, 2017). Interesovanje za korpusnu lingvistiku datira još od davnina. To interesovanje započelo je popisivanjem upotreba riječi i izraza u tekstovima. Prvi popisi datiraju iz XIII vijeka – to su bili popisi riječi upotrebljenih u *Bibliji*. Na isti način, indeksirana su i djela brojnih poznatih autora. Važno je pomenuti i rad dr Semjuela Džonsona na Rječniku engleskog jezika iz 1755. godine. Ovaj rad oslanjao se na ogroman korpus sastavljen od papirnih ceduljica sa primjerima upotrebe riječi zabilježenih između 1560. i 1660. godine (O’Keeffe & McCarthy, 2010).

U okviru korpusne lingvistike korpus se definiše kao skup od više desetina ili stotina hiljada (ili čak nekoliko miliona ili više) riječi, koje je moguće automatski pretraživati. Korpus predstavlja osnovu za proučavanje određenog skupa istraživačkih pitanja. Analizom korpusa mogu se donijeti zaključci o upotrebi raznih riječi i izraza, o različitim značenjima jedne riječi, odlikama žanrova, itd. (Taylor, 2008). Prvi elektronski korpus pisanog jezika, *Korpus Univerziteta Braun (The Brown Corpus)*, sastavili su šezdesetih godina XX vijeka Nelson

Frensis i Henri Kučera. Ovaj korpus se sastojao od oko milion riječi tekstova na engleskom jeziku sa američkog govornog područja.

Materijal za izradu *Korpusa Univerziteta Braun* prikupljan je tokom 1961. godine iz petnaest različitih jezičkih žanrova. Ovaj korpus je postavio prve standarde u izradi opštih korpusa i poslužio je kao model za sastavljanje drugih korpusa (Kennedy, 1998).

Prvi korpus govornog engleskog jezika izrađen je na Univerzitetu u Edinburgu tokom druge polovine XX vijeka. Sastojao se od 166 000 riječi (O’Keeffe & McCarthy, 2010). Ubrzo nakon toga izrađen je *London-Lund korpus govornog engleskog jezika (The London-Lund Corpus of Spoken English – LLC)*, koji sadrži pola miliona riječi.

Riječ „korpus“ se može upotrebiti kada se govori o bilo kakvoj grupi tekstova. Ranije se ovaj izraz koristio da označi i zbirke citata različitih vrsta koje sadrže neko lingvističko obilježje, npr. metaforu. Danas se termin „korpus“ uglavnom koristi da označi relativno velike zbirke tekstova koji su pohranjeni u mašinski čitljivom obliku. Takvi se tekstovi proučavaju uz pomoć raznih kompjuterskih programa. Do 2000. godine, korpusi od više miliona riječi mogli su da se obrade pomoću računara (Meyer, 2002).

Dajgnan (2005) u svojoj knjizi *Metafora i korpusna lingvistika (Metaphor and Corpus Linguistics)* navodi tri načina prema kojima se mogu razlikovati postojeći sinhronijski korpusi. Podjela se vrši u zavisnosti od žanra teksta (da li je tekst specijalizovan ili nije), u zavisnosti od toga da li se korpus dopunjavao tokom vremena i da li uključuje cijeli tekst ili samo uzorak teksta.

Specijalizovani korpusi sastoje se od tekstova iz određenog žanra ili registra, kao što su poslovni engleski, ili jezik određenog autora, naroda, područja, itd. Ovakve vrste korpusa se koriste kako bi se opisale i uočile karakteristike određenog tipa jezika. Nespecijalizovani korpusi čine grupu tekstova iz kojih se mogu izvući generalni zaključci o jeziku u cjelini. Takvi opšti korpusi služe opisivanju jezika za leksikografske svrhe ili za učenje jezika (Deignan, 2005).

Drugi način na koji se korpusi mogu razlikovati jedni od drugih jeste u zavisnosti od toga da li su tekstovi koji čine dio korpusa uključeni u korpus u cjelini ili djelimično. Neki korpusi mogu istovremeno sadržati kombinaciju cijelih tekstova i djelova tekstova (uzoraka). Jedan od takvih korpusa jeste *Britanski nacionalni korpus (British National Corpus – BNC)* (Deignan, 2005).

Korpusi se takođe mogu razlikovati u zavisnosti od toga da li su dopunjavani tokom vremena ili ne. Tekstovi koji su sakupljeni u relativno kratkom vremenskom periodu čine kompletiran ili zatvoren korpus. Sa druge strane, tekstovi koji su podložni promjenama tokom

vremena čine takozvani monitorski korpus. Monitorski korpusi nisu statični, već se mijenjaju kako im se dodaju tekstovi (Deignan, 2005).

Brojni istraživači bavili su se korpusnim pristupom u istraživanju metafore. Jedan od njih je i Stefanovič, koji je u svojoj knjizi *Korpusni pristupi metafori i metonimiji (Corpus – Based Approaches to Metaphor and Metonymy)* (2006) predstavio korpusni pristup istraživanju metaforičkih ciljnih domena zasnovan na pronalaženju reprezentativnih leksičkih jedinica iz ciljnog domena i identifikovanju metaforičkih izraza povezanih sa njima. Stefanovič (2006) tvrdi da je ovaj pristup bolji u poređenju sa tradicionalnom metodom prikupljanja podataka kada je u pitanju broj podataka koji se može sakupiti. Takođe, ovakav pristup omogućava da kvantifikujemo učestalost pojedinih metafora. Fokusiranjem na metafore povezane sa pojedinim leksičkim jedinicama stvara se i mogućnost istraživanja povezanosti metafore i leksičke semantike.

Stefanovič (2006) u svom radu predstavlja strategiju pomoću koje bi se otklonili svi metodološki nedostaci i sistematski je upoređuje sa tradicionalnim načinom prikupljanja podataka introspektivnim putem ili uz pomoć eklektičkog prikupljanja pojedinačnih citata.

Procedura je jednostavna – bira se leksička jedinica koja se odnosi na ciljni domen koji se istražuje i izvlači se (uzorak) ili njegova pojava u korpusu. Zatim se identifikuju svi metaforički izrazi u kojima je riječ koja se istražuje upotrijebljena, a potom se ti izrazi grupišu u koherentne grupe koje predstavljaju opšte preslikavanje (Stefanowitsch, 2006).

Ovaj pristup korišćen je i od strane drugih istraživača ranije, ali nikada nije ispitivano da li metaforička preslikavanja koja su tako identifikovana predstavljaju kompletan popis metaforičkih preslikavanja koja se javljaju kada je ciljni domen u pitanju.

Stefanovič (2006) je nastojao da dokaže da je ova metoda jednaka ili bolja od introspektivne metode kada je riječ o identifikaciji metafore. Da bi to dokazao, koristio je metaforičke izraze povezane sa ciljnim domenom emocija kao što su ljutnja, strah, sreća, tuga i gađenje. U svojoj studiji Stefanovič je definisao i pojam *metaforički obrazac* (engl. *metaphorical pattern*), koji predstavlja izraz sa više riječi iz datog izvornog domena (engl. *source domain*) u koji je umetnuta jedna ili više specifičnih leksičkih jedinica iz datog ciljnog domena (engl. *target domain*) (Stefanowitsch, 2006: 66). Metaforički obrasci su od ključnog značaja jer pružaju osnovu za studije orijentisane ka ciljnom domenu na osnovu podataka o korpusu.

Iz korpusa možemo izvući veliki broj primjera ciljnog domena i identifikovati metaforičke obrasce u kojima se pojavljuje. Ovu vrstu procedure, Stefanovič (2006) je nazvao *metaforičkom analizom uzoraka (MPA)*. Bitno je istaći da metaforička analiza uzoraka (*MPA*)

omogućava da kvantifikujemo značaj svakog datog metaforičkog obrasca za određene (skupove) leksičkih jedinica.

Metaforička analiza uzorka ima brojne praktične i teorijske primjene. *MPA* može dopuniti leksičko-semantičke pristupe značenju riječi, omogućava nam da se bavimo centralnim pitanjima koja se tiču metaforičkih mapiranja, na primjer: sistematičnošću i produktivnošću pojedinačnih metaforičkih mapiranja; univerzalnošću metaforičkih mapiranja, itd. (Stefanowitsch, 2006).

Anatol Stefanović (2006) je pokazao da je metaforička analiza bolja od introspektivne metode. Ona nadmašuje tradicionalni metod u identifikaciji metaforičkih mapiranja povezanih sa datim ciljnim domenom i otvara potpuno nove puteve istraživanja omogućavajući kvantifikaciju rezultata.

Korpusni pristupi su mnogo doprinijeli proučavanju metafore kao lingvističkog i kognitivnog fenomena. Doprinijeli su ne samo teoriji metafore, već i razumijevanju komunikacije u različitim kontekstima (Semino, 2017).

3. METAFORIČKA KONCEPTUALIZACIJA ŽENE

U ovom poglavlju ukratko ćemo prikazati pregled dosadašnjih istraživanja koja su od značaja za našu temu. U pregledu ćemo navesti i neke rezultate istraživanja na sličnu temu u regionalnim jezicima i u engleskom jeziku. Takođe će biti riječi i o metodologiji istraživanja.

3.1. Pregled dosadašnjih istraživanja

Pojedini aspekti konceptualne metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA bili su predmet interesovanja više autora kada je u pitanju engleski jezik, ali do sada nije bilo sistematskih analiza ove metafore, pogotovo ne kroz korpusni pristup. S druge strane, u crnogorskom jeziku urađeno je vrlo malo studija konceptualne metafore. Jedna autorka bavila se opštom metaforičkom konceptualizacijom žene u crnogorskom jeziku (Perović, 2017) i dotakla se i metaforizacije žene putem životinja, ali je ovom pitanju u njenoj studiji posvećeno malo prostora, za razliku od naše studije koja će mu posvetiti punu pažnju. Takođe, pomenuto istraživanje nije koristilo korpusni pristup, već su podaci sakupljeni putem upitnika – korpusni pristup u istraživanju metafora u literaturi ocjenjuje se kao precizniji. Kada je u pitanju kontrastivna analiza metaforičke konceptualizacije žene kao životinje u engleskom i crnogorskom jeziku, do sada nije bilo ovakvih analiza.

Sljedi kratak pregled dosadašnjih istraživanja ove problematike. U pregledu ćemo navesti i neke rezultate istraživanja na slične teme u regionu.

Perović (2017) je tokom svog istraživanja uočila da se žena najčešće konceptualizuje kao mala ili velika životinja. Na primjer, opšta metafora ŽENA JE MALA ŽIVOTINJA realizuje se kroz uže metafore kakve su: ŽENA JE PILE, ŽENA JE MACA, dok bi, kada je riječ o konceptualnoj metafori ŽENA JE VELIKA ŽIVOTINJA, uže metafore bile bi: ŽENA JE LAVICA, ŽENA JE VUČICA, itd.

Silaški (2011) navodi sljedeće uže metafore konceptualne metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u srpskom jeziku: ŽENA JE MAČKA, ŽENA JE ĆURKA, ŽENA JE PATKA, ŽENA JE LAVICA, itd. Podaci za ovo istraživanje takođe su sakupljeni putem upitnika.

Halupka-Rešetar i Radić (2003) u svom istraživanju srpskog jezika ističu da se imena životinja u konceptualizaciji žene često koriste kao sredstvo uvrede. Kao dokaz za tu tvrdnju one navode sljedeće metafore: ŽENA JE OVCA, ŽENA JE KOBILA, ŽENA JE KRAVA i slično. Autorke su se bavile ideološkim aspektom ove metaforizacije.

Milić (2013) koristi klasifikaciju životinja koje se koriste za konceptualizaciju žene i navodi da su to obično životinje koje pripadaju domaćim životinjama, stoki ili pernatim životinjama. Kao primjere navodi: ŽENA JE KVOČKA, ŽENA JE KRMAČA, itd.

Silaški i Kilieni (2015) bavile su se kontrastivnom kognitivno-lingvističkom analizom metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u srpskom i rumunskom jeziku. Došle su do zaključka da se u ovim kulturama koriste slični izrazi za iskazivanje pozitivnih ili negativnih karakteristika žena. Na primjer, lavica je izabrana od strane muških ispitanika u obje kulture kao termin koji bi se koristio za upućivanje na jaku, ambicioznu, upornu i požrtvovanu ženu.

Hajns (1999) je opisala pojmovnu metaforu ŽENA JE PREDATORSKA ŽIVOTINJA u engleskom jeziku, koja obuhvata uže metafore ŽENA JE LAVICA i ŽENA JE PUMA.

Barasa (2017) ističe da ljudi često koriste životinje koje pripadaju kategoriji kućnih ljubimaca, domaćih životinja i ptica prilikom konceptualizacije žene. Ona takođe ističe da se žene putem animalnih metafora predstavljaju kao inferiorne u odnosu na muškarce.

Rodriguez (2009) se takođe bavila istraživanjem animalnih metafora u engleskom jeziku. U svom istraživanju ona ističe da u skupu životinja koje se koriste za konceptualizaciju žene, obično su predstavljene kao male i bespomoćne životinje kojima je potrebna njega i zaštita, a čija je glavna funkcija da pruže zabavu i hranu. Ona u svom istraživanju takođe ističe da se metaforičke animalne identifikacije gotovo uvijek koriste da izraze negativne karakteristike ljudi. Kao primjer navodi metaforu ŽENA JE MAČKA i ističe da u engleskom jeziku mačka označava zlonamjernu ženu, slobodnu ženu i prostitutku.

Umar (2018) u svom istraživanju ističe zastupljenost metafore ŽENA JE DOMAĆA ŽIVOTINJA, za koju navodi sljedeće uže metafore: ŽENA JE JAGNJE, ŽENA JE KOKOŠKA, itd.

Kod Kevečeša (2006) nalazimo pretpostavku da je konceptualizacija žene kao ptice vjerovatno univerzalna i da je ta metafora najvjerovatnije zasnovana na doživljenoj sličnosti između tih pernatih životinja i ženskog polnog organa (dlake, mekoća, paperjastost).

Možemo zaključiti da su se različiti autori bavili pojedinim aspektima ove teme. Naš cilj je da se sistematski bavimo svim ovim aspektima u engleskom i crnogorskom jeziku, koristeći korpusni pristup za razliku od gotovo svih studija koje su ovdje navedene, kao i da rezultate kontrastivno analiziramo.

3.2. Korpus i metod analize

Korpus za ovo istraživanje čine britanske i crnogorske internet stranice domena .uk i .me. Jezički izrazi koji su predmet istraživanja biće sakupljeni metodom ekstrakcije prema vokabularu izvornog domena (imena životinja, te glagoli koji se vezuju za životinjsko ponašanje), a zatim će metaforičnost izraza biti provjerena uz pomoć metode za identifikaciju metafora – MIP.

Na početku istraživanja upotřebićemo metodu ekstrakcije po vokabularu izvornog domena. Metaforički izrazi uvijek sadrže leksičke jedinice iz njihovog izvornog domena, stoga je razumno započeti istraživanje odabirom potencijalnog izvornog domena (Stefanowitsch and Gries, 2006). Za potrebe našeg istraživanja to će biti imena životinja, kao i glagoli koji se vezuju za životinjsko ponašanje. U prvom koraku, tragaćemo za leksičkim jedinicama iz ovog domena. U drugom koraku, identifikovaćemo ciljne domene u kojima se odabrane stavke pojavljuju, i time, metaforička preslikavanja u kojima učestvuju. Ovdje ćemo primijeniti metodu metaforičkih obrazaca Anatola Stefanovića (2006). Na primjer, prilikom pretrage animalne metafore ŽENA JE MAČKA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica pretraživaćemo upotrebu izraza kao što su: „prava mačka“, „baš mačka“, „mačkica“, „vidi mačku“ i slično. Na isti način će se sprovesti istraživanje za ostale realizacije opšte metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova crnogorskih i britanskih internet stranica. Navedene riječi i obrasce pretraživaćemo preko Google pretraživača. Pretragu ćemo suziti na domen .me i .uk koji uglavnom čine internet stranice iz Crne Gore i Velike Britanije.

Zatim je potrebno primijeniti metodu identifikacije konceptualnih metafora. Za potrebe ovog istraživanja koristićemo *Proceduru za identifikaciju metaforičkog jezika u stvarnom diskursu – MIP*, o kojoj je već bilo riječi. Cilj ovog postupka jeste da se za svaku leksičku jedinicu u diskursu ustanovi da li se njena upotreba u određenom kontekstu može opisati kao metaforička ili ne (Steen, 2002).

Na početku ćemo pročitati ekscerpt do koga se došlo metodom pretrage po metaforičkim obrascima, kako bi razumjeli opšte značenje. Potom ćemo utvrditi leksičke jedinice u izdvojenom ekscerptu, kao i kontekstualno značenje svake. Nakon toga, za svaku leksičku jedinicu odredićemo da li ima drugačije osnovno značenje u drugim kontekstima u odnosu na ono u datom kontekstu. Tokom procesa identifikacije konceptualnih metafora izdvojićemo različite realizacije animalnih metafora koje su korišćene za konceptualizaciju žene.

Nakon identifikacije i izdvajanja konceptualnih metafora iz korpusa pristupićemo analizi podataka. Analiza će biti podijeljena na dva dijela. Prvo ćemo pronaći i analizirati

animalne metafore koje se koriste za konceptualizaciju žene u tekstovima britanskih internet stranica.

Nakon toga, uradićemo isto u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica. Nakon prikupljanja i analize ciljnih metafora, ustanovićemo sličnosti i razlike u upotrebi ispitanih konceptualnih metafora između crnogorskog i britanskog korpusa.

4. Konceptualna metafora ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica

U ovom poglavlju predstavimo animalne metafore koje su korišćene u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica prilikom konceptualizacije žene. Imena ovih životinja upotrijebljena su da bi se opisale žene, njihov izgled i ponašanje, sa namjerom da im se pripišu određene pozitivne ili negativne osobine. Animalne metafore koje prikazane u ovom radu biće ilustrovane ekscerptima u kojima su realizovane, a njihova upotreba interpretirana. Tokom istraživanja ispitaćemo kontekst u kojem se javljaju određene metafore, kao i motivaciju za izbor određenih realizacija metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA. Na kraju ovog poglavlja, upoređićemo dobijene rezultate i utvrditi do koje mjere se na crnogorskim i britanskim stranicama koriste, ili ne koriste, imena istih životinja prilikom konceptualizacije žene.

4.1. Realizacije metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica

Tokom pretraživanja crnogorskih internet stranica naišli smo na brojne realizacije animalne metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA. Neke od njih su korišćene sa namjerom da se prikažu pozitivne karakteristike žena, a neke, pak, kako bi se istakle negativne karakteristike ženskog pola.

4.1.1. Konceptualna metafora ŽENA JE MAČKA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica²

Animalna metafora koja je bila najzastupljenija na crnogorskim internet stranicama jeste ŽENA JE MAČKA. Uz pomoć metode pretrage po metaforičkim obrascima naišli smo na dvadeset jednu realizaciju date metafore, koje će u nastavku biti prikazane i interpretirane.

² Rezultate poglavlja 4.1.1., 4.1.2. i 4.1.3. predstavili smo u članku Vujković, V. (2019). "The Conceptual Metaphor Woman Is an Animal in Montenegrin Webpages". *Logos & Littera: Journal of Interdisciplinary Approaches to Text*, 6 (1).

Mačke su u narodu poznate kao pitome, umiljate i drage domaće životinje. Međutim, poznato je da one imaju i onu divlju i opasnu stranu svoje prirode. Ljudi su od davnina koristili osobine mačaka kako bi opisali žene i ova tradicija se nastavila sve do danas.

Na različitim crnogorskim internet stranicama pronašli smo izraze u kojima se žene porede sa mačkom. Navešćemo neke od njih:

1. „Demi Mur je **prava mačka** i u šestoj deceniji!“ (www.mondo.me)
2. „Maite Peroni je **prava mačka**.“ (www.prva.me)
3. „*„Mnogo si seksi, lepa, zgodna, Hrvatska objašnjava. Sve žene iz Hrvatske su **opasne mačke** i to mi se jako sviđa*“, rekla je Jelena.“ (www.grand.online)
4. „Devojka mu je **prava mačka**.“ (www.ispovesti.com)
5. „**Kakva mačka**: Ova lepotica teši Del Potra posle poraza od Đokovića!“ (www.naslovi.net)
6. „**KAKVA MAČKA!** U PARIZU JE SLUDELA SVE! Povala protiv Serene, ali nije uspela! Rolan Garos je upamtio ovu seksi Ruskinju... A tek Šarapova, koju je izbacila na Vimbldonu!“ (www.naslovi.net)
7. „Vidi **mačkice**, pogledom mu pokažem na separe preko puta nas.“ (www.wattpad.com)
8. „Ooo **mačka mala**, kako si mi se proljepšala, sad ti videh nove slike.“ (www.podgoričkivremeplov.com)
9. „Kako ga igra, **mačka mala!**“ (www.vijesti.me)

U navedenim primjerima izrazi kao što su „prava mačka“, „kakva mačka“, „vidi mačkice“, „mačka mala“ i „opasna mačka“ upotrijebljeni su kako bi se opisao fizički izgled žene. Služeći se ovim izrazima govornici žele da stave akcenat na njen izazovan i sekspan fizički izgled. Jednom riječju, žele da istaknu koliko je ona zgodna, lijepa, atraktivna i zavodljiva. Na osnovu ovih primjera, možemo zaključiti da govornici crnogorskog jezika koriste metaforu ŽENA JE MAČKA u pozitivnom kontekstu, kako bi naglasili ljepotu i atraktivnost žene o kojoj se govori.

Kevečeš (2010) se bavio konceptualnom metaforom SEKSUALNO ATRAKTIVNE ŽENE SU MAČKE. Ova metafora se može dovesti u vezu sa primjerima iz crnogorskog internet korpusa u kojima se privlačna i zgodna žena konceptualizuje kao mačka. Mnogi autori smatraju da se ova metaforizacija temelji na komponenti fizičkog izgleda, međutim, Milić (2013) u svom radu

navodi da se osnov ove metaforičke korelacije zasniva na iskustvu sa životinjama (toplina i ugodaj prilikom interakcije sa mačkama).

Takođe, iz prikazanog možemo doći do zaključka da se poznate žene često komentarišu pomoću izraza „kakva mačka“ ili „prava mačka“, na primjer „Demi Mur je **prava mačka** i u šestoj deceniji!“ (www.mondo.me). Naišli smo na devet ovakvih realizacija osnovne metafore ŽENA JE MAČKA.

Bitno je pomenuti da u ekscerptima na koje smo naišli dominiraju riječi kao što su: *seksi, zgodna, lijepa, ljepotica, proljepšala*, što se može i vidjeti iz gore navedenih primjera. Na osnovu istraživanja došli smo do zaključka da u većini slučajeva muškarci koriste realizacije konceptualne metafore ŽENA JE MAČKA prilikom direktnog obraćanja ženama. U četiri od pet realizacija u kojima se javlja direktno obraćanje, govornici su muškarci, a u jednom govornik je žena.

U pronađenim ekscerptima često se koristi intenzifikacija pomoću riječi „prava“ i „kakva“. Naišli smo i na realizacije u kojima je značenje pojačano pomoću velikog slova i znaka uzvika. Takođe, u pojedinim ekscerptima zastupljena je i upotreba modifikatora sa značenjem umanjivanja i deminutiva kao što su: „mačka mala“ i „mačkica“. Ove izraze pronašli smo u šest ekscerpata i u svima, govornici su bili muškarci.

Kako bismo pronašli što više realizacija metafore ŽENA JE MAČKA u pretragu smo uključili i glagole kojima se opisuje ponašanje mačke. Rezultati pretrage pokazali su da govornici često opisuju ponašanje žene pomoću glagola koji se koriste za opisivanje ponašanja mačke. Ekscerpt koji slijedi to i dokazuje:

„ ... tada **sikčem, grebem, grizem**, branim. Približim se i **zapredem** samo osobama od povjerenja, od ostalih se manim i zatvorim se u svoje psihološke kartonske kutije iz kojih ne izađem toliko često, a kamoli da provirim kroz koju rupicu. Ne znam je li to zbog toga što sam im zgodna, zbog toga što sam ponekad vrcakasta, što pomazim i nakon toga lagano **ogrebem**, što **ugrizem** druge umjesto svoj jezik kad nije vrijeme za reći određene stvari. To nije na meni da istražim. Ali taj mi nadimak definitivno paše i pristaje ako moram reći svoje mišljenje o njemu.“ (www.blog.dnevnik)

Na osnovu ovog ekscerpta možemo zaključiti da same žene sebe ponekad upoređuju sa mačkama i koriste glagole koji su karakteristični za ponašanje mačke kako bi opisali sebe i svoje postupke. U ovom primjeru to su sljedeći glagoli: „siktati“, „grebati“ i „ugristi“. Ovi glagoli se koriste da opišu ponašanje mačke kada je u opasnosti, kada brani svoju teritoriju ili

svoj plijen. Na sličan način se u crnogorskom jeziku opisuje i žena kada je bijesna, ljuta, loše raspoložena ili kada je ugrožena. Tada ona „sikti“, „grebe“ i „grize“. Dakle, konceptualna metafora ŽENA JE MAČKA takođe upućuje i na jaku i borbenu ženu koja je spremna na sve kako bi se zaštitila.

Na osnovu pronađenih realizacija konceptualne metafore ŽENA JE MAČKA možemo zaključiti da se u crnogorskom jeziku žena upoređuje sa mačkom onda kada želimo istaći njenu ljepotu i zavodljivost, ali takođe i onda kada želimo istaći onu njenu divlju i opasnu stranu.

Ovo poglavlje zaključićemo citatom iz knjige „*Planeta žena*“ Jova Tosevskog na koje smo takođe naišli tokom pretrage crnogorskih internet stranica. U ovom poglavlju autor je opisao sličnost između žene i mačke na sljedeći način:

„Žena je kao mačka. Radoznala na pokret, slobodna, naizgled haotična, nepogrešiva. Emocijama se koristi da ostvari nameru. Dolazi kada ne očekuješ. Deluje tajanstveno, jer se ne razumeju njene osobine. Malo je površna, osim kada je u borbi. Radoznalost je njena sudbina i znaj da bolje čuje nego što vidi. Plitko spava. Noćna je životinja. Priznaje silu, ali se nje ne boji.“ (www.facebook.com)

Na osnovu navedenih realizacija možemo da donesemo zaključak da se u crnogorskoj kulturi žena često konceptualizuje uz pomoć animalne metafore ŽENA JE MAČKA. Korisnici crnogorskih internet stranica ne koriste ovu konceptualnu metaforu kako bi prenijeli ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja, već kako bi ukazali na zgodnu, atraktivnu i zavodljivu ženu ili pak na ženu koja je jaka, borbena i puna samopouzdanja.

4.1.2. Konceptualna metafora ŽENA JE RIBA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica

Animalna metafora koja je takođe u velikoj mjeri bila zastupljena u korpusu crnogorskih internet stranica jeste metafora ŽENA JE RIBA. Tokom pretraživanja naišli smo na osamnaest realizacija pomenute metafore. U svakodnevnom govoru često se koristi riječ „riba“ koja označava neku djevojku ili ženu. Borivoj i Nataša Gerzić (2002) ističu da je diskurs u kome se koristi ova metafora androcentričan i da nastaje pomoću dva kognitivno-jezička mehanizma:

„Metaforičkim prenosom riba postaje oznaka za ženski polni organ preko sema vlažnosti i ribljih usta (ženski polni organ je riba), a zatim metonimijom, postaje naziv za žensku osobu (žena je ženski polni organ)“ (Gerzić i Gerzić, 2002).

U nastavku pokušaćemo da interpretiramo pronađene realizacije metafore ŽENA JE RIBA i da donesemo zaključak o tome da li korisnici crnogorskih internet stranica koriste ovaj izraz kako bi ženama pripisali pozitivne ili negativne osobine.

Na raznim crnogorskim internet stranicama naišli smo na sljedeće realizacije date metafore:

1. „Muškarci su srećni samo ako im je žena **dobra riba**. Ljepota je muškarcima presudna za uspješan brak, pokazala su najnovija američka istraživanja. Muževi koji pored sebe imaju privlačne supruge imaju duže i srećnije brakove, a što je najvažnije, to zadovoljstvo ne nestaje sa godinama prenosi Cdm.“ (www.kodex.me)
2. „Ana Nikolić, koja će se uskoro poroditi, ovako se šali na sopstveni račun! "Svesna sam toga da više nisam **dobra riba**. U trudnoći se telo promeni, ali mi lice nekako izgleda lepše, kažu da trudnice zrače unutrašnjom lepotom," rekla je ona.“ (www.mondo.me)

Konceptualna metafora ŽENA JE RIBA u sebi nosi pozitivnu ocjenu ženskog izgleda. Izraz „ona je riba“ nosi značenje „ona je zgodna žena“. To se može vidjeti i iz sljedećih ekscerpta:

3. „Pojavila se kao buca na audiciji ZG, a danas je **najbolja riba** na estradi: Ne možete ni da pretpostavite koja pjevačica je u pitanju! Danas je jedna od najuspješnijih poznatih ličnosti, svi govore da je “**mega dobra riba**”, u pitanju je Milica Pavlović koja se s godinama prilično promijenila i postigla veliki uspjeh na javnoj sceni.“ (www.staging.montenegroclick.me)
4. „Pokušala sam da ti nađem neku manu, pa sam razmišljala kako si sad tako prelijepa, ali da ćeš možda ružno da ostariš i da nećeš biti **dobra riba**.“ (www.sarajevograd.me)
5. „Senzacionalna Tejana Tejlor čijem se tijelu jednako dive i muškarci i žene, sve više je angažovana kao manekenka. Tejana je zaista toliko **dobra "riba"** da smo joj morali posvetiti malo prostora!“ (www.standard.co.me)

Na osnovu pronađenih realizacija možemo zaključiti da se metaforička realizacija „riba“ upotrebljava kada želimo da opišemo ženu koja je lijepo građena i koja svoje zgodno tijelo još

više ističe izazovnom garderobom i koja pritom zrači seksipilom. To vidimo i iz drugih riječi koje se javljaju u navedenim ekscerptima – *privlačna* (1), *lepše, lepota* (2), *prelijepa* (4), *manekenka* (5). Sve ove riječi služe da nam na što bolji način dočaraju izgled žene koja se konceptualizuje pomoću pomenute metafore. Ovom metaforom stavlja se akcenat na fizički izgled žene, a zanemaruju se njene ostale karakteristike. Tokom pretrage naišli smo i na ekscerpte u kojima žene same sebe nazivaju „ribama“:

6. „Šta da radim, kad sam **dobra riba**". Kortni Stoden uživa da počasti svoje fanove fotografijama na Twitteru.“ (www.mondo.me)
7. „Seka Sablić: Željela sam da igram zavodnice, ali nisam bila **dobra riba**. Nikad nijesam dobila ulogu zavodnice. Sad kad pogledam svoje stare snimke i slike, pomislim – Bože, što sam bila **dobra riba**. Nije mi jasno šta mi je falilo, pa mi to nikad nisu dali da glumim. Eto, to nikad nisam bila, rekla je Seka.“ (www.cdm.me)

Iako je već rečeno da se metafora ŽENA JE RIBA upotrebljava u diskursu koji je androcentričan, tokom istraživanja došli smo do zaključka da se metafora ŽENA JE RIBA reflektuje u ustaljenom žargonu koji podjednako koriste i muškarci i žene, što se može i vidjeti iz prethodno navedenih primjera. Na ovaj način metaforizuje se privlačna žena, žena koja se doživljava kao poželjna.

Međutim, tokom pretrage naišli smo i na drugačije viđenje „žene ribe“:

8. „Jednu stvar da utvrdimo na samom početku: biti **dobra riba** ne znači imati određene dimenzije tijela. Naprotiv, znači voljeti sebe, uživati u sebi, biti sebi lijepa bez obzira na proporcije.“ (www.chiwelook.me)
9. „**Dobra riba** nije tek bilo koja lepa devojka, ima lepih žena koje su veći deo svog života provele sakrivene i neprimetne. Dobra riba je uvek bila i ostala **ona za kojom većina muškaraca žudi**, a to nije po pravilu najlepša devojka u razredu, na fakultetu i u kraju, to je ona devojka koja ima to mangupsko oko, koja se smeje na način da ne znaš da li se smeje tebi što si ispao glup ili se smeje sa tobom jer joj se sviđaš, a ti potrošiš noći i noći sanjajući taj smeh i pitaš se, pitaš se. Dobra riba je uvek zgodna ali ne sećaš se da li ima plave oči, zelene ili crne, da li ima grudi ono baš da ti upadnu u oči ili neke neprimetne, ne sećaš se njenih delova tela sećaš se nje, mada se ni nje u stvari se sećaš, **sećaš se svoje opčinjenosti njom**. Kada ona uđe u sobu svi je osete, atmosfera sobe se

promeni, svi se naglo osete uzbuđeno i muškarci i žene.“
(www.gradimozivot.wordpress.com)

Iz konteksta možemo zaključiti da su autori ova dva ekscerpta žene. Prema njihovom mišljenju, „žena riba“ pored izazovnog fizičkog izgleda mora prije svega biti sebi lijepa i puna samopouzdanja. „Žena riba“ je ona žena za kojom muškarci žude, koja je pomalo tajanstvena i koja se ne osvaja lako.

Tokom istraživanja uočili smo da se razne realizacije metafore ŽENA JE RIBA često koriste za konceptualizaciju poznatih žena. Poznate žene koje su opisane u pronađenim realizacijama imaju idealnu figuru, izvajano tijelo, izražene obline. Stoga, možemo zaključiti da te žene predstavljaju ideal ženske ljepote. U nastavku ćemo navesti nekoliko ekscerptata:

10. „Dženifer Lopez – jednostavno **RIBETINA**, i to u mreži! Pjevačica i glumica Dženifer Lopez opet žari i pali Instagramom!“ (www.montenegroclick.me)
11. „LEPOTA IM JE U GENIMA! Edita Aradinović je **mega ribetina**, a kada joj vidite MAMU, pašćete na teme!“ (www.tracker_adria.contentexchange.me)
12. „**Kakva riba**“, „Kraljica“, „Sve puca“, samo su neki od komentara koje je izazvala fatalna Rada.“ (www.fb.me).

Naišli smo na deset ovakvih realizacija osnovne metafore ŽENA JE RIBA. U tri od pomenutih deset primjera, koristi se i intenzifikacija pomoću znaka uzvika i velikog slova. U svim primjerima metafora je upotrijebljena sa ciljem da se pohvali fizički izgled poznatih ličnosti.

Tokom pretrage naišli smo i na ekscerpte u kojima se koristi intenzifikacija pomoću riječi „kakva“, „dobra“, „najbolja“ i „prava“. U dva primjera upotrijebljen je izraz „kakva riba“:

13. „OVU DJEVOJKU JE MATORA ŠUTNULA ZBOG SANJE: Uuu... **Kakva riba!** Otkrila SVE DETALJE NJIHOVOG ODNOSA.“ (www.dojc.me)
14. „**Kakva riba**“, „Kraljica“, „Sve puca“, samo su neki od komentara koje je izazvala fatalna Rada.“ (www.fb.me)

U dva primjera je bila zastupljena intenzifikacija pomoću riječi „prava“ :

15. „Bila je **prava riba**. Zgazilo je vrijeme.“ (www.rtcg.me)

16. „Ana mi je baš onako **prava riba**...“ (www.tracker_ringier_m.contentexchange.me)

Riječ „dobra“ upotrijebljena je uz riječ riba u osam primjera, a modifikator „najbolja“ u jednom primjeru:

17. „Pojavila se kao buca na audiciji ZG, a danas je **najbolja riba** na estradi.“
(www.staging.montenegroclick.me)

18. „NENORMALNO SI ATRAKTIVNA I **DOBRA RIBA**: David obasuo Aleksandru komplimentima.“ (www.tracker_ringier_m.contentexchange.me)

Svi gore navedeni izrazi upotrijebljeni su kako bi se istakle karakteristike žene vezane za fizički izgled. Koristeći ove metaforičke realizacije, korisnici crnogorskih internet stranica žele da istaknu kako je „žena riba“ zgodna, izazovna i atraktivna žena. Na osnovu navedenih primjera možemo zaključiti da se ove realizacije koriste u pozitivnom kontekstu, međutim, u crnogorskoj kulturi zastupljeno je mišljenje da realizacije metafore ŽENA JE RIBA zanemaruju ostale vrline žene i stavljaju akcenat samo na njen izgled i tijelo, i time omalovažavaju ženu i predstavljaju je kao „komad mesa“.

Naišli smo i na tri realizacije osnovne metafore ŽENA JE RIBA u kojoj je upotrijebljen augmentativ „ribetina“. Riječ je o sljedećim realizacijama:

19. „**Ribetina!** Pogledajte prezgodnu manekenku u do sada neviđenom izdanju!“
(www.mondo.me)

20. „Dženifer Lopez – jednostavno **RIBETINA**, i to u mreži!“
(www.montenegroclick.me)

21. „Edita Aradinović je **mega** ribetina.“ (www.tracker_adria.contentexchange.me)

U jednom primjeru je pored augmentativa upotrijebljena i intenzifikacija pomoću velikog slova, u jednom pomoću znaka uzvika, a u jednom pomoću riječi „mega“. Izraz „ribetina“ je takođe upotrijebljen sa ciljem da se naglasi izazovan izgled ženskog pola. Na osnovu navedenih realizacija možemo zaključiti da korisnici crnogorskih internet stranica često koriste metaforu ŽENA JE RIBA za konceptualizaciju žene.

Učestala je bila i upotreba metafore ŽENA JE RIBETINA. Ove metafore korišćene su sa ciljem da se istakne fizički izgled žene, međutim, stavljajući akcenat samo na izgled žene u drugi plan se stavljaju sve ostale karakteristike koje žena ima.

4.1.3. Konceptualna metafora ŽENA JE LAVICA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica

U narodu često možemo čuti izraz *snažan kao lav*. Obično se muškarci koji se ističu po svojoj upornosti i jakoj životnoj energiji upoređuju sa kraljem životinja. Animalna metafora ŽENA JE LAVICA takođe je bila zastupljena na različitim crnogorskim internet stranicama. Tokom pretrage pronašli smo četrnaest realizacija pomenute metafore koje će u nastavku ovog poglavlja biti prikazane i interpretirane. Posebna pažnja biće posvećena kontekstu u kojem korisnici crnogorskih internet stranica upotrebljavaju određene izraze.

Na osnovu pronađenih ekscerpata donijeli smo zaključak da korisnici crnogorskih internet stranica često koriste metaforu ŽENA JE LAVICA kako bi predstavili samohrane majke koje na sve načine pokušavaju da svojoj djeci obezbijede bezbrižno djetinjstvo. Slijede neki ekscerpti sa realizacijama ovog tipa:

1. „**MAJKA LAVICA**, ČERKE ŠAMPIONKE: Prvo mjesto u Istanbulu za Podgoričanke sa Daunovim sindromom.“ (www.pvinformer.me)
2. „**ŽENA LAVICA**: Dragica OBUČARSKIM ČEKIĆEM podigla troje djece!“ (www.volimpodgoricu.me)

Takođe smo naišli i na realizacije osnovne metafore u kojima se opisuju hrabre i odvažne žene, žene koje su imale težak život, ali nikad nisu odustale i borile su se do kraja kao prave „lavice“. Naišli smo na pet realizacija ovog tipa, a u nastavku ćemo prikazati neke od njih:

3. „PREŽIVELA SAM SVE, jer sam **LAVICA**, ali PRESKUPO me koštala LJUBAV sa tobom...“ (www.facebook.com)
4. „Borit ću se kao **lavica** protiv svijeta koji me želi kontrolirati, ali ću te i voljeti slatko i nježno. Kada se svijet okrene protiv mene, ja ću uzvratiti. Ja ću se boriti i šakama i riječima i mišićima i srcem. Tako sam odgajana, tako sam odrastala; tako sam prolazila kroz borbe a nitko nije vjerovao da to mogu.“ (www.pozitivanstav.com)

Tokom pretrage naišli smo i na jedan ekscerpt u kom je izraz „lavica“ bio upotrijebljen na neobičan način. Riječ je o sljedećem primjeru:

5. „Na bini bakica postala **lavica**. Dženi Daren (68), penzionerka iz Birmingema, izašla je na binu šoua “Britanija ima talenat” i napravila pometnju koja će se dugo prepričavati! Dž. Daren – Od bakice, do **lavice**. Dženi se pojavila skromno obučena, kao prava britanska penzionerka. Žiriju je rekla da će da pjeva, a onda je uslijedilo nešto potpuno neočekivano! Ona je, naime, na brzaka sa sebe svukla “pensionerku uniformu” i pojavila u outfitu koji više odgovara nekoj mladoj djevojci. I tada je zapjevala čuveni hit kultnog benda AC-DC “highway to hell”!“ (www.sjevercg.me)

Ovdje se izraz „lavica“ koristi kako bi se dočarala energija Dženi Daren (68), penzionerke iz Birmingema, prilikom njenog nastupa. Crnogorski novinar opisuje Dženi Daren kao „lavicu“ koja je iznenadila publiku kada je promijenila svoju odjevnu kombinaciju i zapjevala pjesmu rok benda AC-DC. Ona se ovdje poredi sa „lavicom“ zbog svoje jake životne energije, duha i optimizma koji posjeduje bez obzira na svoje godine.

Na osnovnu pronađenih ekscerpata možemo zaključiti da autori tekstova crnogorskih internet stranica koriste različite realizacije metafore ŽENA JE LAVICA kada žele da okarakterišu ženu koja je jaka, nezavisna, neustrašiva i koja prevazilazi probleme u životu. Izraz *žena lavica* upotrijebljen je sa namjerom da se istakne požrtvovanost, odricanje i upornost samohranih majki, majki koje su dale sve od sebe kako bi svojoj djeci pružile bezbrižno djetinjstvo, žena koje su imale određene poteškoće u životu ali nisu posustale. Dakle, ova metafora upotrijebljena je kako bi se opisala jaka žena i pozitivne karakteristike koje posjeduje.

Tokom pretrage uočili smo da se intenzifikator „prava“ često koristi uz riječ lavica. Naišli smo na četiri realizacije ovog tipa:

6. „...njoj ne smeta kada napadaju nju, ali kada diraju njenu djecu, onda postaje **prava lavica**.“ (www.pinkm.me)
7. „Crnogorska teniserka Danka Kovinić ponovo je dokazala da je **prava lavica**. Nevjerovatnim preokretom u drugom setu došla je i do konačne pobjede protiv Denise Alertove na Majami openu.“ (www.mnemagazin.me)
8. „Specijalna nagrada ŽENA LAVICA pripala je Maji Lađić Maraš iz Zete, majci troje djece, do kojih je jedno sa posebnim potrebama, koja, kako je obrazloženo prilikom dodjele nagrade, sa nevjerovatnom posvećenošću, hrabrošću i optimizmom korača kroz život – kao **prava lavica**.“ (www.kalia.co.me)
9. „Šarliz Teron danas puni 41 godinu! Od srca joj čestitamo i želimo da ostane tako lijepa i vrijedna, **prava lavica!**“ (www.mondo.me)

Izraz „prava lavica“ upotrijebljen je takođe kako bi se predstavila jaka i nezavisna žena. U ovim primjerima koristi se intenzifikacija pomoću pridjeva „prava“. Pronašli smo tri realizacije u kojima je korišćena intezifikacija pomoću velikog slova i dvije u kojima je upotrijebljen znak uzvika.

Na osnovu pronađenih realizacija mogli smo da zaključimo da žene koriste izraz „lavica“ i kada opisuju sebe. Naišli smo na dva primjera ovog tipa. Realizacije metafore ŽENA JE LAVICA korišćene su i kako bi se opisale poznate ličnosti. Pronađena su četiri primjera ovog tipa. Takođe, realizacije osnovne metafore korišćene su i kako bi se opisale žene koje nisu poznate ličnosti, žene iz naroda koje su se istakle svojom životnom snagom i borbom za svoju porodicu. Ovakvi ekscerpti bili su dominantni u korpusu. Od četrnaest pronađenih realizacija osnovne metafore, u osam je bila upotrijebljena metafora ŽENA JE LAVICA kako bi se predstavile jake žene iz naroda. U nastavku ćemo prikazati neke od navedenih ekscerpata:

10. „Boriću se kao lavica.“ (www.facebook.com)
11. „Bila je lavica do kraja.“ (www.rtvbn.com)
12. „Kada diraju njenu djecu postaje prava lavica.“ (www.kalia.co.me)
13. „Sa nevjerovatnom posvećenošću, hrabrošću i optimizmom korača kroz život – kao prava lavica.“ (www.pink.me)

Sve ove riječi koje su upotrijebljene u realizacijama osnovne metafore ŽENA JE LAVICA služe da na što bolji način predstave i dočaraju koliko su žene o kojima se govori hrabre i požrtvovane. „Žene lavice“ su u pronađenim ekscerptima predstavljene kao pravi borci koje život „nije mazio“, ali koje uprkos svim nedaćama koje život nosi nisu odustale već su nastavile da koračaju kroz život sa optimizmom i hrabrošću.

Izraz „boriti se kao lavica“ u svojoj dubinskoj strukturi sadrži sliku lavice koja se bori za svoje mladunce i neustrašivo ih brani bez obzira na opasnost kojoj izlaže svoj život. Ovaj životinjski instinkt za očuvanje svog potomstva može se poistovjetiti sa majčinskim instinktom. Žene majke se pretvaraju u okrutne zvijeri kada neko predstavlja opasnost po nju i njenu djecu (Hrnjak, 2014).

Različite realizacije opšte metafore stvaraju sliku žene koja nije u potpunosti u skladu sa tradicionalnom stereotipnom predstavom o ženama gdje su one prikazane kao fizički i psihički slabije i pasivnije, za razliku od muškaraca koji su jaki, aktivni i spremni na djelovanje.

Ova metafora upućuje na žensku osobu koja posjeduje hrabrost koja je svojstvena samo ženi koja je spremna uraditi sve za svoju djecu i svoju porodicu (Hrnjak, 2014). Međutim, interpretirane realizacije svjedoče nam o činjenici da se žena koja se konceptualizuje pomoću pomenute metafore ne bori samo za svoju porodicu i djecu, već i za svoje mjesto u društvu, svoju karijeru, za sebe. To je žena koja odlučno brani svoje stavove, bori se da ostvari svoje ciljeve, uspješna je i nezavisna.

Na osnovu navedenih realizacija možemo da donesemo zaključak da se u crnogorskoj kulturi žena može konceptualizovati uz pomoć metafore ŽENA JE LAVICA. Korisnici crnogorskih internet stranica koriste ovu metaforu kako bi ukazali na pozitivne karakteristike žene. „Žena lavica“ je u crnogorskoj kulturi žena koja je neustrašiva, borbena, koja vlada svojim životom i drži sve konce u svojim rukama.

4.1.4. Konceptualna metafora ŽENA JE ZMIJA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica

Zmija predstavlja jedan od najučestalijih mitoloških simbola. U ljudskoj kulturi ona ima istaknuto mjesto i u raznim civilizacijama se povezuje sa stvaranjem svijeta. Iako je hrišćanstvo zadržalo samo negativno viđenje simbola zmije, mnogi tekstovi svjedoče o njenoj dvojakoj simbolici. Simbol zmije koristi se za prikazivanje zla, dvoičnosti i smrti, ali i besmrtnosti, obnove i stvaranja. Kako zmije mijenjaju svoju kožu, one predstavljaju simbol transformacije i novog rađanja. Poznat je podatak da se u matrijahalnim društvima zmija smatrala „gospodarem žena“, pa je samim tim postala i simbol plodnosti (Hathaway, 2006).

Čak i u današnje moderno doba često možemo čuti poslovične izraze „žena je zmija“ ili „žena je ženi zmija“. Kao što je već rečeno, zmija ima dvojaku simboliku i u nastavku ovog poglavlja fokusiraćemo se na realizacije metafore ŽENA JE ZMIJA koje smo pronašli na raznim crnogorskim internet stranicama i pokušaćemo da donesemo zaključak o tome da li korisnici crnogorskih internet stranica koriste ovu metaforu kako bi prenijeli ideološke vrijednosti koje su pozitivne ili negativne za predstavljanje ponašanja žene.

Tokom pretrage naišli smo na četrnaest realizacija osnovne metafore. Slijedi prikaz i interpretacija pojedinih ekscerpata:

1. **„Žena zmija – Ovo ljigavo i ljubomorom okovano gmizavče zavlačiće se u rupe svih vrsta, da bi nahranilo svoju licemjernu i poganu glad za mržnjom. U životu si**

ili hrabar ili kukavica. Može i ovako - kroz život ideš dostojanstveno i smjelo ili **puziš**. Ili si lavica ili si **zmija**. Ubijedena sam da su ove **otrovnice** bile u blizini, misleći da će mi **izmigoljiti**. **Žena zmija je opasna zlica**, čiji je jedini cilj da **truje** okolinu. Takvoj **rospiji** nema sna na oči dok u toku dana ne **pusti otrov** nekoliko puta. **Prigrli** te ova **zmijuljka, umiljava** se sve dok te totalno ne “**smota**”. Ono što “krasi” ovu žensku **krvopiju** jeste njena zla namjera okrenuta većinom prema ženskom rodu. Rijetko će koja **žena zmija zapalacati** prema nekom muškarcu. Ona se **hrani ženskom krvlju**. Cilj joj je da zavadi, da se podsmijeva, da se lažno ulizuje, da se “**presvlači**”. Žena zmija je zla i krv i kob svakoj ženi koja joj se nađe na putu. Kad ta **zasikće** i prostrijeli pogledom zaledi se krv u žilama.“ (www.dan.co.me)

U ovom ekscerptu slikovito je prikazana „žena zmija“. Pomoću brojnih leksičkih riječi koje su ovdje upotrijebljene možemo stvoriti jasnu predstavu o kakvoj ženi je riječ. Pored osobina koje su karakteristične za ponašanje zmije, autor ovog teksta koristio je i glagole koji se koriste za prikazivanje života zmije. Na osnovu navedenog ekscerpta možemo zaključiti da su žene koje se konceptualizuju pomoću ove metafore zlobne, podmukle i opasne. Opisane su i kao „krvopije“, „rospije“ i „opasne zlice“. Ovaj ekscerpt može se tumačiti i kao slikovit opis značenja poslovice „žena je ženi zmija“. Ovakve žene imaju zle namjere samo prema ženskom polu, kao što je navedeno u ekscerptu, rijetko kad će „zapalacati“ prema nekom muškarcu jer se „hrane ženskom krvlju“. One „puze“, „migolje“, „umiljavaju se“, „sikću“ i „truju oklinu“. „Žene zmije“ su opake žene koje se bave podmuklim radnjama jer nemaju hrabrosti da se direktno suprostave drugim ženama. Poznato je da zmije mijenjaju svoju kožu, pa je tako i u ekscerptu navedeno da se „žena zmija presvlači“. Ovaj izraz može se tumačiti kao dvoličnost „žene zmije“, kao njena česta promjena ponašanja i stava koja nastaje usljed prilagođavanja različitim situacijama. Svi ovi opisi dodatno naglašavaju podmuklost ove životinje koja se sakriva i napada iznenada. Na osnovu navedenog možemo donijeti zaključak da je u ovom ekscerptu konceptualna metafora ŽENA JE ZMIJA upotrijebljena kako bi se ponašanje žene predstavilo kao negativno. „Žene zmije“ su one žene koje reaguju iz sjene, opako i brzo, te siju otrov i mržnju oko sebe.

Tokom pretrage naišli smo na još šest ekscerpata u kojima je ponašanje žene predstavljeno kao negativno pomoću ove metafore. Analiziraćemo neke od njih:

2. „Omiljene “žrtve” su joj tatini sinovi koji vole da se hvale pa je tako njen **plijen** u startu nastradao jer će da ga **smota kao zmija žabu**. Kao **prava zmija**, djevojke u

znaku Djevice su veoma **otrovne po muški rod** a čim mu potroše parice, već imaju spremnu drugu žrtvu.“ (www.kodex.me)

3. „Šta može žena da uradi čoveku niko ne može. Moj brat je tupav kad ne vidi šta mu pet godina radi. Moj rođeni brat kod mene nije ušao u kuću četiri godine jer ona ne želi da imaju ikakav kontakt sa porodicom, jer oni grade navodno svoj svet, onakva kakav ona hoće. Ne zanimaju je ni njegova osećanja ni potrebe. To je **prava zmija** - zaključila je Mira Alavanja.“ (www.tracker_ringier.contentexchange.me)

U ovim ekscerptima takođe je negativno predstavljeno ponašanje „žene zmijske“. Naime, one su ovdje prikazane kao nimalo naivne žene čije su „omiljene žrtve“ imućni muškarci koje one veoma lako „smotaju kao zmija žabu“. Ovaj izraz je upotrijebljen kako bi se pokazalo sa kojom lakoćom žene osvajaju i hipnotišu muškarce. U ovim ekscerptima upotrijebljena je i intenzifikacija pomoću riječi „prava“ kako bi se pojačalo značenje riječi zmija. „Žene zmijske“ ovdje su predstavljene kao hladnokrvna bića, što je takođe odlika zmijske, koja ne mare za osjećanja drugih ljudi i koja su spremna na sve kako bi došla do svog cilja.

Tokom istraživanja naišli smo na jedan ekscerpt u kojem se ova metafora koristi kako bi se opisao fizički izgled žene. Riječ je o sljedećem primjeru:

4. „**ŽENA ZMIJA**: Pokazala **čuvene OBLINE**. Najpoznatija starleta na svijetu, Kim Kardašijan je u kožnom topu i helankama istakla svoje čuvene obline.“ (www.mondo.me)

Konceptualna metafora ŽENA JE ZMIJA se u crnogorskoj kulturi može koristiti i kada želimo da predstavimo ženu koja ima izvajano tijelo i savršene obline. Međutim, kao što je već pomenuto, naišli smo na samo jednu upotrebu ovog tipa, stoga možemo zaključiti da korisnici crnogorskih internet stranica češće koriste metafore ŽENA JE MAČKA i ŽENA JE RIBA kada žele da istaknu atraktivan i izazovan fizički izgled žene.

Na jednom crnogorskom portalu naišli smo i na jednu upotrebu konceptualne metafore ŽENA JE ZMIJA koja svjedoči o upotrebi ove metafore u crnogorskoj kulturi još od davnina:

5. „Da se vratim na početak- **Rodila se zmija**- tako su dočekivali rođenje žene u Crnoj Gori precima ovih današnjih osmjehnutih malih ljudi.“ (www.pcnen.com)

Na osnovu navedenog ekscerpta možemo zaključiti da su nekada ljudi u Crnoj Gori negativno reagovali na rođenje ženskog djeteta. Kada bi se rodila kćerka u Crmničkoj nahiji ljudi bi govorili „rodila nam se zmija” (Čelebić, 2002). Naime, žensko dijete nazivali su zmijom sa ciljem da istaknu koliko je ono nepoželjno. Rođenje ženskog djeteta donosilo je njegovim roditeljima žalost i nezadovoljstvo u kući. Ženska djeca su, kako se kaže u narodu, „tuđa sreća“, „tuđa večera“ i „tuđa kost“ (Rajković, 2007).

Prilikom istraživanja naišli smo na tri ekscerpta u kojim je upotrijebljen izraz „zmijski jezik“. Riječ je o sljedećim primjerima:

6. „**Zmija!** Izgleda dobro, ali ima **dugačku jezičinu** zbog kojeg suspendovana na poslu tv voditelja na mreži ESPN. Ljubiteljima sporta i sportskih kanala ona je dobro poznata. Riječ je o atraktivnoj voditeljki Brit Mekhenri, koja sada ispašta zbog **dugog jezika**.“ (www.mondo.me)
7. „ENGLESKA: Lijepa direktorka ima "**zmijski jezik**". Najljepša direktora jednog kluba u svijetu fudbala Karolin Stil uhapšena zbog **verbalnog napada** na policajca.“ (www.mondo.me)
8. „**Zmijski jezik** ti neće pomoći! Sluša samo mene.“ (www.pictaram.me)

Žene koje imaju „zmijski jezik“ jesu one žene koje bijesno reaguju i imaju potrebu da se odbrane kroz svađu. Govor svađe i bijesa predstavlja se kao „jezik zmije“ koja puzi po zemlji i nije u mogućnosti da vidi mnogo stvari i sagleda situaciju na pravi način, stoga često „grize“ i napada (Gajić, 2016). Žene koje govore „jezikom zmije“ vrijeđaju i kritikuju druge ljude i smatraju da su one uvijek u pravu. Njihova reakcija je napadačka i odbrambena baš kao i reakcija zmije. U prvom ekscerptu upotrijebljeni su i izrazi „dug jezik“ i „dugačka jezičina“, a žena kojoj su pripisane ove karakteristike nazvana je zmijom. Kada želimo da kažemo da neka osoba otvoreno i drsko govori, bez ustručavanja iznosi svoje mišljenje, oštro brani svoj stav, napada i vrijeđa kada je to potrebno, onda koristimo ove izraze.

Kako bismo pronašli što više realizacija metafore ŽENA JE ZMIJA u pretragu smo uključili glagole kojima se opisuje ponašanje zmije. Naišli smo na tri ekscerpta u kojima se koristi glagol „siktati“, koji je karakterističan za ponašanje zmije:

9. „**Sikće**, pišti i vrišti na mene, na arapskom, mlatarajući rukama kao pomahnitala zvijer...Prepadoh se ja te preslatke ženice koja me satjera u neki ćošak...dolazi i

hasbend, koji parla nešto (samo sam Allah skontala), prijeteći mi prstom ispred nosa...“ (www.fb.me)

10. „Ja već morah da reagujem, i da stavim do znanja da njeno dijete priča neku drugu 'bajku'(bože pomози), ona **sikće** put deteta da je pogrešnu bajku pročitalo i insistira da joj prizna đe je to čuo -vidio.“ (www.forum.cdm.me)
11. „Babo se uskosio, a ona **sikće**, pa kad me dofatila za kosu! Bogu dušu, bog je neće.“ (www.zavicajnestaze.me)

Glagol „siktati“ upotrebljava se kada želimo da predstavimo govor u ljutini, piskav govor, govor osobe koja je iznervirana i bijesna. Zmija se oglašava siktanjem pa se za „ženu zmiju“ takođe kaže da „sikće“. Kada se zmije osjećaju ugroženo one sikću i napadaju svog protivnika. Žene reaguju na sličan način, brane se verbalnim putem.

Iako zmija u raznim kulturama ima dvojaku simboliku i koristi se da prikaže ponovno rađanje, obnovu i besmrtnost, u Crnoj Gori ona je samo simbol negativnih stvari, zla i smrti. Na osnovu eskcerpata koje smo pronašli prilikom pretrage možemo donijeti zaključak da korisnici crnogorskih internet stranica koriste metaforu ŽENA JE ZMIJA kako bi prenijeli ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja. „Žena zmija“ u crnogorskoj kulturi predstavlja ženu koja je lukava, dvolična, zla i čiji je jedini cilj da širi svoju „otrov“ i napakosti ljudima koji joj stanu na put.

4.1.5. Konceptualna metafora ŽENA JE KUČKA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica

Za psa kažemo da je čovjekov najbolji prijatelj. Osobine koje se pripisuju ovoj životinji jesu odanost, poslušnost, vjernost, i druge slične osobine. Za osobu koja posjeduje ove osobine često kažemo da je „vjerna kao pas“. Međutim, termin „kučka“ (ženka psa) se ne može upotrijebiti na isti način. Konceptualna metafora ŽENA JE KUČKA takođe je bila u značajnoj mjeri zastupljena na crnogorskim internet stranicama. Tokom pretrage naišli smo na petnaest eskcerpata u kojima je realizovana.

U nastavku ovog poglavlja bavićemo se konceptualnom metaforom ŽENA JE KUČKA i pokušaćemo da donesemo zaključak o tome da li se pomenuta metafora koristi kako bi se ženama pripisale pozitivne ili negativne karakteristike.

Na raznim crnogorskim internet stranicama pronašli smo neke od sljedećih realizacija pomenute metafore:

1. „PSIHOLOZI SAVJETUJU ŽENAMA: Isplati se biti „**kučka**”, „**zametak kučke krije se u svakoj ženi**”. „Imate obavezu i prema sebi i prema svom suprugu da se ponašate **kao kučka**. Ukoliko mu dopustite da vas tretira kao niže biće, napravićete atmosferu koja će negativno uticati na vaš brak”, objašnjava dr Pat Hadson, autor „Odlučne žene”. „Ponašati se **kao kučka** ponekad znači dobro znati kad ne treba reagovati”, objašnjava dr Hadson. Jednom kad naučite porodicu (inače, najveće provokatore) da ste **kučka**, „obični” prijatelji su mačji kašalj. Umjesto da vas i dalje iskorišćavaju, takođe im pokažite da sve ima granicu.“ (www.mnemagazin.me)
2. „Muškarac osjeća da je osvojio ili potčinio ženu onda kada ona počne da mu jede iz ruke, evo 100 razloga zašto muškarci vole **kučke**. **Kučka** ostavlja muškarcu dovoljno prostora, tako da se on ne plaši kako će ga ona zatvoriti u kavez. Onda, on počinje da se trudi da zatvori nju. Najbitnija razlika između **kučke** i žene koja je previše fina jeste strah. **Kučka** mu pokazuje kako se ne plaši da će ga izgubiti.“ (www.montenegroclick.me)

Na osnovu pronađenih ekscerpata možemo donijeti zaključak da žena koja se konceptualizuje metaforom ŽENA JE KUČKA odiše samopouzdanjem. U primjeru 2 navodi se da muškarci vole „kučke“. Pokušali smo da pronađemo podatak zašto se žena upoređuje baš sa „kučkom“. Nismo uspjeli da pronađemo tačan razlog, ali smo u literaturi naišli na isti zaključak. Često u govoru možemo čuti izraz „muškarci idu za njom kao gomila ovaca“. Poznato je da se određene vrste pasa koriste za čuvanje stoke. Moguće je da je otuda metaforičkim prenosom nastao izraz „žena je kučka“, pri čemu se muškarci konceptualizuju kao „ovce“ koje je slijepo slijede. Termin „kučka“ upotrebljava se kako bi se opisala jaka, borbena, beskompromisna žena, koja iznosi svoje mišljenje i koja se ne ustručava da se suprotstavi drugima.

„Žene kučke“ u vezi ne djeluju previše zainteresovano. One ne „trče“ za muškarcima i nikada neće zaboraviti prijatelje ili zapostaviti karijeru zbog muškarca. Naprotiv, muškarci „trče“ za njima, zaneseni njihovom pojavom i izgledom. Ovakve žene su pomalo ležerne, nemaju strah od konkurencije ili gubitka. Sljedeće realizacije temeljnije potkrijepljuju naše zapažanje:

3. „Materinstvo od mene pravi **jednu tešku kučku**. Nekada sam bila žena blage naravi koja ne viče i koja se lako postidi i mnogo se izvinjava. Ja sam jača. Veća sam **kučka** nego prije.“ (www.roditelji.me)
4. „Ženi se savjetuje kako da bude „**kučka**“ i kako da sagradi oreol nedodirljivosti, nezavisnosti. Što je nezavisnija samim tim je privlačnija?! Što je nepristupačnija samim tim je i zanimljivija?! Što je nedodirljivija samim tim joj oreol svetice bolje stoji?!“ (www.aktuelno.me)
5. „Jaka sam. Ambiciozna i znam tačno šta želim u životu. Ako me to čini **kučkom**, onda ok. Kada muškarac, zauzme stav o nečemu, on je poštovan i cijenjen. Kad to uradi žena, ona je **kučka**.“ (www.kodex.me)

Riječi koje su upotrijebljene u navedenim realizacijama opisuju „ženu kučku“ kao *jaku* (3), *nedodirljivu, nezavisnu, privlačnu, nepristupačnu, zanimljivu* (4), *ambicioznu ženu koja tačno zna šta želi u životu i zna da zauzme stav* (5). Na osnovu navedenih realizacija možemo da donesemo zaključak da u većini slučajeva korisnici crnogorskih internet stranica konceptualizuju ženu pomoću metafore ŽENA JE KUČKA kada žele da opišu ženu koja je ambiciozna, puna samopouzdanja, jasno izraženog stava. Stoga, ovaj izraz se može razumjeti čak i kao kompliment jer upućuje na njihovu snagu duha i specifičnu prirodu.

Međutim, tokom pretrage naišli smo na i ekscerpte u kojima termin „kučka“ upotrijebljen kako bi se jasno ukazalo na negativne karakteristike žene. Riječ je o sljedećim primjerima:

6. „Rekao sam da više ne mogu da je čekam. Onda je ona otišla. Ja sam bio strpljiv i smeran. Ali ona je **kučka frigidna**.“ (www.pancoeg.me)
7. „Zvjerka je uvijek bio iskren prema sebi. Nikada je nije prevario. Njihova veza jednostavno nije uspjela i on je odlučio da oženi drugu ženu dok je Keri za to vrijeme imala na tone muškaraca. Bila je **prava kučka**“, tvrdi glumac.“ (www.portanalitika.me)

Iz konteksta možemo zaključiti da u navedenim realizacijama muškarci govore o ženama koje su ih prevarile, ostavile ili na neki način im napakostile. Ovdje je termin „kučka“ upotrijebljen kako bi se okarakterisala nemoralna, bezobrazna i bezosjećajna ženska osoba. Ovaj izraz takođe mnogo govori o muškarcu koji ga upotrijebljava. On svjedoči o nemoći ostavljenog, prevarenog ili razočaranog muškarca koji bira ovaj i slične izraze kako bi izrazio bijes i mržnju koji osjećaju prema određenoj ženi. Termin „kučka“ je u navedenim

realizacijama pojačan pridjevima *frigidna* (6) i *prava* (7). Ovi pridjevi koriste se kako bi čitalac formirao jasnu sliku o kakvoj ženi je riječ.

Pridjev „prava“ upotrijebljen je uz termin „kučka“ u još dva ekscerpta. Navešćemo jedan od njih:

8. „Od davnina je poznata netrpeljivost između snaha i svekrva. Ali česta je i ona između tašti i zetova. Nije nemoguće da vaš partner za vašu mamu misli da je **prava kučka**, ali će vam to prećutati da vas ne bi uvrijedio.“ (www.kolektiv.me)

Za razliku od primjera 6 i 7, gdje su govornici povrijeđeni muškarci, u ovim ekscerptima govornici su žene, što možemo zaključiti iz konteksta. U primjeru 8 govori se o odnosu zetova i tašti i navodi se kako zetovi često za svoje tašte misle da su „prave kučke“, iako to ne govore. Etimologija naziva „tašta“ upućuje na taštinu i sujetu (Telebak, 2003). Tašte su ponekad viđene kao žene koje imaju potrebu da se miješaju u odnos svojih ćerki i njihovih izabranika, stoga često postoji netrpeljivost između zetova i tašti. Izraz „prava kučka“ u ovom ekscerptu je upotrijebljen kako bi se okarakterisala lukava, licemjerna i zlonamjerna osoba, žena sklona intrigama i podmuklim postupcima. Ovakva osoba stalno ima potrebu da prigovori, nađe zamjerku svemu i pokvari raspoloženje ljudima oko sebe. Zetovi često doživljavaju tašte kao takve osobe, te stoga i koriste izraz „prava kučka“ kako bi ih konceptualizovali. Dakle, termin „prava kučka“ upotrijebljen je kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su negativne za prikazivanje ženskog ponašanja. „Žena kučka“ je ovdje predstavljena kao žena čije ponašanje nije korektno, koja je arogantna, nadmena, odbojna, često nemilosrdna i pretjerano kritična.

Tokom pretrage naišli smo na jedan ekscerpt u kojem je konceptualna metafora žena je kučka realizovana na sljedeći način:

9. „**Kakva kučka prokleta!** Šta će ti devetoro djece pobogu, šta će ti toliko? Jednostavno, mnogo je to ba.... 5 plafon. Desetočlana porodica gladije.“ (www.apiclip.me)

Iz konteksta možemo zaključiti da je u ovom ekscerptu termin „kučka“ upotrijebljen kako bi se ukazalo na ženu koja je rodila mnogo djece, a ne sa namjerom da se ukaže na negativno ponašanje žene. Koristeći ovaj izraz, autor ekscerpta želi da prenese svoj negativan stav prema ženi koja je rodila devetoro djece, a nema uslova da ih prehrani i školuje. Žena se ovdje, moguće, upoređuje sa kučkom jer je poznato da psi mogu da oštene mnogo kućića. Riječi

„kakva“ i „prokleta“ upotrijebljene su kako bi se naglasilo čuđenje i negodovanje autora ovog ekscerpta.

Na crnogorskim internet stranicama naišli smo i na jedan ekscerpt u kojem je bio upotrijebljen glagol kojim se označava oglašavanje pasa. Riječ je o glagolu „lajati“, koji je u pronađenoj realizaciji upotrijebljen na sljedeći način:

10. „Ovako mogu samo da **laju** preko one Čalovičke, daju joj 20 eurića,... i ona **laje** preko neke TV...“ (www.forum.cdm.me)

Glagol „lajati“ u ovom ekscerptu ima značenje govoriti neistinu, obmanjivati, izmišljati, pričati previše o nepotrebnim temama i slično. Lajanje pasa zna ponekad da bude dosadno, uznemiravajuće i beznačajno. Stoga se ovaj glagol upotrebljava da označi osobu koja mnogo priča, a većina onoga što izgovori je besmislena.

Animalna metafora ŽENA JE KUČKA realizovana je u korpusu crnogorskih internet stranica na različite načine. Korisnici raznih portala koriste ovu metaforu kako bi ukazali na pozitivne, ali i na negativne karakteristike ženskog ponašanja. Značenje ove metafore razlikuje se u zavisnosti od konteksta u kojem je upotrijebljena, od raspoloženja govornika i osjećanja koje želi da prenese uz pomoć ove metafore, kao i brojnih drugih faktora.

4.1.6. Konceptualna metafora ŽENA JE ČURKA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica

Detaljnije ćemo se baviti i konceptualnom metaforom ŽENA JE ČURKA čije se realizacije pojavljuju četrnaest puta u našem korpusu. U *Rječniku Srpskohrvatskoga književnog i narodnog jezika* (1959-), čurka u prenesenom značenju predstavlja glupu žensku osobu, a u nastavku ovog poglavlja pokušaćemo da donesemo zaključak u kom kontekstu ovu metaforu upotrebljavaju korisnici crnogorskih internet stranica.

U nastavku ćemo interpretirati pojedine realizacije na koje smo naišli tokom pretrage:

1. „Dimi iz auta, samo što nije eksplodirao, čim je fina žena prošla, smota lijevi, ulijeće, presijeca kolonu i vrišti kroz prozor da ga čuju od Hiltona do Mantre: “A će ćeš **čurko jedna glupa!!!**”“ (www.montenegroclick.me)

2. „Dolazim ja u predstavništvo i kažem uplatio sam 50e koje sam bio dužan jer nisam bio u državi i zato nisam uspio da platim račun. I ona **ćurka** me pita Vaše ime i prezime i ja kažem i adresu mi traži i kaže, a ne mogu Vas uključiti Vi imate dug 1800€... Rekoh šta pričaš ti, plaćeno sve i završeno trebalo bi da je leglo sve... Kaže gospodine molim Vas ne pravite me budalom... Rekoh uz dužno poštovanje Vi veze nemate... I posle 15min ubjeđivanja **ćurka** mi kaže, a oprostite ovo je drugi čovjek... i tu počela da se izvinjava i čuda čini... Rekoh neka Vam je bog u pomoć! Eto moje iskustvo sa ovim idiotima...“ (www.forum.cdm.me)

U navedenim ekscerptima žena je konceptualizovana pomoću pomenute metafore u negativnom kontekstu kako bi se predstavila kao osoba ograničenih intelektualnih kapaciteta. Iz konteksta možemo zaključiti da u navedenim ekscerptima ovu metaforu koriste muškarci uglavnom u afektu, ili zbog ljutnje, prilikom obraćanja ženi koja je po njihovom mišljenju glupa ili nespretna. U primjeru 1, izraz „ćurko jedna glupa“ upućen je ženskoj osobi u toku vožnje. Muškarac govornik je upotrebio ovaj izraz iznerviran postupcima žene koji su po njemu nespretni. U ovom ekscerptu prisutna je i intenzifikacija pomoću riječi „glupa“ i tri znaka uzvika. U primjeru 2, muškarac koristi metaforu ŽENA JE ĆURKA kako bi konceptualizovao ženu koja, po njegovom mišljenju, nije inteligentna i kompetentna za obavljanje svog posla. Iskaz „vi veze nemate“ potkrijepljuje naše zapažanje, kao i zaključak „eto moje iskustvo sa ovim idiotima“. Na osnovu navedenih realizacija možemo zaključiti da nije neuobičajeno da muškarci žene nazivaju „ćurkom“. Oni smatraju da su „žene ćurke“ glupe, nespretna, neuke, često i nepristojne.

Međutim, naišli smo i na realizacije u kojima žene koriste ovu metaforu kako bi konceptualizovale druge žene. Riječ je o sljedećim realizacijama:

3. „Sestri uporno pričam 10 dana da ne prelazi na MAX, i ona **ćurka** prešla... sad kuka po cio dan nema f&f brojeva, niti interneta posle xGB,..“ (www.forum.cdm.me)
4. „Danas sam ljuta i tužna, pa ću ti reći još i da su **žene ćurke**, jer vjeruju tamo gdje ne treba.“ (www.forum.cdm.me)

Navedene realizacije svjedoče nam o tome da ponekad i žene koriste ovu metaforu kako bi opisale ostale pripadnice ljepšeg pola. U primjeru 3 izraz „ćurka“ upućen je ženi/djevojci koja je uprkos brojnim upozorenjima uradila po svom nahođenju i na kraju zažalila. Dakle, metafora ŽENA JE ĆURKA može se koristiti kako bi se predstavila osoba ženskog pola koja je

tvrdoglava, koja ne želi da sasluša savjete drugih i misli da je uvijek u pravu. Primjer 4 nam otkriva još karakteristika pomoću kojih upotpunjujemo sliku „žene ćurke“. U prethodno prikazanim realizacijama, korisnici crnogorskih internet stranica koristili su ovu metaforu kako bi ukazali na, po njihovom mišljenju, glupu, nespretnu, tvrdoglavu osobu, a na osnovu ove realizacije možemo zaključiti da je žena koja se konceptualizuje uz pomoć ove metafore takođe naivna i lakovjerna, o čemu svjedoči i iskaz „vjeruju tamo gdje ne treba“.

Brojne realizacije na koje smo naišli svjedoče o tome da žene često same sebe nazivaju „ćurkom“ kada urade nešto čime se ne ponose. Naišli smo na šest realizacija ovog tipa:

5. „Mi koje patimo, plaćemo kada se On ne javi, **mi ćurke**, ... sedimo i pričamo kako je onaj ono rekao, a šta je time mislio, a onaj to uradio, šta li mu to znači... **Mi ćurke**, koje vidamo rane jedna drugoj.“ (www.wp.me)
6. „...kad ispadnem **prava ćurka** ...kao sad što sam ispala!“ (www.forum.cdm.me)
7. „Teke tu skapirah **kakva ćurka** ispadoh, prekalupih onu knjigu, zamalu facu ne ispresovah, vratih je u policu i smotanim korakom krenuh put izlaza.“(www.forum.cdm.me)

U navedenim realizacijama upotrijebljena je i grupna identifikacija pomoću riječi *mi* (5), kao i intenzifikacija pomoću riječi *prava* (6) i *kakva* (7). Žene same sebe često opisuju koristeći pomenutu metaforu i to onda kada smatraju da su postupile na ne baš pametan način, da su ispale naivne i lakovjerne ili onda kada su uradile nešto bez razmišljanja i na kraju se pokajale zbog toga.

Ranđelović (2012) smatra da ovakve konotacije proističu iz čovjekovog vjerovanja da su životinje koje je pripitomio zarad svoje koristi glupe. Vremenom se kod čovjeka javila sumnja u inteligenciju životinja koje je ukrotio i prilagodio svojim potrebama s obzirom na to da nisu razumjele njegov jezik i da su neadekvatno reagovala na njegove zapovijesti. Znaci neinteligencije domaćih ptica mogli su se naslutiti i zbog njihovog teturavog i nespretnog hoda, kao i njihovog oglašavanja koje je čovjek okarakterisao kao jednolično i besmisleno (Randelović, 2012).

Ivana Vidović Bolt (2013) smatra da ne treba zanemariti ni percepciju veličine mozga kog manjih pernatih životinja. Veličina mozga prema narodnom vjerovanju proporcionalna je intelektualnom kapacitetu, otuda i vjerovanje da su pernate životinje glupe. Na ovaj način nastala je konceptualna metafora ŽENA JE PERNATA ŽIVOTINJA, čije su uže metafore ŽENA JE GUSKA, ŽENA JE PATKA, ŽENA JE ĆURKA, itd.

Činjenica da je čovjek pripisao životinjama glupost i druge negativne karakteristike govori i o njegovoj neupućenosti, o prihvatanju stereotipnih vjerovanja, a odbijanju novih naučnih saznanja (Szerszunowicz, 2011).

Nataša Ristivojević Rajković (2008) ističe da se glupost kod žena povezuje sa brbljivošću, što može biti asocijacija na oglašavanje živine. Takođe, smatra se da ove životinje obavljaju proste funkcije u kojima inteligencija ne igra gotovo nikakvu ulogu.

Na osnovu našeg istraživanja došli smo do zaključka da korisnici crnogorskih internet stranica koriste konceptualnu metaforu ŽENA JE ČURKA kada žele da opišu žensku osobu čije su umne sposobnosti skromne. Pored smanjenih umnih sposobnosti, za ovu osobu se vjeruje i da je nespretna u poslu i kretanju, nesnalažljiva, nevješta, neumješna i usporena.

Pored realizacija opšte metafore u kojima su ženama pripisane negativne osobine, naišli smo i na jednu realizaciju koja se izdvajala. Riječ je o sljedećoj realizaciji:

8. „Dođem kući, ukućani se izbečili „Jaoooo... što ti lepa bojaaaa...“ A ja **kao čurka**... malo, malo pa se **šepurim ispred ogledala**.“ (www.wp.me)

U primjeru 8 ponašanje žene opisano je pomoću glagola čija je upotreba karakteristična kada se opisuje ponašanje životinja, u ovom slučaju čurke. Čurke se šepure kada žele da predstave svoju veličinu, na taj način štite svoju teritoriju i šalju poruku ostalim čurkama da im ne prilaze. Shodno tome možemo i interpretirati upotrebu konceptualne metafore ŽENA JE ČURKA u prikazanom ekscerptu. Žene se „šepure“ onda kada se ponose sobom, nekom svojom osobinom, svojim izgledom, svojim djelima, i slično. Na taj način one šalju poruku svijetu da su pune samopouzdanja. Za razliku od prethodno interpretiranih realizacija opšte metafore koje su bile upotrijebljene sa namjerom da prenesu ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja, u ovom ekscerptu metafora ŽENA JE ČURKA upotrijebljena je u pozitivnom kontekstu.

Na osnovu prikupljenih realizacija metafore ŽENA JE ČURKA možemo zaključiti da korisnici crnogorskih internet stranica koriste ovu metaforu kako bi prikazali ženu i njene osobine u negativnom svjetlu. Ova metafora upotrijebljena je kako bi se okarakterisala osoba ograničenih intelektualnih kapaciteta, osoba koja sporo zaključuje, usporeno reaguje, nespretna i nesnalažljiva osoba.

4.1.7. Konceptualna metafora ŽENA JE KOBILA u korpusu tekstova crnogorskih internet stranica

Animalna metafora koja je takođe bila upotrijebljena kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja jeste metafora ŽENA JE KOBILA. Tokom pretrage naišli smo na šesnaest realizacija opšte metafore koje će u nastavku biti prikazane i interpretirane. Autori tekstova crnogorskih internet stranica koriste ovu metaforu kako bi predstavili fizički izgled žene u negativnom kontekstu. Sljedeće realizacije to i dokazuju:

1. „A onda mi neka **kobiletina od 2 m** stade štiklom na stopalo. Danas još uvijek ne mogu da hodam, dva prstića su mi prignječena.“ (www.forum.cdm.me)
2. „**Kakva KOBILA** je ova Tea, ko da su je ubrizgavali hormonima dok je rasla, ali kad se nasmije je **baš KOBILA**.“ (www.99tune.me)

Vladimir Anić (2005) u svom *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* opisuje ženu koja se konceptualizuje pomoću metafore ŽENA JE KOBILA kao ženu koja izgledom i vulgarnim ponašanjem podsjeća na kobilu. U primjeru 1 upotrijebljen je augmentativ „kobiletina“, sa ciljem da se još više naglasi nezgrapnan izgled ženske osobe. Žena koja se opisuje ovom metaforom krupne je i jake građe. O karakterističnom fizičkom izgledu ovakve žene govore i sljedeći izrazi iz ovog primjera: „kobiletina od 2 m“; „Danas još uvijek ne mogu da hodam, dva prstića su mi prignječena“. U ovim izrazima zastupljeno je preuveličavanje, čija je funkcija da se čitaocima na što slikovitiji način opiše „žena kobila“. U primjeru 2 upotrijebljena je intenzifikacija pomoću velikog slova i riječi „kakva“ i „baš“. Izrazi „ko da su je ubrizgavali hormonima“ i „kad se nasmije je baš KOBILA“ svjedoče o fizičkom izgledu karakterističnom za žene koje se opisuju pomoću ove metafore. Dakle, korisnici crnogorskih internet stranica upotrebljavaju konceptualnu metaforu ŽENA JE KOBILA kada žele da opišu ženu koja svojim izgledom i načinom smijanja podsjeća na ovu životinju. To su obično visoke i krupne žene koje nisu mnogo ženstvene. Ova metafora upotrebljava se sa ciljem da se omalovaže osobe ženskog pola. Osobe koje koriste ovu metaforu donose zaključak o ženskoj osobi samo na osnovu njenog izgleda, a zanemaruju sve njene ostale karakteristike.

Tokom pretrage došli smo do zaključka da korisnici crnogorskih internet stranica ne poistovjećuju ženu sa kobilom samo na osnovu njenog fizičkog izgleda. Naišli smo na dvije

realizacije u kojima je ova metafora upotrijebljena zbog sposobnosti žene da rađa. Riječ je o sljedećim ekscerptima:

3. „**“Krave”, “kobile” i ostale zivotinje svako malo izlaze iz porođajne sale, ili idu na hitni carski. Naime, mlada žena koja se porađala poslije mene tokom porođaja pretrpjela je veliki broj uvreda čak i udaraca. Viču na nju. Nazivaju je svakakvim imenima. Udaraju ženu, koja ionako ne zna šta joj se dešava. Smatram da ne može nijedna žena biti “kobila” niti “krava”. Niti joj trenutak rađanja novog života treba pretvoriti u horor. Na to niko nema pravo. Čak ni ljekari. Pretpostavljam da nigdje u svijetu ne postoji takav tretman prema ženi, pogotovo ne tokom porođaja. Osim kod nas.“** (www.roditelji.me)
4. „**Ne zaluduj se forumom rađaj kobilo. Budi svrsishodna.**“ (www.forum.cdm.me)

Trudnoća kod žena traje devet mjeseci, dok je kod kobile to obično jedanaest mjeseci. Moguće se zbog te sličnosti javila ova metafora u narodu. Izgled žene se u trudnoći promjeni, ona postane krupnija i deblja, a to je još jedan razlog ove metaforizacije. U primjeru 3 opisano je kako se u jednom crnogorskom porodilištu ophode prema trudnoj ženi. Između ostalog, navedeno je kako je nazivaju pogrđnim imenima, od kojih je jedno i „kobila“. Označavati trudnu ženu na ovakav način predstavlja jedan od oblika omalovažavanja ženskog roda.

U sljedećim realizacijama žena je konceptualizovana pomoću ove metafore na osnovu svoje starosne dobi:

5. „**Ona kobila ima godina kao ja. Ja bih se užasno osećala da sam na njenom mestu.**“ (www.tracker_ringier.contentexchange.me)
6. „**Zorica matora kobiletina.**“ (www.didclip.me)

Pronašli smo dvije realizacije ovog tipa na osnovu kojih smo donijeli zaključak da se u crnogorskoj kulturi starija žena takođe može poistovijetiti sa kobilom. U navedenim ekscerptima ne govori se o fizičkom izgledu žene, niti o njenom ponašanju, već se žena metaforizuje na ovaj način samo na osnovu njene starosne dobi. U primjeru 6 upotrijebljen je augmentativ „kobiletina“, kao i pridjev „matora“ kako bi se predstavila žena u godinama na pogrđan način.

Tokom pretrage naišli smo i na realizacije u kojima se žena poistovjećuje sa kobilom na osnovu njenog ponašanja. Interpretiraćemo neke od njih:

7. „Njega je tužilaštvo teretilo da je tokom glavnog pretresa, 13. januara 2017. godine, u Višem sudu u Bijelom Polju, gdje mu se sudilo zbog droge, ustao je sa stolice i obratio se zastupnici optužnice: „Šta se ti petljaš u rad suda, kobilu jedna”, a potom joj kazao: „Glavu ću ti otkinuti”.“ (www.dan.co.me)
8. „Ljubazno molimo komšinicu da prestane **stenjati kao kobila**”, stoji u poruci koja počinje pristojno, po svim zlatnim pravilima bontona, a završava kao pasivno agresivni izliv besa.“ (www.tracker_ringier.contentexchange.me)
9. „Za tebe je Sloba rekao da si **u krevetu kao kobila**.“ (www.tracker_ringier_m.contentexchange.me)

U primjeru 7 muškarac je upotrebio ovu metaforu kako bi se obratio osobi ženskog pola. Iz konteksta možemo zaključiti da je ovaj izraz upotrijebljen u afektu, zbog ljutnje ili iz bijesa. Osjećanja koja govornik gaji prema pomenutoj ženskoj osobi nisu pozitivna i na ovaj način on želi da to i prikaže. Na osnovu ovog ekscerpta možemo zaključiti da žena nije metaforizovana na ovaj način zbog njenog izgleda niti starosne dobi, kao što je bio slučaj u prethodno interpretiranim ekscerptima, već zbog njenog ponašanja. To možemo zaključiti na osnovu iskaza „Šta se ti petljaš u rad suda“. Dakle, ova metafora je upotrijebljena kako bi se predstavila ženska osoba koja se ne ponaša u skladu sa očekivanim normama i pravilima, i miješa se gdje joj, navodno, nije mjesto. U primjeru 8 upotrijebljen je glagol „stenjati“ kako bi se prikazalo oglašavanje žene tokom seksualnog čina, dok se u primjeru 9 „žena u krevetu“ poistovjećuje sa kobilom. Naišli smo na dvije realizacije ovog tipa tokom pretraživanja crnogorskih internet stranica. Dakle, korisnici crnogorskih internet stranica ponekad poistovjećuju ženu i njeno oglašavanje tokom vođenja ljubavi sa kobilom.

Na osnovu pronađenih realizacija možemo donijeti zaključak da se u crnogorskoj kulturi žena može konceptualizovati pomoću metafore ŽENA JE KOBILA i to na osnovu njenog fizičkog izgleda, starosne dobi, ponašanja ili pak, njene sposobnosti da rađa. Ova metafora je u svakoj realizaciji bila upotrijebljena kako bi se žena okarakterisala na negativan način, kako bi se omalovažila. Dakle, ova metafora u crnogorskoj kulturi obično predstavlja sredstvo uvrede.

4.1.8. Ostale animalne metafore koje konceptualizuju ženu u tekstovima crnogorskih internet stranica

U ovom poglavlju bavićemo se animalnim metaforama koje su korisnici crnogorskih internet stranica koristili za konceptualizaciju žene, ali u manjoj mjeri. Navešćemo nekoliko takvih metafora i ilustrovati ih ekscerptima u kojima su realizovane, a potom interpretirati njihovu upotrebu.

Konceptualne metafore koje su korišćene za konceptualizaciju žene ograničenih intelektualnih kapaciteta jesu metafore ŽENA JE GUSKA, ŽENA JE PATKA i ŽENA JE KOKOŠKA. Nataša Ristivojević Rajković (2008) bavila se konceptualnom metaforom GLUPA ŽENA JE ŽIVINA i kao uže metafore navela je upravo prethodno pomenute metafore. Dakle, za metaforizaciju žene ograničenih intelektualnih sposobnosti karakteristična je živina, to jest male pernate životinje – guska, patka, kokoška i ćurka, o kojoj je već bilo riječi.

Tokom pretrage naišli smo na sljedeće realizacije pomenutih metafora:

1. „**KAKVA GUSKA!** Kako je nije sramota?“ (www.forum.cdm.me)
2. „Za te pare se dovede mnogo bolji igrač nego što oni jesu. To **ona guska** izgleda dovodi koga ona hoće...“ (www.tracker_adria.contentexchange.me)
3. „**Kakva kokoška!**“ (www.forum.cdm.me)
4. „Hitno, hitno, podvriskivala je medicinska sestra kao **kakva kokoška** i ja sam hitajući u ambulantu još mogao da čujem kako ta spodoba, medicinska sestra iza ...“ (www.vranacprice.me)
5. „A je li moguće da ovakve debiluše postoje!!!! Aj sad neka neko navrne na mene pa kaže da ih diskriminišem! Ja se stvarno ne javljam na te teme o ženama u saobraćaju. Ali, ođe sam morao. **Kakva patka, družo!**“ (www.forum.cdm.me)

Tokom istraživanja naišli smo na dva ekscerpta u kojima je bila upotrijebljena metafora ŽENA JE GUSKA. U primjeru 1 upotrijebljena je intenzifikacija pomoću velikog slova, uzvičnika i pridjevske zamjenice „kakva“ kako bi se naglasile negativne osobine koje posjeduje žena koja se opisuje. Jedan od autora koji su se bavili ovom metaforom jeste Endrju Kamings (2004) koji zaključuje da je teško ustanoviti zašto ljudi smatraju da je guska glupa. On navodi da se u orijentalnoj kulturi guska smatra rajskom pticom koja predstavlja simbol inspiracije, okretnosti, bračne sreće i glasnik je dobrih vijesti (Kamings, 2004). Sa druge strane, na osnovu navedenih

ekscerpata možemo zaključiti da u crnogorskoj kulturi guska upućuje na glupu, naivnu, nesmotrenu, smotanu ženu.

Kada je riječ o metafori ŽENA JE KOKOŠKA, naišli smo na četiri realizacije tokom pretrage. U primjeru 3 i 4 upotrijebljena je intenzifikacija pomoću pridjeva „kakva“. Iz primjera 4 možemo zaključiti da je kod žena glupost povezana i sa brbljivošću (asocijacija na glasanje živine), o čemu je pisala i Nataša Ristivojević Rajković (2008). Na osnovu prikazanog možemo zaključiti da se ova metafora koristi kako bi se okarakterisala brljiva, dosadna žena smanjenih intelektualnih kapaciteta.

Naišli smo i na dvije realizacije konceptualne metafore ŽENA JE PATKA. U primjeru 5 ova metafora je upotrijebljena kako bi se prikazala intelektualno ograničena žena. Međutim, u drugom ekscerptu na koji smo naišli, metafora ŽENA JE PATKA upotrijebljena je kako bi se okarakterisala žena koja svojim fizičkim izgledom i hodom podsjeća na patku. Riječ je o sljedećem ekscerptu:

6. „Ja mislim da žena treba da izgleda ženstveno, a ne da izgleda kao prostitutka jer to nije imperativ, već da izgleda ženstveno. Ja volim kad je žena lepa, ali nije nužno da imaš grudi i usta i da **izgledaš kao patka**. I da **hodaš kao patka**... Većina njih **hodaju kao patke**, ne znaju da hodaju na štiklama - rekao je Vidić.“ (www.tracker_ringier_m.contentexchange.me)

Fizičko kretanje se često dovodi u vezu sa mentalnim procesima. Kada kažemo „hoda kao patka“, mislimo na sporo, nespretno, teturavo ili tromo kretanje koje se ovdje povezuje sa skromnim intelektualnim procesima. Ove tri metafore upotrijebljene su sa istim ciljem, da se konceptualizuju žene smanjenih mentalnih kapaciteta, odnosno žene koje ne zaključuju racionalno i za koje se smatra da su ograničene i glupe.

Metafora koju su korisnici crnogorskih internet stranica takođe koristili sa ciljem da konceptualizuju žensku osobu smanjenih intelektualnih kapaciteta jeste metafora ŽENA JE KOZA. Tokom pretrage naišli smo na dvije realizacije ove metafore:

7. „U srijedu me zovu mogu li doći jer nema uplate, sreća moja da nisam bacio uplatnicu, **ona koza** u banci pogrešan broj ukucala.“ (www.forum.cdm.me)
8. „Ma šta je nazivaš gospođom, **ona je koza** ustaška zlobna...“ (www.wp.me)

Na osnovu navedenih primjera možemo donijeti zaključak da se metafora ŽENA JE KOZA takođe koristi kako bi se okarakterisala žena smanjenih mentalnih sposobnosti. Pomenuta metafora nastala je na osnovu vjerovanja da ove životinje obavljaju proste funkcije koje ne zahtijevaju neko pretjerano razmišljanje. Međutim, ovakve tvrdnje su neosnovane i stereotipne. O tome svjedoče i dosadašnja istraživanja koja su dokazala da su koze radoznale životinje koje posjeduju veliki nivo koeficijenta inteligencije (Brem,1967).

Tokom pretrage naišli smo i na dvije realizacije konceptualne metafore ŽENA JE LISICA:

9. „**Žena lisica** te uvek na kraju ostavi.“ (www.tracker.adria.contentexchange.me)
10. „Aneta je **prava lisica**.“ (www.tracker.contentexchange.me)

Osobina lukavosti se tradicionalno povezuje sa lisicom, odnosno sa njenim opreznim ponašanjem i grabljivošću. Otuda se i ova metafora upotrebljava kako bi se predstavila lukava i prepredena ženska osoba. Dakle, ova metafora prenosi ideološke vrijednosti koje su negativne za prikazivanje ženskih osobina i njenog ponašanja. Negativne osobine koje se prenose ovom metaforom jesu podmuklost, zloba, prepredenost, lukavost, podlost, itd. U primjeru 10 upotrijebljen je i pridjev „prava“, kako bi se pojačale negativne osobine koje se prenose ovom metaforom.

Konceptualna metafora koju su korisnici crnogorskih internet stranica koristili kako bi prenijeli negativne karakteristike ženskog pola jeste metafora ŽENA JE KRMAČA. Naišli smo na tri realizacije pomenute metafore od kojih ćemo navesti dvije:

11. „Zemlja zaista ima problem sa manjkom stanovništva, pa je ovakvo ponašanje za svaku pohvalu. **Ma, krmača!**“ (www.cdm.me)
12. „Jadnica, ono samo može **ona krmača od majke** da voli.“ (www.99tune.me)

Dominantne osobine određenih životinja, način njihovog života, kao i njihovo stanovište utiču na stvaranje kolektivne slike o njima. Tako je svinja u narodu viđena kao prljava, lijena, glomazna, troma i nespretna životinja. Ove osobine se dovode u vezu sa nemoralnim ponašanjem, te se osobe ženskog pola koje su krupne, nespretno, lijene i neuredne, koje se sporo kreću i ponašaju nepristojno, konceptualizuju kao krmače. Negativna slika o svinjama uslovljena je njihovim izgledom (prljavština, zapuštenost, glomaznost), načinom hoda (sporost, nespretnost, tromost), načinom života (lijenost), staništem (neuredno, smrdljivo, prljavo), ali i načinom njihove ishrane. Brem (1967) navodi da je proždrljivost najdominantnija

osobina kod svinja, pored nečistoće u kojoj žive. Međutim, u primjeru 11 žena je konceptualizovana kao krmača zbog njene reproduktivne sposobnosti. Ovaj ekscerpt je komentar jednog korisnika crnogorskog internet portala na novost da je jedna žena rodila četrdeset četvoro djece. Ovdje se žena ne konceptualizuje na osnovu ponašanja ili izgleda, već na osnovu biološko-reproduktivne uloge majke.

Tokom pretrage naišli smo na šest realizacija konceptualne metafore ŽENA JE TIGRICA. U nastavku ćemo navesti nekoliko ekscerpata u kojima je pomenuta metafora realizovana:

13. „Nadam se da moj momak misli da sam **tigrica**.“ (www.vijesti.com)
14. „Sedam znakova da ste **prava tigrica u krevetu!**“ (www.kodex.me)
15. „A ako je pripita, može biti **prava tigrica u krevetu** i opuštenija i razuzdanija nego što bi bila da je trijezna. Tako da, i ovaj mit je razbijen.“ (www.cdm.me)

Na osnovu navedenih ekscerpata možemo donijeti zaključak da se žena privlačnog izgleda konceptualizuje kao tigrica. U primjerima 14 i 15 zastupljena je konceptualizacija na osnovu seksualne energije o čemu svjedoči i izraz „prava tigrica u krevetu“. Osobine tigra kao što su spretnost, okretljivost i energičnost motivisale su ovu metaforu. Korisnici crnogorskih internet stranica koriste ovu metaforu kako bi ukazali na zgodnu ženu, ali i na ženu koja je energična kada je riječ o seksualnom životu.

4.2. Realizacije metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova britanskih internet stranica

Različite realizacije metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA bile su u velikoj mjeri zastupljene i na britanskim internet stranicama. U nastavku ćemo analizirati animalne metafore koje se koriste za konceptualizaciju žene u britanskom internet korpusu i ispitati motivaciju za izbor određenih realizacija navedene metafore.

4.2.1. Konceptualna metafora WOMAN IS A BITCH u korpusu tekstova britanskih internet stranica

Animalna metafora koju autori tekstova britanskih internet stranica u velikoj mjeri koriste prilikom konceptualizacije žene jeste metafora WOMAN IS A BITCH. Irene Lopez Rodrigez (2009) bavila se istraživanjem animalnih metafora koje se koriste za konceptualizaciju ljudi i došla do zaključka da se imena životinja koja pripadaju kategoriji kućnih ljubimaca, domaćih i divljih životinja najčešće koriste prilikom konceptualizacije žene.

Pas predstavlja prototip kućnih ljubimaca. Ova životinja poznata je kao vjeran čovjekov prijatelj. Međutim, osobina vjernosti se gubi prilikom konceptualizacije žene pomoću ove metafore. Konceptualna metafora WOMAN IS A BITCH u prvi plan ističe karakteristike koje impliciraju promiskuitet i ružan izgled žene (López, 2009).

Tokom pretrage tekstova britanskih internet stranica naišli smo na dvadeset devet realizacija pomenute metafore. U nastavku ćemo prikazati pojedine realizacije osnovne metafore i analizirati njihovu upotrebu.

Prilikom istraživanja naišli smo na jednu realizaciju u kojoj je objašnjena upotreba riječi “bitch“ kroz istoriju:

1. “For centuries, the straight definition of the word **bitch** was simply a sexually promiscuous woman. Then, as women became more powerful throughout the 20th century, the definition expanded to include being duplicitous. Now men tend to call **women bitches** when they do not get what they want from them. So, if a woman turns a man down for a date, she is a bitch. If she climbs the career ladder faster than him,

she is a bitch. If she becomes his boss and turns down one of his ideas, she is - you guessed it - a bitch.“ (www.books.guardian.co.uk)

Ranije se izraz „žena kučka“ koristio kako bi se predstavila promiskuitetna žena, međutim, vremenom se značenje ovog izraza mijenjalo. Danas ovu metaforu koriste uglavnom muškarci kako bi opisali žene koje su uspješnije od njih, žene koje nisu uspjeli da „osvoje“, žene koje su ih na neki način nadmudrile, ponizile ili porazile. Koristeći ovu metaforu oni žele da predstavljaju negativne osobine žene, a u isto vrijeme pomoću nje iskazuju i svoj bijes i mržnju koju osjećaju prema takvoj ženi.

Tokom pretrage naišli smo i na sljedeće realizacije osnovne metafore:

2. “I’m very uncensored. **Am I a bitch?** Yes, **I am a bitch**. I’m not a team player because – I don’t want to sound arrogant – I’m smarter than you.” (www.express.co.uk)
3. “Keri Hilson has admitted that people might think **she is a "bitch"** when they first listen to her new single. On first listen you might think **I’m just a rude, conceited bitch** but if you listen to it again you might hear the air of confidence, which is what the song is really about.“ (www.digitalspy.co.uk)
4. „Scarlett is the heroine we never knew we needed; she is seriously determined and becomes properly hardcore throughout the war. Even if **she is a bitch**, she is **THAT bitch**, honestly. Even when she is seen being far too friendly with the wet-wipe husband of her dear friend Melanie, she wears her bright red dress to Melanie’s party ready to slay in the face of all the haters. Not to mention her eyebrow raising = iconic. Scarlett is selfish, childish and sly but damn she really is out to get what she needs and you can’t help but love her. Also she uses men to her, or her family’s, advantage, so what’s not to love?“ (www.izzyrad.co.uk)

Na osnovu navedenih ekscerpata možemo zaključiti da korisnici britanskih internet stranica koriste metaforu WOMAN IS A BITCH kada žele da prikažu ženu koja je jaka, dominantna i nezavisna. To je žena koja se ne plaši da se suprotstavi muškarcu, koja čvrsto brani svoje stavove, beskompromisna žena. U primjerima 2 i 3 opisana je žena koja je puna samopouzdanja, koja uvijek postupa prema svom nahođenju, koja je nezavisna i ne voli da saraduje sa ostalima jer ona smatra da je superiorna u odnosu na ostatak svijeta. To se može vidjeti i iz sljedećih izraza: “I’m very uncensored“ (2), “I’m not a team player because – I don’t want to sound arrogant – I’m smarter than you“ (2), “you might hear the air of confidence“ (3). U primjeru 4

dat je slikovit prikaz prirode ovakve žene: “seriously determined“, “properly hardcore“, “ready to slay in the face of all the haters“, “selfish“, “sly“, “out to get what she needs“, “uses men to her, or her family’s, advantage“.

Tokom pretrage naišli smo na različita viđenja „žene kučke“. U nastavku ćemo prikazati neke od njih:

5. “The newspaper reports that she then went over to her friends and said: **That woman is a bitch**, I’ve never met anyone as mean in my life.“ (www.digitalspy.co.uk)
6. “**She is a bitch. I despise her to the maximum level...**“ (www.stylist.co.uk)

Iz konteksta možemo zaključiti da su autorke ovih ekscerpata žene. Koristeći metaforu WOMAN IS A BITCH, one prenose ideološke vrijednosti koje negativno predstavljaju ponašanje određene ženske osobe. U primjeru 5 upotrijebljen je pridjev “mean“ kako bi se opisala „žena kučka“. Izraz “I despise her to the maximum level“ (6) govori nam o mržnji koju govornica osjeća prema ženi koja se konceptualizuje pomoću ove metafore. Žene često iz ljubomore jedna drugu nazivaju „kučkom“, a upravo osjećanje ljubomore može biti motivacija za upotrebu ove metafore u prethodno navedenim ekscerptima.

Iz sljedećih ekscerpata izveli smo zaključak da korisnici britanskih internet portala koriste metaforu WOMAN IS A BITCH kako bi prikazali ženu koja je bijesna i ljuta (7), ženu koja omalovažava i maltretira druge (8), ženu koja je direktna i koja uvijek kaže ono što misli (9):

7. “**An angry woman is a bitch.**“ (www.gingerdogstudios.co.uk)
8. “ While a bullying man is described as strong, **a bullying woman is a bitch.**“ (www.glasgowlive.co.uk)
9. “ A strong man is direct and **a direct woman is a bitch.**“ (www.scholar.google.co.uk)

Ova metafora korišćena je i kako bi se predstavila žena lakog morala. Tokom pretrage naišli smo na četiri realizacije ovog tipa. U nastavku ćemo analizirati neke od njih:

10. “ If she breaks up with someone... **she is a bitch.**“ (www.eprints.lse.ac.uk)
11. “ She goes out, gets hammered then goes with any man around. She admits herself that **she is a bitch** but says she can’t control her behaviour.“ (www.thesun.co.uk)
12. “**She is a bitch, especially in your bed. She is greedy.**“ (www.stcolumbaschurch.org.uk)

Na osnovu navedenih ekscerpata možemo donijeti zaključak da se navedena metafora koristi i kako bi se opisala žena koja često mijenja svoje ljubavne partnere, odnosno žena lakog morala. O tome svjedoče i sljedeći opisi: "...she goes with any man around" (11) i "she is a bitch, especially in your bed" (12). Žena koja se konceptualizuje pomoću ove metafore je bezobzirna kada su u pitanju ljubavni odnosi.

Korisnici britanskih internet stranica upotrebljavaju navedenu metaforu kako bi prenijeli negativne, ali i pozitivne osobine žene. Dakle, mišljenja su podijeljena. Na raznim britanskim portalima naišli smo na ekscerpte u kojima je „žena kučka“ predstavljena kao žena kojoj ljudi treba da se dive. Riječ je o sljedećim realizacijama:

13. "**The term 'Bitch'** is another favourite of mine. It's not a negative at all. In my social circles it's almost a term of endearment. I would never call a woman a bitch because I don't see it as an insult either. If a woman is a 'bitch' then it normally means she's someone we should all be looking up to (can apply to the terms 'bossy' or 'diva' too)." (www.huffingtonpost.co.uk)

14. "When it's being used as an insult, **bitch** is an epithet hurled at women who speak their minds, who have opinions and do not shy away from expressing them and who do not sit by and smile uncomfortably if they are bothered or offended. If being an outspoken woman means being a bitch, we will take that as a compliment, thanks." (www.books.guardian.co.uk)

Dakle, prema mišljenju pojedinih korisnika britanskih internet stranica metaforu „kučka“ koristimo kada želimo da opišemo žene koje su dominantne, nezavisne, uspješne i pune samopouzdanja. U primjeru 14 „žena kučka“ je opisana na sljedeći način: "women who have opinions and do not shy away from expressing them and who do not sit by and smile uncomfortably if they are bothered or offended". Pored ovog izraza "woman bitch" možemo upotrijebiti i izraze "bossy" ili "diva" (13), kako bi opisali ženu koja posjeduje prethodno navedene osobine.

Konceptualna metafora WOMAN IS A BITCH upotrebljava se u britanskoj kulturi dvojako. Pojedini korisnici britanskih internet stranica koristili su je kako bi izrazili ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja. Koristeći se ovom metaforom, oni su opisivali ženu koja je promiskuitetna, koja ne bira sredstva kako bi došla do svog cilja, koja omalovažava i maltretira ljude oko sebe kako bi zadovoljila svoje potrebe. Sa druge strane, ova metafora upotrijebljena je, mada rjeđe, i kako bi se predstavila žena koja je nezavisna, puna

samopouzdanja, dominantna i neustrašiva. Žena koja je sama sebi dovoljna u životu. Dakle, u britanskoj kulturi mišljenja povodom upotrebe ove metafore su podijeljena. Dok jedni smatraju ovu metaforu uvredom za ženski pol, drugi je vide kao kompliment koji se dodjeljuje uspješnim ženama.

4.2.2. Konceptualna metafora WOMAN IS A CAT/KITTEN u korpusu tekstova britanskih internet stranica

Na britanskim internet stranicama naišli smo i na realizacije u kojima se žena poredi sa mačkom. Korisnici raznih internet portala koristili su realizacije “cat“, “pussycat“, “kitty“, “catty“, “kitten“. Osim imenice “cat“, u pretragu smo uključili pridjeve i glagole kojima se opisuje i koji su karakteristični za ponašanje mačke. Tokom pretrage naišli smo na dvadeset četiri realizacije osnovne metafore WOMAN IS A CAT/KITTEN. U nastavku ćemo analizirati pojedine realizacije koje predstavljaju reprezentativne uzorke upotrebe ove metafore.

Tokom pretrage naišli smo četiri realizacije u kojima se žena i njeno ponašanje direktno poredi sa mačkom. Riječ je o sljedećim primjerima:

1. “RUSSIA appears to have turned on Angela Merkel claiming **she is 'like a cat on a hot tin roof teetering on the edge of an abyss'.**“ (www.express.co.uk)
2. “Nini is a very cute girl. **She is like a cat.** She can be annoying sometimes, but that's what makes her adorable.“ (www.urbandictionary.com)
3. “**She is like a cat in the dark.** And then she is the darkness. She rules her life like a fine.“ (www.books.google.me)
4. “When Rihanna walks in with no makeup she's drop dead gorgeous. Not only physically, but she's very warm, very sensual. **She is like a cat.** She's not dangerous—well, she might be dangerous, I don't know! But she's just got this way. Full makeup, no makeup, it doesn't matter.“ (www.elle.com)

U primjeru 1 situacija u kojoj se našla Angela Merkel poredi se sa situacijom mačke koja se nalazi na užarenom limenom krovu i koja samo što ne padne sa njega. Mačka koja se nalazi u takvoj situaciji uznemirena je i uplašena, ali ne odustaje, već na sve načine pokušava da se izbavi iz situacije u kojoj se našla. U ovom ekscerptu Angela Merkel se poredi sa mačkom kako bi se čitaocima britanskih internet stranica na što slikovitiji način dočaralo ponašanje

pomenute žene, kao i situacija u kojoj se našla. "Cat on a hot tin roof" čuvena je drama američkog književnika Viliijamsa, premijerno prikazana 1955. godine u Njujorku. Doživjela je trijumf i dobila Pulicerovu nagradu za dramu (Scheuer, 1958). Ova drama je vrlo poznata u anglosaksonskoj kulturi, te i inspiracija za pomenutu metaforu dolazi odatle. Dakle, u pitanju je kulturno-specifična realizacija osnovne metafore WOMAN IS A CAT. U primjeru 2 opisuje se ponašanje određene ženske osobe koje je takođe karakteristično za mačke: "She can be annoying sometimes, but that's what makes her adorable". U primjeru 3 prikazana je ženska osoba koja sama upravlja svojim životom, koja je vješta i snalažljiva poput mačke u mraku. Poznato je da su mačke životinje koje se odlično snalaze u mraku, otuda se i ponašanje uspješne žene poredi sa ponašanjem mačke u mraku. Senzualnost i umiljatost pridjevi su kojima se opisuje žena u primjeru 4. Ove osobine su karakteristične za mačke, te se stoga žena i poredi sa mačkom u ovom ekscerptu.

Naišli smo i na četiri realizacije u kojima je bio prisutan izraz "walks like a cat":

5. "That mistress is such a good looker, such eyes, **she walks like a cat**. Such a figure. Such a fine bit of goods." (www.books.google.me)
6. "She looks like a lady, **she walks like a cat!** She's the queen of the hipsters, you may gamble on that!" (www.rhymezone.com)
7. "The size zero Kangana looks absolutely hot on the ramp. **She walks like a cat** with attitude, a 'doesn't give a damn' one." (www.mylondon.news)
8. "**She walks like a cat**," says Mount. "She's very different from Michelle." (www.books.google.me)

Na osnovu navedenih ekscerpata možemo donijeti zaključak da se žena koja odiše gracioznošću, koja hoda samouvjerenom i sa stavom, može nazvati „mačkom“ u britanskom internet korpusu. Često možemo čuti izraz "catwalk" kada se govori o modi. Modeli često na pisti koriste ovu tehniku, to jeste, pokušavaju da hodaju poput mačke postavljajući jednu nogu direktno ispred druge kako bi proizveli zavodljivo njihanje kukovima. Međutim, kao što smo mogli zaključiti na osnovu ekscerpata, ovakva vrsta hoda, koja podsjeća na hod mačke, nije karakteristična samo za modele, već i za žene koje se ne bave manekenstvom, koje se služe ovom tehnikom kako bi hodale zavodljivo.

Tokom pretrage naišli smo na dvije realizacije u kojima je bila upotrijebljena metafora WOMAN IS A PUSSYCAT. Riječ je o sljedećim realizacijama:

9. "You might think she's a bit stern but really **she is a pussycat** and I love her," he said." (www.examinerlive.co.uk)
10. "She comes over as demanding and bossy, but **she is a pussycat** really." (www.forum.towerstimes.co.uk)

Ova metafora upotrijebljena je sa ciljem da se konceptualizuje žena koja svojim ponašanjem podsjeća na mače, osoba koja je umiljata, nježna, lako plašljiva, koja se ponaša poput mačeta.

Sa ciljem da pronađemo što veći broj realizacija osnovne metafore i izvedemo relevantne zaključke kada je u pitanju njena upotreba, u pretragu smo uključili i pridjev "catty". Naišli smo na šest realizacija u kojima je bio upotrijebljen naveden pridjev:

11. "**The girls are so catty!** Former Love Island star Samira Mighty hits out at this year's 'TOXIC' villa... and admits she 'doesn't know who she'd trust'." (www.dailymail.co.uk)
12. "I became shy because I was overweight. At 16 I was 13st and was called "Blubber". It was pathetic and childish, but **girls are so catty**." (www.guardian.co.uk)
13. "**Girls are so catty**," she says. "I'm not good at being fake, and girls are so good at acting." (www.thetimes.co.uk)

Na osnovu navedenih ekscerpata možemo zaključiti da su žene/djevojke koje se konceptualizuju pomoću ove metafore zlonamjerne, pakosne i lukave. To su žene kojima se ne može vjerovati, koje znaju dobro da glume i da se pretvaraju i koje uživaju dok omalovažavaju druge.

Irene Lopez Rodriguez (2009) bavila se analiziranjem metafore WOMAN IS A KITTEN i istakla da se ova metafora koristi kada želimo da konceptualizujemo ženu koja je seksualno poželjna. Motivacija za ovu metaforu krije se u mentalnoj predstavi o mačićima koja je karakteristična u narodu. Naime, kada čujemo riječ „mače“ često nam je prva asocijacija na mačkicu koja se igra sa klupkom vune. Cilj njene igre je da zabavi sebe, ali i svoje vlasnike. Lopez Rodriguez navodi da je mačiće lako pripitomiti i da su oni sinonim za razigranost i zabavu, te se, stoga, upotrebom ove metafore žena svodi na „predmet koji muškarcu služi za igru“ (López, 2009: 19). Tokom pretrage naišli smo na pet realizacija ovog tipa koje će u nastavku biti interpretirane. Navešćemo neke od njih:

14. "James Bond wouldn't have his licence to thrill without diabolical villains Jaws and Oddjob or **alluring sex kittens** Honey Ryder and Pussy Galore." (www.cheshire-live.co.uk)
15. "And, again like his father, Heini's amorous life was rash and expensive, with five wives and innumerable **sex kittens**." (www.telegraph.co.uk)
16. "Broke Russian sugar daddies dump their **sex kitten mistresses** and go back to their wives..."

U svakom ekscerptu u kojem je realizovana ova metafora, pored riječi "kitten" bio je upotrijebljen i pridjev "sexy" kako bi se naglasio seksipilan izgled žene koja je prikazana pomoću ove metafore. U primjeru 9, upotrijebljen je i pridjev "alluring" ispred pridjeva "sexy". Dakle, korisnici britanskih internet stranica koriste ovu metaforu kako bi opisali ženu koja je seksualno privlačna, ali i laka za „osvajanje“. Žene koje se konceptualizuju pomoću ove metafore obično svojim provokativnim izgledom odaju utisak da su lako osvojive.

Tokom pretrage naišli smo i na jednu realizaciju u kojoj je žena konceptualizovana pomoću metafore WOMAN IS A KITTY:

17. I spend a lot of time saying "awww **look at that kitty**" to my other half!" (www.uk.catinaflat.com)

Na osnovu navedenog ekscerpta možemo zaključiti da upotrijebljena metafora ne prenosi ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja, već se njome karakteriše žena koja svojim izgledom i ponašanjem podsjeća na mače. Takva ženska osoba je nježna, umiljata i emotivna.

Dakle, na osnovu prikazanog možemo izvesti zaključak da je u britanskom internet korpusu upotreba realizacija osnovne metafore WOMAN IS A CAT/KITTEN raznolika. Ova konceptualna metafora upotrebljava se za prikazivanje seksualno poželjne žene, ali, i žene lakog morala.

4.2.3. Konceptualna metafora WOMAN IS A SNAKE u korpusu tekstova britanskih internet stranica

Korisnici britanskih internet stranica koristili su i metaforu WOMAN IS A SNAKE prilikom konceptualizacije žene. Tokom pretrage naišli smo na osamnaest realizacija ovog tipa. Na osnovu pronađenih realizacija možemo zaključiti da se pomenuta konceptualna metafora u britanskoj kulturi koristi kako bi se predstavile negativne karakteristike žene, što ćemo i prikazati u nastavku:

1. “Josh and Megan are **the two biggest snakes** I have ever seen! I honestly don't think they will ever be happy, posted one fan to Twitter. Megan cements viewers' opinions that **she is a 'snake'** after she COMFORTS Josh and AGREES with him for humiliating Georgia.“ (www.dailymail.co.uk)
2. “**SAIRA Khan was branded a snake** by Celebrity Big Brother viewers who were fed up with watching her jump from group to group. Upset over their discussion in the bathroom she ranted: "She is the biggest f**king gameplayer and I will never trust her again. Do you know what I think she will unravel herself and everyone will see it."She knows what to say in front of the right people. **She is a snake. She is the worst snake ever.** She made me cry my eyes out today and I never cry.“ (www.thesun.co.uk)

U primjerima 1 i 2 konceptualna metafora WOMAN IS A SNAKE upotrijebljena je kako bi se okarakterisala osoba ženskog pola koja posjeduje osobine kao što su lukavost, pakost i prevrtljivost. Sljedeći opisi to i dokazuju: “she COMFORTS Josh and AGREES with him for humiliating Georgia“ (1), “...who were fed up with watching her jump from group to group“ (2), “She is the biggest f**king gameplayer and I will never trust her again“ (2).

Endrju Gotli (2006) bavio se animalnih metaforama kojima se konceptualizuje čovjek. Jedan dio svog istraživanja posvetio je i konceptualnoj metafori HUMAN IS REPTILE, gdje je zaključio da se konceptualna metafora HUMAN IS A SNAKE koristi kada želimo da okarakterišemo osobu koja je neprijatna i kojoj se ne može vjerovati. Realizacije na koje smo naišli tokom pretrage potvrđuju Gotlijevo tumačenje:

3. “**Love Island fans brand Amy a 'snake'** for slyly turning on her so-called BFF Lucie in least compatible couple vote.“ (www.dailymail.co.uk)

4. “But **she is a snake**, she has deceived everyone.” (www.mirror.co.uk)

„Žena zmija“ je osoba koja se bavi lažima i prevarama kako bi došla do svog cilja. U primjeru 3 upotrijebljen je prilog “slyly“, kako bi se slikovitije predstavio postupak ženske osobe koja se opisuje, dok u primjeru 4 glagol “deceive“ upotpunjuje opis „žene zmije“. U britanskom rječniku *Urban Dictionary* „žena zmija“ definiše se kao osoba koja je u stanju da bez ikakvog razloga povrijedi ljude oko sebe, osoba koja ne umije da čuva tajne već sve prenosi drugima i koja na sve načine pokušava da izgleda nevino u očima drugih pa makar to značilo svaljivanje sopstvene krivice na druge. Jednom riječju, „žena zmija“ okarakterisana je kao osoba koja će drugima zabiti nož u leđa samo da bi postigla ono što želi.³

Tokom pretrage naišli smo na jednu realizaciju u kojoj je pomenuta metafora bila upotrijebljena kako bi se okarakterisala ženska osoba lakog morala kada su u pitanju ljubavni odnosi. Riječ je o sljedećem primjeru:

5. “Crush flirts with me but has boyfriend. She is a snake. No decent person would do this, don't expect her to change stripes for you, that is a mistake. I am just so suprised, I didnt think she would be like ...“ (www.thestudentroom.co.uk)

Na osnovu ovog primjera možemo zaključiti da se konceptualna metafora WOMAN IS A SNAKE koristi i kada želimo da predstavimo žensku osobu koja lako mijenja svoje ljubavne partnere, koja je površna kada su u pitanju emocije i kojoj nije stalo do osjećanja drugih ljudi. O tome svjedoče i sljedeći djelovi ovog ekscerpta: “Crush flirts with me but has boyfriend“ i “no decent person would do this“. Jedna od definicija „žene zmije“ u britanskim rječnicima potvrđuje naše zapažanje. U britanskim rječnicima „žena zmija“ definisana je kao osoba koja se igra sa muškim srcima i osjećanjima.⁴ Takva osoba poredi se sa Meduzom iz grčke mitologije. Prema legendi, Meduza je rođena kao djevojka nježnih crta lica i zlatne kose. Svoj život posvetila je celibatu u službi boginje Atine. Međutim, njenoj ljepoti nije mogao da odoli grčki bog Posejdon. Meduza je prihvatila njegovo udvaranje, što je Atina shvatila kao vid nepoštovanja i odlučila da kazni Meduzu tako što je proklela zastrašujućim izgledom. Njena bujna kosa bila je zamijenjena zmijama otrovnicama, koža je počela ubrzano da joj stari i puca, oči su joj dobijale jeziv izgled i svako ko bi je pogledao direktno u oči istog trena bi bio

³ 1999-2019 Urban Dictionary, dostupan na veb-stranici: www.urbandictionary.com

⁴ 1999-2019 Urban Dictionary, dostupan na veb-stranici: www.urbandictionary.com

pretvoren u kamen (Graves, 1990). Dakle, u britanskoj kulturi izraz „žena zmija“ koristi se i kada želimo da okarakterišemo ženu koja svojom ljepotom lako zavodi muškarce, ali kojoj nije stalo do njihovih osjećanja.

Od osamnaest realizacija na koje smo naišli, u četiri je bio upotrijebljen izraz “what a snake“:

6. “Someone else said: Who else guessed that @taylorswift13 would tour the UK at the same time as @katyperry. **What a snake.**“ (www.ibtimes.co.uk)
7. “**What a snake** - and we learned we'll only ever get to see the cathartic footage of Madeline (Reese Witherspoon) lobbing an ice-cream at her ...“ (www.inews.co.uk)

U ovim ekscerptima upotrijebljena je intenzifikacija pomoću uzvika “what“, takođe sa ciljem da se prenesu idološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ponašanja određene ženske osobe.

U jednoj realizaciji bila je upotrijebljena i fraza “snake in the grass“:

8. “... she calls Rebekah Vardy ‘**a snake in the grass**’. Elen tweeted: ‘She said Rebekah Vardy **was a snake in the grass**. Sly eyes too 🐍.’“ (www.metro.co.uk)

Konceptualna metafora WOMAN IS A SNAKE IN THE GRASS koristi se kada želimo da predstavimo žensku osobu za koju se smatra da predstavlja skrivenu opasnost. To je osoba koja na prvi pogled izgleda nevino i prijateljski nastrojena, a u stvari samo čeka pravi trenutak za napad, poput zmije koja se krije u travi.

Tokom pretrage naišli smo i na jednu realizaciju u kojoj je bio upotrijebljen glagol “to snake“:

9. “... and everybody talking 'bout it, I reckon she'll be proud **she snaked me in** out of the wet.“ (www.veedol.com.uk)

Ovaj glagol nastao je od imenice “snake“ i u prevodu znači „zabiti nekome nož u leđa/prevariti nekoga“.⁵ Dakle, i ovaj glagol je upotrijebljen kako bi se predstavile negativne karakteristike ženske osobe koja se opisuje.

⁵ 1999-2019 Urban Dictionary, dostupan na veb-stranici: www.urbandictionary.com

Korisnici britanskih internet stranica koriste konceptualnu metaforu WOMAN IS A SNAKE kako bi predstavili pakosnu, lukavu i prevrtljivu osobu koja na prvi pogled ne izgleda tako. To je osoba koja je u stanju da bude prijateljski nastrojena kako bi zadobila poverenje ljudi da bi im kasnije zabila nož u leđa. Od osamnaest realizacija na koje smo naišli, u sedamnaest slučajeva ova je metafora bila upotrijebljena u negativnom kontekstu. U nekoliko realizacija uz imenicu "snake" bio je upotrijebljen pridjev "sly". Međutim, u jednom ekscerptu „žena zmija“ bila je opisana kao ambiciozna osoba koja želi da dođe do svog cilja po svaku cijenu. Riječ je o sljedećem ekscerptu:

10. “They are wrong. Do not underestimate Theresa May. She is a snake; a devious, cowardly snake, yes, but also a personally highly ambitious one, who will clearly stop at nothing to remain in position. She outmanoeuvred all rivals for the leadership and has outmanoeuvred them again through the Brexit process. It is becoming clearer and clearer that she wants to fight the next election,...“
(www.conservativewoman.co.uk)

Dakle, konceptualna metafora WOMAN IS A SNAKE koristi se u britanskoj kulturi kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja. „Žena zmija“ pripisuje se ženama koje su lukave i podmukle, koje su ozloglašene zbog svojih postupaka i koje su zlobne. Poput zmijske u travi one napadaju iznenada i spremne su da nanesu veliko zlo ljudima samo da bi dobile ono što žele. Kao što je sama zmija u narodu simbol opasnosti, tako i „žena zmija“ predstavlja osobu koje se treba plašiti jer je u svakom trenutku spremna da povrijedi ljude oko sebe.

4.2.4. Konceptualna metafora WOMAN IS A COW u korpusu tekstova britanskih internet stranica

Na britanskim internet stranicama naišli smo i na realizacije konceptualnih metafora u kojima su kao izvorni domen bila upotrijebljena imena domaćih životinja. Domaća životinja koja se najčešće upotrebljavala prilikom konceptualizacije žene jeste *krava*. Tokom pretrage naišli smo na dvadeset šest realizacija pomenute metafore koje će u nastavku biti prikazane i interpretirane:

1. "A woman who was so fat she couldn't see her own toes has shed more than 8st after her best friend told her in no uncertain terms: **you are a fat cow**." (www.dailymail.co.uk)
2. "Woman gets ULTIMATE revenge after husband calls her '**fat cow**'." (www.express.co.uk)
3. "**You Fat Cow**. Do something about it! I know all about it, I don't need you to speak of it, Or shout it!" (www.adiaryfromnoone.co.uk)

Dakle, korisnici britanskih internet stranica koriste konceptualnu metaforu WOMAN IS A COW kako bi prenijeli ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje fizičkog izgleda žene. Naime, "woman cow" je krupna žena, odnosno žena sa viškom kilograma. U četrnaest od pronađenih dvadeset šest realizacija, ovo značenje je pojačano pridjevom "fat". Riječ "fat" korišćena je u prethodno navedenim ekscerptima kako bi se još više naglasio krupan fizički izgled ženske osobe koja se opisuje, kao i gađenje koje osoba koja upotrebljava pomenutu metaforu osjeća prema osobi koju opisuje.

Čovjek uzgaja domaće životinje radi koristi koju od njih ima. Za razliku od kućnih ljubimaca čija je glavna funkcija obično zabava koju pružaju čovjeku, domaće životinje se uzgajaju kako bi se mogle na neki način iskoristiti. Krava je domaća životinja koju čovjek uzgaja zbog mesa i mlijeka. Tokom uzgajanja čovjek se trudi da joj obezbjedi što više hrane kako bi ona proizvodila što veće količine mlijeka i da bi se na kraju od nje dobilo što više mesa. Stoga su krave poznate kao izuzetno krupne životinje čija težina može iznositi i do petsto kilograma. Dakle, fizički izgled, odnosno težina i veličina domaćih životinja jesu ključni faktori u pripisivanju pozitivnih ili negativnih karakteristika žene imenima životinja. Obično imena krupnih domaćih životinja podrazumijevaju debljinu i ružnoću (López, 2009).

Četrnaest od pronađenih dvadeset šest realizacija upotrijebljeno je od strane korisnika britanskih internet stranica kako bi se predstavila krupna žena sa viškom kilograma. Tokom pretrage naišli smo i na šest realizacija u kojima je pomoću osnovne metafore prikazana žena ružnog fizičkog izgleda. Riječ je o sljedećim ekscerptima:

4. "How could you think **that ugly cow** was pretty?" (www.forums.digitalspy.co.uk)
5. "'So, I'll see you on Friday, and no more will I have to see **that ugly cow**," She said looking at Sylvia's glowering face." (www.badgirlsweb.co.uk)
6. "Why would he think anyone would want to f*** **that ugly cow**? She looks like a kratoey." (www.englishteacherx.blogspot.co.uk)

U svih šest primjera značenje je pojačano pridjevom "ugly". Dakle, navedena metafora ne koristi se samo kako bi se prikazala žena sa viškom kilograma, već i žena neprijatnog fizičkog izgleda. Osobe koje upotrebljavaju ovu metaforu smatraju da žena koja se uz pomoć nje predstavlja nije lijepa.

Ova metafora korišćena je ne samo kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje fizičkog izgleda žene, već i njenog ponašanja. Riječ je o sljedećim realizacijama:

7. **"The last woman is a cow! It doesn't matter how gorgeous a woman is if she's that much of a witch."** (www.audible.co.uk)
8. **"She is a cow isn't she. Eggs you on, then bitches about you behind your back. The WORST friend."** (www.complicatedgorgeousness.co.uk)
9. "Friend shared a heart to heart in the cafe, as Bernie told her she didn't want to spend time with Tiff's new friend, Evie, because **"she is a cow"**." (<https://www.entertainmentdaily.co.uk>)

Korisnici britanskih internet stranica koriste ovu konceptualnu metaforu kada žele da predstave ženu koja im nije draga, za koju misle da je neprijatna ili glupa, ili kada žele da okarakterišu ženu koja se ponaša nepristojno. O tome svjedoče i iskazi koji su upotrijebljeni u prethodno navedenim ekscerptima: "It doesn't matter how gorgeous a woman is if she's that much of a witch" (4), "Eggs you on, then bitches about you behind your back" (5), "The WORST friend" (5). Dakle, "woman cow" jeste žena koja posjeduje negativne osobine kada je u pitanju njen odnos i ponašanje prema drugim ljudima.

Na osnovu navedenih ekscerpata možemo zaključiti da se konceptualna metafora WOMAN IS A COW na britanskim internet stranicama koristi kako bi se predstavila žena neprijatnog fizičkog izgleda ili žena koja se nepristojno i bezobrazno ponaša prema ljudima oko sebe. Dakle, ova metafora može se koristiti kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje fizičkog izgleda žene ili njenog ponašanja u zavisnosti od motivacije govornika i konteksta u kojem se koristi navedena metafora. Budući da u svakom kontekstu pomenuta konceptualna metafora ističe negativne karakteristike žene, možemo zaključiti da je ova metafora, u britanskoj kulturi, uvreda za ženski rod.

4.2.5. Konceptualna metafora WOMAN IS A CHICK u korpusu tekstova britanskih internet stranica

Korisnici britanskih internet stranica koristili su i imena živine prilikom konceptualizacije žene. Tokom pretrage naišli smo na realizacije u kojima je žena bila predstavljena kao *goose, hen, chick, chicken, dove, parakeet*, i slično. Od navedenih životinja, korisnici su najčešće konceptualizovali ženu pomoću riječi *chick*. U britanskom internet korpusu naišli smo na dvadeset pet realizacija konceptualne metafore WOMAN IS A CHICK. U nastavku ćemo predstaviti i analizirati pojedine realizacije osnovne metafore:

1. “Look at **that chick**, smiling at you. She's good, isn't she?“ (www.springfieldspringfield.co.uk)
2. “Who in Playboy Mansion Hell calls **women chicks?**“ (www.guardian.co.uk)
3. “**LOOK AT THAT CHICK / GOTTA HAVE YOU FOR MYSELF.**“ (www.soulfulrecords.co.uk)

Na osnovu navedenih ekscerpata možemo zaključiti da se navedena konceptualna metafora koristi prilikom konceptualizacije mladih, atraktivnih žena, za razliku od konceptualne metafore WOMAN IS A HEN koja se koristi prvenstveno kako bi se predstavila starija žena ili žena srednjih godina. O tome svjedoče i iskazi koji su upotrijebljeni u navedenim ekscerptima: “She's good, isn't she?” (1), “GOTTA HAVE YOU FOR MYSELF” (3). U primjeru 1 upotrijebljena je i intenzifikacija pomoću riječi “that”. Dakle, konceptualna metafora WOMAN IS A CHICK koristi se kako bi se prikazala mlada, seksualno privlačna žena. Iz konteksta možemo zaključiti da ovu metaforu uglavnom upotrebljavaju muškarci, međutim, tokom pretrage naišli smo i na jedan ekscerpt u kojem je ova metafora upotrijebljena od strane ženske osobe:

4. “When I was leaving work today, a female colleague who is just a few years older than myself said '**see you later, chick!**'“ (www.thestudentroom.co.uk)

Kao što je i prikazano, navedenu metaforu ponekad koriste i žene kako bi udijelili kompliment drugim ženama. Razlika između upotrebe konceptualne metafore WOMAN IS A CHICK od strane muškaraca i žena leži u činjenici da muškarci ovom metaforom prenose i svoju seksualnu želju koja se u njima budi kada ugledaju “woman chick”. Njihova seksualna požuda

prema takvoj ženi utkana je u metaforu WOMAN IS A CHICK. Sa druge strane, žene upotrebljavaju ovu metaforu kako bi iskazali divljenje koje osjećaju prema drugim osobama ženskog pola. Kada kažemo divljenje, mislimo na oduševljenost izgledom ženske osobe koja se stavlja u prvi plan pomoću ove metafore. Ovu metaforu obično koriste žene srednjih godina prilikom obraćanja ženama koje su mlađe od njih.

Konceptualnom metaforom WOMAN IS A CHICK bavila se i Irene Lopez Rodiguez (2009). U svom istraživanju istakla je da su ptice koje se koriste za konceptualizaciju žene male veličine i da ih čovjek uzgaja zbog ishrane. Ove životinje predstavljaju uobičajen izvor ishrane, stoga možemo zaključiti da jestivost predstavlja značajan faktor prilikom izbora animalnih metafora koje se koriste za konceptualizaciju žene.

Lejkof (1987) i Kevečeš (2002) ustanovili su da postoji povezanost između ishrane i ljudske želje koja je motivisala konceptualnu metaforu DESIRE IS HUNGER. Naime, govornici engleskog jezika želju često konceptualizuju pomoću osjećaja gladi, na primjer: *He hungers for her touch*, dok se osjećaj gladi koristi kako bi se predstavila seksualna želja i zadovoljstvo (López, 2009).

Tokom pretrage naišli smo i na realizacije u kojima je bila upotrijebljena intenzifikacija pomoću riječi “what“. Riječ je o sljedećim ekscerptima:

5. “A Little Closer Look There! **What A Chick She Is!!**“ (www.pinterest.co.uk)
6. “Cooper Brown: He's Out There. 'I'm smitten when I meet Elle Macpherson. **What a chick.**“ (www.independent.co.uk)
7. “Seeing that chick (and **what a chick!!**) made D's holiday.“ (www.tribes.co.uk)

Naišli smo na šest realizacija ovog tipa i iz konteksta smo mogli zaključiti da je ova metafora u svakoj realizaciji bila upotrijebljena od strane muškarca sa ciljem da okarakterise seksualno privlačnu djevojku.

Pronašli smo i realizacije u kojima je bila upotrijebljena intenzifikacija pomoć riječi “hot“:

8. “**Hot Chicks** with Cool Tracks“ (www.dailymail.co.uk)
9. “Kyrgios blows match with Federer because of '**hot chick**' in crowd.“ (www.thesun.co.uk)

U britanskom internet korpusu bile su prisutne dvije realizacije ovog tipa i u oba slučaja navedena konceptualna metafora bila je upotrijebljena u naslovima poznatih britanskih onlajn časopisa.

Tokom pretrage naišli smo i na tri realizacije kojima je bio upotrijebljen izraz “chick flick“. Riječ je o sljedećim realizacijama:

10. “From classic romantic comedies to films that celebrate female friendship and empowerment, Hannah Lewis picks 40 of the best **chick flicks** of all time.“ (www.eharmony.co.uk)
11. “**Chick flicks** are the best.“ (www.glamourmagazine.co.uk)

Izraz “chick flick“ koristi se u engleskom jeziku kako bi se predstavio film snimljen za pretežno žensku publiku. Poznat je i izraz “chick lit“, koji je drugi naziv za literaturu posvećenu ženama. Tokom pretrage naišli smo na jednu realizaciju u kojoj je bio upotrijebljen ovaj izraz:

12. “Think **chick lits** are all fluff and no substance? Think again.“ (www.stylist.co.uk)

Pored izraza “chick flick“ i “chick lit“, koji se u britanskoj kulturi koriste kao drugi nazivi za filmove i literaturu namijenjenu ženskom rodu, poznati su i izrazi “chick flick chick“, “chick flick fodder“, “chick antics“ i “chick fetes“. Žene koje glume u “chick flick“ nazivaju se “chick flick chick“, dok se materijal koji se koristi prilikom proizvodnje “chick flick“ naziva “chick fodder“. Stihovi pjesama koji se bave ženskim temama zovu se “chick antics“, dok se žurke koje se organizuju samo za žene nazivaju “chick fetes“ (López, 2009).

Na osnovu pronađenih realizacija osnovne metafore WOMAN IS A CHICK, možemo zaključiti da se ova metafora, u britanskoj kulturi, koristi kako bi se konceptualizovala mlada, seksualno atraktivna žena. Ovu metaforu koriste uglavnom muškarci, a pomoću nje izražavaju i svoju seksualnu želju prema “woman chick“.

4.2.6. Konceptualna metafora WOMAN IS A VIXEN/FOX u korpusu tekstova britanskih internet stranica

Pored imena životinja koje pripadaju kategoriji kućnih ljubimaca i domaćih životinja, na britanskim internet stranicama naišli smo i na animalne metafore u kojima su bila upotrijebljena imena divljih životinja kao izvorni domen za konceptualizaciju žene. Za razliku od domaćih životinja i kućnih ljubimaca koji u velikoj mjeri zavise od čovjeka kada je u pitanju njihov opstanak, divlje životinje uživaju potpunu slobodu. Kućni ljubimci i domaće životinje su pod čovjekovom kontrolom, on im obezbjeđuje ishranu i sklonište. Sa druge strane, divlje životinje su u potpunosti nezavisne, sposobne da same prežive i vrlo često predstavljaju prijetnju za čovjeka (López, 2007). Divlja životinja koja je često korišćena za konceptualizaciju žene na britanskim internet stranicama jeste *lisica*. Tokom pretrage naišli smo na dvadeset tri realizacije osnovne metafore WOMAN IS A VIXEN, koje će u nastavku biti prikazane i analizirane:

1. “**That woman is a vixen** of the worst kind. She hypnotized me,...”
(www.archive.org/stream)
2. “The women of England are eminent for many good qualities both of the head and of ... Without simplicity, **woman is a vixen**, a coquette, a hypocrite.”
(www.gutenberg.org)

Irene Lopez Rodriguez (2007) bavila se istraživanjem užih metafora konceptualne metafore WOMAN IS A WILD ANIMAL. Jedan dio svog istraživanja posvetila je i konceptualnoj metafori WOMAN IS A FOX/VIXEN. Lopez Rodriguez (2007) ističe da je lisica poznata po svojim osobinama lukavosti i dovitljivosti. O tome svjedoči i izraz “as cunning as a fox“. Lisica je životinja koju je teško klasifikovati u jednu kategoriju sa obzirom na to da je ona često predator, ali i plijen. Baker (1981) smatra da lisica predstavlja životinju koju ljudi često love i ubijaju iz zabave, te da, stoga, žena koja se konceptualizuje pomoću ove metafore predstavlja „plijen“ koji muškarci rado „love“.

Na osnovu prikazanih ekscerpata možemo zaključiti da se konceptualna metafora WOMAN IS A VIXEN koristi u britanskoj kulturi kako bi se predstavila žena koja je atraktivna, koketna i koja voli da flertuje. O tome svjedoče i sljedeći opisi: “She hypnotized me“ (1) i “...woman is a vixen, a coquette, a hypocrite“ (2). Iz konteksta možemo zaključiti da je u oba ekscerpata govornik muškarac, i to muškarac koji je na neki način prevaren od strane „žene lisice“. Dakle, ova konceptualna metafora ne koristi se samo kako bi se istakle osobine vezane

za fizički izgled žene, već i one koje prikazuju njeno ponašanje. "Woman vixen" je lukava žena koja koristi svoj izgled kako bi nadmudrila muškarce i dobila od njih ono što želi. Dakle, možemo izvesti zaključak da je u prethodno prikazanim ekscerptima žena ta koja pomoću svog izgleda i šarma „lovi“, a muškarac je predstavljen kao „plijen“.

Tokom pretrage naišli smo i na sljedeće realizacije:

3. "Namestey London is a refreshing film in that it gives centre-stage to a British woman of Indian origin, and does not portray her as a one-dimensional, **rich-girl vixen**, tempting the Bollywood hero away from his constant, truly Indian, girl-next-door." (www.imdb.com)
4. "Gossip Girl" **vixen** Michelle Trachtenberg was spotted in NYC this week wearing some fab bling ..." (www.toofab.com)
5. "**She's a vixen at play** and will outfox contenders all day." (www.gladiatorstv.com)

Na osnovu pronađenih realizacija zaključili smo da se konceptualna metafora WOMAN IS A VIXEN koristi i prilikom predstavljanja filmskih ili serijskih ženskih likova. Tokom pretrage naišli smo šest realizacija ovog tipa. U prethodno navedenim ekscerptima osnovna metafora upotrijebljena je kako bi se predstavile određene glumice. Ova metafora nam jednom riječju opisuje njihov fizički izgled i ponašanje. Pored izazovnog izgleda, "women vixen" su poznate i po svojim visokim intelektualnim kapacitetima. Dakle, u pomenutom kontekstu, konceptualna metafora WOMAN IS A VIXEN koristi se kako se predstavila mudra žena atraktivnog izgleda.

Riječ "vixen" koristi se u engleskom jeziku prvenstveno kako bi se označila ženka lisice. Međutim, kao što je već rečeno, ova riječ koristi se i kako bi se predstavila drska ženska osoba privlačnog izgleda. Upotreba ove metafore datira još iz šesnaestog vijeka. Može se naći u djelima Šekspira i Svifta, gdje je korišćena prilikom opisa svekrva i tašti, u značenju žene loše naravi. U dvadesetom vijeku značenje ove metafore se mijenja. Naime, ona prestaje da označava samo drsku žensku osobu i dobija novo značenje. Smatra se da je upotreba ove metafore prilikom opisivanja žena koje su posjedovale, osim svoje borbenosti, i kvalitet atraktivnosti, dovela do reinterpretacije riječi "vixen". Od dvadesetog vijeka ona počinje da se koristi i prilikom opisa glamuroznih i atraktivnih žena.⁶

Tokom pretrage naišli smo i na sedam realizacija u kojima je bila dominantna upotreba pridjeva "foxy". Riječ je o sljedećim ekscerptima:

⁶ 1828-2019 Merriam Webster Dictionary, dostupan na veb-stranici: www.merriam-webster.com

6. "She looked straight into my eyes, winked, then rushed on. Ms Aguilera might be a spoilt madam but **she's a foxy little minx**, I'll give her that." (www.dailymail.co.uk)
7. "**Foxy lady**. I love the story of Esther. If you weren't considering God's involvement, she only got into the position of power because the King thought **she was foxy!**" (www.bigministries.co.uk)

U pet od pronađenih sedam realizacija, pridjev "foxy" bio je upotrijebljen uz imenicu "lady". Iz konteksta smo mogli zaključiti da je u svim realizacijama ovaj pridjev upotrijebljen od strane muškaraca sa ciljem da se predstavi seksualno privlačna i lukava ženska osoba. Pridjev "foxy" koristi se još od šesnaestog vijeka, kada je upotrebljavan u žargonu sa ciljem da se okarakteriše lukava i domišljata ženska osoba. Međutim, nakon nekoliko godina, ovaj pridjev počeo je da se koristi i prilikom opisivanja atraktivnih djevojaka (Klein, 1971). Izraz "foxy" postao je popularan u prvoj polovini dvadesetog vijeka kada je u modi bilo lisičje krzno koje su žene nosile oko vrata. Tu vrstu krzna mogle su sebi da prijušte samo žene visokog staleža. Žene koje su nosile lisičje krzno uglavnom su bile atraktivne i odavale su utisak odvažnih i sposobnih žena. Otuda i inspiracija za pomenutu metaforu. U drugoj polovini dvadesetog vijeka, Džimi Hendriks je u svojoj pjesmi "Foxy Lady" opisao kakva je zapravo "foxy lady" i pomogao da se učvrsti ono značenje pridjeva "foxy" koje se odnosi na atraktivan izgled ženske osobe.⁷

Korisnici britanskih internet stranica upotrebljavaju metaforu WOMAN IS A VIXEN/FOX kako bi okarakterisali žensku osobu koja pored privlačnog fizičkog izgleda posjeduje i osobine lukavosti i snalažljivosti, čiji su intelektualni kapaciteti visoki. Dakle, ovu konceptualnu metaforu žene mogu doživjeti kao kompliment, ali i kao uvredu, u zavisnosti od konteksta i drugih lingvističkih i ekstralingvističkih faktora.

⁷1995-2019 Dictionary.com, dostupno na veb-stranici: www.dictionary.com

4.2.7. Konceptualna metafora WOMAN IS A LIONESS u korpusu tekstova britanskih internet stranica

Kada je riječ o divljim životinjama, pored konceptualne metafore WOMAN IS A VIXEN/FOX, korisnici britanskih internet stranica koristili su i konceptualnu metaforu WOMAN IS A LIONESS za konceptualizaciju žene. Tokom pretrage naišli smo na dvadeset dvije realizacije navedene metafore koje će u nastavku biti prikazane i interpretirane:

1. “**Sara’s a lioness.** Sara Payne is one of the bravest women I have ever met. Sara may look vulnerable and ill, and she is often nervous at speaking in public, but **the woman is a lioness** with a heart as big as the ocean and a spirit that will not be silenced.“ (www.thesun.co.uk)
2. “I decided to name this Blog Coeur de Lionne (Heart of a Lioness) because in my opinion **every woman is a Lioness**, filled with bravery, strength and love.“ (www.99designs.co.uk)
3. “However, the Queen of Rods highlights the need to learn how to be socially comfortable: **she is a lioness**, full of authority, highly trusted.“ (www.varsity.co.uk)

Na osnovu navedenih ekscerpata možemo izvesti zaključak da se konceptualna metafora WOMAN IS A LIONESS koristi u britanskom internet korpusu kako bi se predstavila jaka, ambiciozna i neustrašiva žena.

Dakle, riječ je o ideološkim vrijednostima koje su pozitivne za predstavljanje ženskog ponašanja. To nam potvrđuju i iskazi koji su upotrijebljeni u prethodno prikazanim ekscerptima: “Sara Payne is one of the bravest women I have ever met“ (1), “with a heart as big as the ocean and a spirit that will not be silenced“ (1), “filled with bravery, strength and love“ (2), “full of authority, highly trusted“ (3). Iako na prvi pogled može izgledati ranjivo i uplašeno, “woman lioness“ je nezavisna žena, puna samopouzdanja i spremna da se suoči sa problemima koje život nosi.

Svojim ponašanjem, pojavom i snagom, lav izaziva strahopoštovanje kod čovjeka. Pored toga, lav se nalazi na samom vrhu lanca ishrane i nema prirodnih neprijatelja, te je poznat i kao kralj životinja (Hrnjak, 2014). Upravo ta simbolika snage, hrabrosti i neustrašivosti utkana je u konceptualnu metaforu WOMAN IS A LIONESS. Žena koja se karakteriše ovom metaforom vrijedna je poštovanja i divljenja. Takva žena se ne uklapa u tradicionalne stereotipne predstave o ženama gdje su one prikazane kao inferiorne u odnosu na muški rod, zavisne od svojih očeva,

braće i muževa, pokorne i slijepo poslušne. Naprotiv, “woman lioness“ je sve suprotno od takve vizije žene.

Korisnici britanskih internet portala koristili su ovu metaforu i kako bi prikazali požrtvovane majke:

4. “Kym added: "**She is a lioness with her cubs.** As I am. I think when you're a mother you can't help but have that instinct and you want to protect.“ (www.thesun.co.uk)
5. “My mum is the most incredible person I know. She is strong, brave and forever putting her family needs before her own. **She is a true lioness.** So, if anyone asks me what my tattoo represents? I'll tell them my lioness is my mum.“ (www.fucancer.co.uk)
6. “‘Hell no!’ Nancy Pelosi faces fury from Alexandria Ocasio-Cortez for passing Trump-backed \$4.6 billion border aid bill hours after she said **she would fight it like 'a lioness'.** 'If you start endangering children I become a lioness, you get near those cubs and it just evokes a response that is natural.' she told reporters on Capitol Hill . 'The children come first. At the end of the day, we have to make sure that the resources needed to protect the children are available.“ (www.dailymail.co.uk)

Dakle, konceptualna metafora WOMAN IS A LIONESS koristi se na britanskim internet stranicama u cilju da se predstavi žena koja je spremna na sve kako bi zaštitila svoju porodicu. O tome svjedoče i sljedeći djelovi prethodno navedenih ekscerpata: “I think when you're a mother you can't help but have that instinct and you want to protect“ (5), “She is strong, brave and forever putting her family needs before her own“ (6), “‘If you start endangering children I become a lioness, you get near those cubs and it just evokes a response that is natural' (7). U primjeru 7 upotrijebljen je izraz “fight like a lioness“, koji se odnosi na ponašanje svojstveno ženi koja se hrabro bori da zaštiti svoje dijete na svaki mogući način. Naime, žena se pretvara u krvoločnu, okrutnu zvijer kada neko pokuša da naudi njenoj djeci i porodici. Stoga se majčinsko, zaštitničko ponašanje žene može izjednačiti sa ponašanjem lavice kada je njen potomak u opasnosti (Hrnjak, 2014).

Međutim, analizirana konceptualna metafora javljala se i u drugim kontekstima. Riječ je o sljedećim ekscerptima:

7. “You are super-successful, high achieving woman. **A lioness** within the workplace commanding respect and authority,...“ (www.birdonabike.co.uk)

8. “To all **my lioness sisters** who feel something wild, fierce and beautiful stirring within them, don't be afraid of your strength, questions or insights.“ (www.pinterest.co.uk)

Konceptualna metafora WOMAN IS A LIONESS upotrebljava se u britanskoj kulturi kako bi se opisale žene koje se hrabro i odlučno bore za svoje zasluženno mjesto u društvu i u različitim područjima javnog djelovanja. Pritom, takve žene nepokolebljivo brane svoje stavove i iznose svoje mišljenje. Takve žene zahtijevaju da ih drugi cijene i poštuju, što možemo zaključiti i iz primjera 8: “A lioness within the workplace commanding respect and authority“. U pojedinim realizacijama bila je upotrijebljena i intenzifikacija uzvikom “what“:

9. “**What a lioness!** Vanessa Hudgens shares Boho-chic Instagram posts.“ (www.pinterest.co.uk)
10. “**What a lioness** your mother was!“ (www.biblesociety.org.uk)

Ovaj izraz upotrijebljen kako bi se pojačalo značenje koje govornik želi da prenese pomoću riječi “lioness“ i kako bi se dočaralo oduševljenje i divljenje koje govornik osjeća prema određenoj ženskoj osobi. Veličanstvena pojava lava, njegovo ponašanje, moć i gracioznost jesu motivacija za navedenu metaforu.

Na osnovu prikupljenih realizacija konceptualne metafore WOMAN IS A LIONESS, možemo izvesti zaključak da se navedena metafora koristi u britanskoj kulturi kako bi se izrazile ideološke vrijednosti koje su pozitivne za predstavljane ženskog ponašanja. Obično se za neustrašive, moćne, hrabre i nepokolebljive žene kaže da su lavice. Lavicama se nazivaju i majke koje su spremne na sve kako bi zaštitile svoje potomke. Dakle, navedena metafora obično predstavlja kompliment za žene jer ukazuje na karakteristike koje su poželjne.

4.2.8. Ostale animalne metafore koje konceptualizuju ženu u tekstovima britanskim internet stranicama

Pored prethodno navedenih konceptualnih metafora koje su bile najučestalije na britanskim internet portalima, naišli smo i na animalne metafore koje su se nešto rjeđe koristile za konceptualizaciju žene. Iako nismo naišli na veliki broj realizacija pomenutih metafora, njihova upotreba je značajna za ovo istraživanje. U nastavku ovog poglavlja prikazaćemo određene realizacije na koje smo naišli i analiziraćemo njihovu upotrebu.

Korisnici britanskih internet portala često koriste konceptualnu metaforu WOMAN IS A TIGRESS prilikom konceptualizacije žene. Tokom pretrage naišli smo na sedam realizacija pomenute metafore:

1. “**She is a tigress**. Compel her to fight and we will bleed. Then she must come to Rome with her son and seek exoneration.“ (www.springfieldspringfield.co.uk)
2. “**She is a true tigress** with a jealous, soothsayer-like female servant...“ (www.amazon.co.uk)

Na osnovu navedenih ekscerpata možemo zaključiti da se metafora WOMAN IS A TIGRESS koristi kako bi se ukazalo na moćnu, neustrašivu, okrutnu i hrabru ženu. Za razliku od konceptualne metafore WOMAN IS A LIONESS, ova metafora se češće upotrijebljava kada želi da se ukaže na ponašanje žene koja se bori za svoje mjesto u društvu, a rjeđe u kontekstima koji ukazuju na to da se žena bori za svoju djecu ili porodicu.

Ova metafora javljala se i drugačijem kontekstu:

3. “Would you like to build your confidence and find your inner **sexy tigress** in a friendly and supportive atmosphere? Would you like to embrace your sexuality, ...“ (www.scarlettbelle.co.uk)
4. “Justina is a **sexy tigress**, full of enthusiasm and a positive attitude.“ (www.xstasy.co.uk)
5. “This **sexy Tigress** has it all: a figure to die for, deep blue eyes, the true seductress, you can't help but fall for Zoe.“ (www.bumpix.co.uk)

Iz konteksta navedenih ekscerpata možemo zaključiti da se pomenuta konceptualna metafora koristi i kako bismo ukazali na seksualno aktivnu i atraktivnu ženu. Na britanskim internet stranicama žena je često predstavljena kao mala, umiljata životinja koju treba „pripitomiti“ ili „loviti“. Dakle, žena je bila predstavljena kao plijen, a muškarac kao lovac. Međutim, ovdje su uloge zamijenjene. Žena je ta koja preuzima aktivnu ulogu muškarca, a muškarac postaje pasivan. Žena drži konce u svojim rukama kada su u pitanju ljubavni odnosi. Pored svoje dominantne uloge, “woman tigress“ je i fizički privlačna i atraktivna žena. O tome svjedoči primjer 5: “This sexy Tigress has it all: a figure to die for, deep blue eyes, the true seductress, you can't help but fall for Zoe“. U sve četiri realizacije na koje smo naišli bila je upotrijebljena intenzifikacija pomoću riječi “sexy“, kako bi se još više naglasio izazovan fizički

izgled žene koja se opisuje. Dakle, „žene tigrice“ su po svojoj prirodi zavodnice koje koriste svoje attribute kako bi pridobile muškarca kojeg žele.

Na osnovu predstavljenog možemo zaključiti da se opšta metafora WOMAN IS A CAT realizuje kroz uže metafore WOMAN IS A LIONESSE i WOMAN IS A TIGRESS. Naime, korisnici britanskih internet stranica koriste navedene metafore kako bi konceptualizovali duhovne karakteristike žene, ali i njen fizički izgled. Konceptualna metafora WOMAN IS A LIONESSE češće je korišćena kako bi se prikazala nezavisna i neustrašiva žena, dok je metafora WOMAN IS A TIGRESS upotrebljavana sa namjerom da se što vjernije predstavi atraktivan fizički izgled žene. Dakle, ove konceptualne metafore stvaraju predstavu o ženi koja nije u potpunosti u skladu sa tradicionalnom slikom o ženama gdje su one prikazane kao fizički i psihički slabije i pasivnije.

Tokom pretrage naišli smo i na šest realizacija konceptualne metafore WOMAN IS A BUNNY:

6. “The reality of being a **Bunny Girl** and maybe rubbing shoulders with stars like Frank Sinatra lived up to the 21-year-old's expectations.” (www.mirror.co.uk)
7. “There were different types of **bunnies** - the very glamorous ones and the girl-next-door type, who people felt comfortable with.” (www.manchestereveningnews.co.uk)
8. “The reality of being a **Bunny Girl** and maybe rubbing shoulders with stars like Frank Sinatra lived up to the 21-year-old's expectations.” (www.mirror.co.uk)

Konceptualna metafora WOMAN IS A BUNNY korištena je na britanskim internet portalima kako bi se prikazala atraktivna mlada žena. Za razliku od krupnih životinja koje su se koristile u animalnim metaforama kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje ženskog ponašanja i izgleda, ova životinja se koristi kako bi se prenijele pozitivne karakteristike fizičkog izgleda žene. Ovom metaforom takođe se ukazivalo na žene koje posjeduju osobine umiljatosti i nježnosti. Izraz koji se često koristio na britanskim internet stranicama jeste “bunny girl“. U jednom britanskom rječniku ovaj izraz definisan je kao „mlada konobarica ili hostesa čiji kostim uključuje rep i uši zeca“.⁸ Ovaj kostim korišten je kako bi se privukla pažnja muške populacije.

Korisnici britanskih internet stranica koristi su i metafore WOMAN IS A GOAT i WOMAN IS A SHEEP kako bi ukazali na žensku osobu ograničenih intelektualnih kapaciteta. Tokom pretrage naišli smo na dvije realizacije pomenutih metafora:

⁸ 1999-2019 Urban Dictionary, dostupan na veb-stranici: www.urbandictionary.com

9. “**You stupid sheep** are slaves to this corporate holiday! Ha! But not this girl. I walk alone. So completely alone.“ (www.springfieldspringfield.co.uk)
10. “**That woman is a goat**, and her affirmative answer as confirming that she is indeed a goat.“ (www.oapen.org.catalogue.libraries.london.ac.uk)

Ove metafore koriste se u britanskoj kulturi sa ciljem da se predstavi osoba ženskog pola za koju se smatra da ima intelektualno ograničene sposobnosti. Takva žena nema sposobnost da racionalno razmišlja i zaključuje, već svjesno prati i oponaša ostale kako bi bila prihvaćena u društvu. U primjeru 9 upotrijebljena je intenzifikacija pomoću riječi “stupid“, kako bi se naglasile smanjene intelektualne sposobnosti ženske osobe koja se opisuje. Ove metafore nastale su na osnovu čovjekove stereotipne predstave koju gaji o ovim životinjama. Naime, čovjek smatra da je superioran u odnosu na njih budući da ih je pripitomio i podredio svojim potrebama. Kako je to uradio sa lakoćom, čovjek je došao do zaključka da su ove životinje glupe i naivne, te da zbog toga sa njima upravlja sa lakoćom.

Konceptualna metafora koja se takođe koristila kako bi se ukazalo na negativne karakteristike žene jeste metafora WOMAN IS A BAT. Tokom pretrage naišli smo na tri realizacije ovog tipa, a navešćemo dvije:

11. “Before we meet her, they tell us **she is an "old bat"** who looks "like she licked a homeless guy's arse".“ (www.howtowriteabouttheatre.blogspot.co.uk)
12. “I love the fact that **she is an old bat** and says things to people's faces.” (www.thetimes.co.uk)

Dakle, ova konceptualna metafora koristi se u britanskoj kulturi kako bi se predstavila starija, beskorisna žena neprijatnog fizičkog izgleda. Početkom devetnaestog vijeka ovaj izraz je imao seksualne konotacije, međutim, počeo je da se koristi u pogrđnom smislu 1893. godine kada se pojavio u dijalogu drame “The Girl I Left Behind Me“ Davida Belaska. Nakon toga, 1948. godine ovaj termin se ponovo javlja u romanu Alana Handlija “Kiss Your Elbow“. Od tada ovaj izraz ima značenje „stara, ružna žena“ (Jackson, 2016).

Jedina morska životinja koja je bila upotrijebljena za konceptualizaciju žene na britanskim internet portalima jeste kit. Naišli smo na jednu realizaciju metafore WOMAN IS A WHALE:

13. “Big boobs don't count if they're big because the **woman is a whale**.”
(www.forums.overclockers.co.uk)

Ova konceptualna metafora koristi se kako bi se predstavila izuzetno krupna žena neprijatnog fizičkog izgleda. Kit je životinja koja se ističe svojom veličinom, pa ga to čini pogodnim kandidatom za konceptualizaciju pogrđnih osobina žene. Dok male životinje imaju tendenciju da prenose karakteristike umiljatosti, bude osjećanja naklonosti i zaštite, velike životinje uglavnom služe za prenošenje negativnih osobina. Lopez (2009) smatra da razlog za to leži u čovjekovoj teškoći da vrši kontrolu nad takvim životinjama zbog njihove snage.

Kako bi predstavili bijesnu, nervoznu i ljutitu žensku osobu, korisnici britanskih internet stranica koristi su metaforu WOMAN IS A SHE-WOLF. Tokom pretrage naišli smo na dvije realizacije pomenute metafore koje će u nastavku biti prikazane i interpretirane:

14. “**An angry woman is a she-wolf**, ...” (www.bsswebsite.me.uk)
15. “**Angry woman is a she-wolf** who should shed the rough pelt around her heart.”
(www.theses.whiterose.ac.uk)

U oba ekscerpta upotrijebljen je pridjev “angry” kako bi se pojačalo značenje koje želi da se prenese ovom metaforom. Dakle, konceptualna metafora WOMAN IS A SHE-WOLF koristi se u britanskoj kulturi kako bi se ukazalo na osobu ženskog pola koja je temperamentna, svadljiva, impulsivna, razdražljiva i živčana.

4.3. Kontrastivna analiza konceptualne metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica

Ovo istraživanje zasnovano je na teoriji konceptualne metafore, kao i na analizi korpusa i rezultatima dobijenim na osnovu analize. Korpus za ovu analizu čine različite britanske i crnogorske internet stranice domena .uk i .me. U radu su navedeni ekscerpti u kojima se javljaju animalne metafore koje su predmet ovog istraživanja. Na osnovu rezultata pretrage možemo izvesti zaključak da se konceptualna metafora ŽENA JE ŽIVOTINJA koristi u britanskom i crnogorskom internet korpusu kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su pozitivne ili negativne za prikazivanje određenih karakteristika osoba ženskog pola. Korisnici britanskih i crnogorskih internet stranica koriste animalne metafore kada žele da predstave određene atribute žene koje možemo grupisati u dvije veće skupine: fizički izgled i duhovne karakteristike. U nastavku ovog poglavlja, kontrastivno ćemo analizirati građu korpusa koja daje jasnu sliku o sličnostima i razlikama u metaforičkoj konceptualizaciji žene u engleskom i crnogorskom jeziku.

4.3.1. Animalne metafore korišćene za konceptualizaciju fizičkog izgleda žene u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica

Korpus tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica pokazuje da se u ove dvije kulture često koriste animalne metafore kako bi se opisao fizički izgled žene. Analiza korpusa pokazala je da su imena životinja češće korišćena kako bi se ukazalo na osobine koje su nepoželjne kod žena. Kada je riječ o osobinama koje se koriste kada želimo da opišemo fizički atraktivnu i izazovnu ženu, u crnogorskom jeziku često se upotrebljavaju animalne metafore ŽENA JE MAČKA, ŽENA JE RIBA i ŽENA JE TIGRICA. Naime, korisnici crnogorskih internet stranica koriste pomenute metafore kako bi predstavili ženu izazovnog izgleda, koja ima savršenu figuru, izražene obline i koja zrači seksipilom. Ove metafore upotrebljavane su češće od strane osoba muškog pola prilikom direktnog obraćanja ženi. Metafora ŽENA JE RIBA korišćena je i kako bi se predstavile poznate ženske ličnosti, odnosno kako bi se predstavio ideal ženske ljepote, dok je metafora ŽENA JE TIGRICA upotrijebljena sa ciljem da se ukaže i na seksualnu energiju kojom odiše određena osoba ženskog pola.

Korisnici britanskih internet stranica koristili su metafore WOMAN IS A CHICK, WOMAN IS A BUNNY, WOMAN IS A VIXEN, WOMAN IS A KITTEN i WOMAN IS A TIGRESS, kako bi predstavili

ženu prijatnog fizičkog izgleda. Žene koje se konceptualizuju pomoću pomenutih metafora mlade su, atraktivne i fizički privlačne. Ukoliko obratimo pažnju na ostale aspekte koji se ističu prilikom upotrebe ovih metafora, možemo zaključiti da se one koriste i kako bi se konceptualizovala koketna, seksualno aktivna i poželjna žena.

Kao što je već istaknuto, animalne metafore na koje smo naišli u britanskom i crnogorskom internet korpusu češće su upotrebljavane kako bi se konceptualizovale nepoželjne osobine vezane za fizički izgled žene. Korisnici britanskih i crnogorskih internet stranica koristili su imena krupnih životinja kako bi u prvi plan istakli debljinu, odnosno nezgrapno fizički izgled žene. Animalne metafore koje koriste korisnici crnogorskih internet stranica sa ciljem da prenesu negativne karakteristike koje se tiču fizičkog izgleda žene jesu sljedeće: ŽENA JE KOBILA, ŽENA JE KRMAČA i ŽENA JE PATKA. Metafore ŽENA JE KOBILA i ŽENA JE KRMAČA korištene su kako bi se konceptualizovala krupna žena, nezgrapne građe, koja ne posjeduje ženstvenost. Iz konteksta pronađenih ekscerpata izveli smo zaključak da osobe koje se konceptualizuju pomoću pomenutih metafora izgledom podsjećaju na životinju koja se javlja u izvornom domenu. O tome svjedoči i metafora ŽENA JE PATKA, kojom se predstavlja osoba ženskog pola koja svojim fizičkim izgledom i hodom podsjeća na patku.

U britanskoj kulturi koriste se metafore WOMAN IS A COW, WOMAN IS A WHALE i WOMAN IS A BAT, kako bi se konceptualizovala krupna žena neprijatnog fizičkog izgleda. Metafore WOMAN IS A COW i WOMAN IS A WHALE konceptualizuju ženu sa viškom kilograma, dok metafora WOMAN IS A BAT prikazuje stariju žensku osobu neprijatnog fizičkog izgleda.

Dakle, na osnovu navedenog možemo zaključiti da se u britanskoj i crnogorskoj kulturi koriste imena krupnih životinja kako bi se prenijele negativne karakteristike vezane za fizički izgled žene, dok se imena manjih životinja koriste za opisivanje atraktivnih žena. Prilikom konceptualizacije krupnih žena obično su upotrebljavana imena domaćih životinja kao što su krava, krmača, kobila i slično. Ove metafore korišćene su kao sredstvo uvrede namijenjeno osobi ženskog pola koja se opisuje. Sa druge strane, životinje kao što su mačka, riba, zečica i tigrica korišćene su kako bi se predstavile žene privlačnog fizičkog izgleda koje su seksualno poželjne.

4.3.2. Animalne metafore korišćene za konceptualizaciju duhovnih karakteristika žene u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica

Analiza građe korpusa pokazala je da se animalne metafore koriste u crnogorskoj i britanskoj kulturi kako bi se predstavile pozitivne ili negativne osobine koje se tiču duhovnih karakteristika žene. U ovu grupu ubrajamo vrijednosti vezane za intelekt, karakter, moral i ponašanje žene. Na osnovu pronađenih realizacija možemo zaključiti da je metaforizacija češće vršena na osnovu negativnih osobina, što će u nastavku biti i interpretirano.

Na crnogorskim internet stranicama pronašli smo veliki broj animalnih metafora koje su korisnici upotrebljavali sa ciljem da opišu pozitivne ili negativne karakteristike kada je u pitanju intelekt ženske osobe. Naime, za konceptualizaciju žene smanjenih intelektualnih sposobnosti korišćene su metafore: ŽENA JE ČURKA, ŽENA JE GUSKA, ŽENA JE KOKOŠKA i ŽENA JE KOZA. Ivana Vidović Bolt (2011) u svom istraživanju ističe da su postupci pripisivanja negativnih karakteristika životinjama praćeni čovjekovim aristokratskim pristupom životinji. Ove negativne konotacije nastale su na osnovu čovjekovih stereotipnih vjerovanja da su životinje, koje je lako pripitomio i prilagodio svojim potrebama, glupe. Nataša Ristivojević Rajković (2008) se bavila konceptualnom metaforom GLUPA ŽENA JE PERNATA ŽIVOTINJA i došla do zaključka da dodatni aspekti koji se ističu ovim metaforama ukazuju na činjenicu da se glupost kod žena vezuje za negativne oblike ponašanja, nevaspitanost, prostakluk i pretjeranu brbljivost, o čemu svjedoče ekscerpti na koje smo naišli tokom pretrage crnogorskih internet stranica. Dakle, u crnogorskoj kulturi se u velikoj mjeri koriste imena živine prilikom konceptualizacije žene. Sa istim ciljem, korisnici crnogorskih internet portala koristili su metaforu ŽENA JE KOZA. Pripisivanje negativnih osobina ovim životinjama nastao je usljed neosnovanog vjerovanja da one posjeduju ograničene mentalne sposobnosti.

U engleskom jeziku se intelektualno ograničena žena konceptualizuje pomoću metafora WOMAN IS A COW, WOMAN IS A SHEEP i WOMAN IS A GOAT. Na osnovu analize korpusa tekstova britanskih internet stranica možemo zaključiti da se za predstavljanje intelektualne ograničenosti kod žene koriste animalne metafore u kojima su dominantna imena domaćih životinja, odnosno životinja koje čovjek uzgaja zarad svoje koristi. U obje kulture javlja se metafora ŽENA JE KOZA prilikom konceptualizacije žene niske inteligencije.

Prilikom konceptualizacije borbenih, ambicioznih žena koje su pune samopouzdanja, u crnogorskoj kulturi korišćene su metafore ŽENA JE MAČKA, ŽENA JE LAVICA i ŽENA JE KUČKA, dok su u britanskoj kulturi korišćene WOMAN IS A LIONESS, WOMAN IS A BITCH i WOMAN IS A TIGRESS. Dakle, u obje kulture hrabra, neustrašiva i ambiciozna žena poredi se sa lavicom i

kučkom. Žene koje se konceptualizuju pomoću pomenutih metafora imaju jaku životnu energiju, pune su optimizma, neustrašive su i nezavisne. Takve žene drže sve konce u svojim rukama, brane svoje stavove i na sve načine pokušavaju da ostvare svoje ciljeve. Konceptualna metafora ŽENA JE LAVICA upotrebljava se u obje kulture kako bi se predstavila majka koja je spremna na sve kako bi zaštitila svoju porodicu. Poređenje majke sa lavicom stvara sliku žene koja se pretvara u krvoločnu zvijer kada neko predstavlja prepreku za njenu djecu.

Metafora ŽENA JE KUČKA takođe se upotrebljavala na britanskim i crnogorskim internet stranicama kako bi se konceptualizovala žena koja je nemoralna, nemilosrdna, arogantna i koja zadovoljstvo nalazi u omalovažavanju drugih ljudi. Takva žena je impulsivna, svadljiva i lako razdražljiva. U britanskoj kulturi, pored ove metafore korišćena je i metafora WOMAN IS A SHE-WOLF, kako bi se predstavile iste osobine.

Sa ciljem da se predstavi zlobna, podmukla i lukava ženska osoba, u engleskom i crnogorskom jeziku koristi se metafora ŽENA JE ZMIJA. „Žene zmije“ predstavljene su kao hladnokrvna bića koja ne mare za osjećanja drugih. Takve žene reaguju neočekivano, brzo i opako. Dakle, ova metafora nastala je na osnovu negativnog vjerovanja o zmijama koje je prisutno i u britanskoj i u crnogorskoj kulturi.

Za konceptualizaciju lukave i prepredene žene, u obje kulture, koristi se metafora ŽENA JE LISICA. „Žena lisica“ je žena visokih intelektualnih kapaciteta koja je poznata po svojoj snalažljivosti i promišljenosti.

Analiza građe korpusa svjedoči o činjenici da se u britanskoj i crnogorskoj kulturi koriste imena domaćih životinja kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje duhovnih karakteristika žene, dok se imena divljih životinja uglavnom koriste kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su pozitivne. Naime, čovjek je skloniji pripisati negativne osobine životinjama koje je pripitomio i podredio sebi, nego divljim životinjama nad kojima nema nikakvu kontrolu, koje predstavljaju prijetnju za njega, od kojih strahuje i kojima se divi.

4.3.3. Zaključak o kontrastivnoj analizi

U ovom radu, prikazali smo i interpretirali animalne metafore koje su korišćene na britanskim i crnogorskim internet stranicama za konceptualizaciju žene. Detaljno smo analizirali sedam metafora čija je upotreba bila najzastupljenija u ova dva jezika, a potom smo

interpretirali i najčešće od onih nešto rjeđe korišćenih metafora. Kada je riječ o crnogorskim internet stranicama, naišli smo na sljedeće metafore:

Animalna metafora	Broj pronađenih realizacija	Procenat (%)
ŽENA JE MAČKA	21	15,78%
ŽENA JE RIBA	18	13,53%
ŽENA JE KOBILA	16	12,03%
ŽENA JE KUČKA	15	11,27%
ŽENA JE LAVICA	14	10,52%
ŽENA JE ZMIJA	14	10,52%
ŽENA JE ČURKA	14	10,52%
ŽENA JE TIGRICA	6	4,51%
ŽENA JE KOKOŠKA	4	3,00%
ŽENA JE KRMAČA	3	2,25%
ŽENA JE PATKA	2	2,25%
ŽENA JE GUSKA	2	2,25%
ŽENA JE KOZA	2	2,25%
ŽENA JE LISICA	2	2,25%
UKUPNO	133	100%

Tokom pretrage britanskih internet stranica, animalne metafore kojima se konceptualizuje žena bile su sljedeće:

Animalna metafora	Broj pronađenih realizacija	Procenat (%)
WOMAN IS A COW	26	14,13%
WOMAN IS A CHICK	25	13,58%
WOMAN IS A CAT/KITTEN	24	13,04%
WOMAN IS A VIXEN/FOX	23	12,50%
WOMAN IS A BITCH	22	11,95%
WOMAN IS A LIONESS	22	11,95%
WOMAN IS A SNAKE	18	9,78%

WOMAN IS A TIGRESS	7	3,80%
WOMAN IS A BUNNY	6	3,26%
WOMAN IS A SHE-WOLF	3	1,63%
WOMAN IS A BAT	3	1,63%
WOMAN IS A SHEEP	2	1,08%
WOMAN IS A GOAT	2	1,08%
WOMAN IS A WHALE	1	0,54%
UKUPNO	184	100%

Kada uzmemo u obzir rezultate pretrage britanskih i crnogorskih internet stranica domena .uk i .me, možemo izvesti zaključak da su animalne konceptualne metafore zastupljene u oba jezika za konceptualizaciju žene. Na crnogorskim internet stranicama pronašli smo mnogo više realizacija u odnosu na broj vebsajtova, međutim, dobijene rezultate treba uzeti sa rezervom jer je metod pretrage u velikoj mjeri mogao da utiče na broj pronađenih realizacija. Treba imati u vidu da je pretraga i sakupljanje korpusa sprovedeno u toku avgusta, septembra i oktobra mjeseca 2019. godine, te bi istraživanje u bilo kom drugom vremenskom periodu pokazalo drugačije rezultate. Stoga, na osnovu prikazanog možemo zaključiti da se animalne metafore koriste u oba jezika prilikom konceptualizacije žene, ali zbog metodoloških ograničenja i, kako to obično nije slučaj u studijama metafore, ne možemo sa preciznošću tvrditi u kojoj mjeri se navedene metafore koriste u britanskoj i crnogorskoj kulturi.

Animalne metafore koje služe za konceptualizaciju žene bile su predmet interesovanja brojnih autora. Ivana Vidović Bolt (2011) je u svojoj studiji konstatovala da metafore ovog tipa predstavljaju odraz čovjekovog subjektivnog doživljaja životinjskog svijeta. Na osnovu čovjekove interakcije sa životinjama, njihovog zajedničkog bivstvovanja, kao i čovjekovih predstava o svojstvima i osobinama životinja, nastali su određeni pozitivni i negativni stereotipi. Građa našeg korpusa svjedoči o činjenici da se konceptualizacija žene pomoću animalnih metafora češće vrši na osnovu nepoželjnih karakteristika žene. Kao dominantne negativne karakteristike koje se vezuju za duhovne osobine žene istakli smo ograničene intelektualne sposobnosti, neprimjereno ponašanje u odnosu na ono što je standard u datoj sredini, primitivizam, nemoralnost i zlobu. Kako bi se predstavile ove osobine, korisnici britanskih i crnogorskih internet stranica koristili su uglavnom imena domaćih životinja i živine. U domenu fizičkog izgleda žene, animalnim metaforama se negativno predstavljaju debljina i nezgrapnan fizički izgled. Za ove potrebe, u oba jezika obično se koriste imena domaćih životinja.

Animalne metafore korišćene su i za konceptualizaciju pozitivnih karakteristika žene, ali rjeđe. Određene metafore koriste se kako bi se prikazala zgodna, atraktivna i seksualno privlačna žena. Izvorni domeni u ovakvim metaforama uglavnom su manje životinje, npr. mače, riba, pile i slično. Ove životinje posjeduju osobine nježnosti, umiljatosti i senzualnosti, pa se stoga žene, koje se konceptualizuju ovim metaforama, prikazuju kao lako osvojive i svode se na „predmet za igru“. Sa druge strane, analiza građe korpusa pokazala je da se u britanskoj i crnogorskoj kulturi često koriste imena divljih životinja kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su pozitivne za predstavljanje osobina žene. Divlje životinje kao što su lavica i tigrice često su korištene kako bi se predstavila jaka, borbena žena puna samopouzdanja.

Sprovedeno istraživanje potvrđuje da je upotreba animalnih metafora prilikom konceptualizacije žene u velikoj mjeri zastupljena u britanskoj i crnogorskoj kulturi. Premda se animalnim metaforama mogu predstaviti i pozitivne karakteristike žene, građa korpusa pokazuje da su negativne, odnosno pežorativne konotacije realizacija ovih metafora daleko uobičajenije.

5. ZAKLJUČAK

U ovom radu bavili smo se ispitivanjem konceptualizacije žene putem animalnih metafora u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica. Pošli smo od pretpostavke da životinjski svijet predstavlja veoma pogodan izvor i sredstvo za konceptualizaciju i konstruisanje metafora koje se odnose na ženu, te da se ponašanje i osobine žene često opisuju pomoću izraza koji se koriste prilikom opisivanja životinja (Kövecses, 2005). Imajući u vidu ovo mišljenje, kao i istraživanja autora koje smo naveli u radu, pristupili smo analiziranju animalnih metafora kojima se konceptualizuje žena u korpusu tekstova britanskih i crnogorskih internet stranica i njihovom poređenju na osnovu dobijenog korpusa.

Na početku, istakli smo da je cilj ovog rada da utvrdimo u kojoj mjeri se u britanskom i crnogorskom internet korpusu koriste animalne metafore prilikom konceptualizacije žene, da uvidimo da li se u ove dvije kulture koriste imena istih životinja za konceptualizaciju žene i koje su životinje najzastupljenije u animalnim metaforama, te i da zaključimo da li metaforički izrazi koji su predmet ovog istraživanja prenose ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje određenih karakteristika žene.

Dakle, na početku istraživanja utvrdili smo prisustvo realizacija konceptualne metafore ŽENA JE ŽIVOTINJA u britanskom i crnogorskom internet korpusu pomoću prethodno navedenih metoda. Na osnovu korpusa do kojeg smo došli, možemo zaključiti da se realizacije osnovne metafore koriste u obje kulture, s tim što smo mnogo više realizacija pronašli na crnogorskim internet stranicama u odnosu na broj vebajtova. Međutim, ne možemo sa preciznošću tvrditi u kojoj mjeri su animalne metafore zastupljene u britanskoj i crnogorskoj kulturi zbog metodoloških ograničenja. Podaci do kojih smo došli ovim istraživanjem važe samo za period u kojem je vršena pretraga i sakupljanje korpusa (avgust, septembar i oktobar 2019). Istraživanje u drugom vremenskom periodu pokazalo bi drugačije rezultate.

Analiza korpusa pokazala je da se u britanskoj i crnogorskoj kulturi uglavnom koriste imena istih životinja za konceptualizaciju žene. Izvorni domen metafora na koje smo naišli činile su uglavnom životinje koje pripadaju kategoriji kućnih ljubimaca, živine, stoke i divljih životinja. U ova dva jezika, žena se rijetko konceptualizuje pomoću imena morskih životinja. Naišli smo na dvije konceptualne metafore u kojima su upotrijebljena imena morskih životinja i to na metaforu ŽENA JE RIBA u crnogorskom jeziku i metaforu WOMAN IS A WHALE u engleskom jeziku.

Naše istraživanje pokazalo je da se u ova dva jezika koriste imena domaćih životinja kako bi se izrazile ideološke karakteristike koje su negativne za predstavljanje fizičkog izgleda i ponašanja žene, dok se imena divljih životinja koriste kako bi se predstavile pozitivne karakteristike. Naime, naišli smo na veliki broj metaforičkih realizacija u kojima su životinje koje pripadaju kategoriji živine i stoke korišćene kako bi se predstavila intelektualno ograničena, fizički neprivlačna, odbojna, nepristojna i nekulturna žena (ŽENA JE ČURKA, ŽENA JE KOBILA, ŽENA JE KRMAČA,...). Sa druge strane, imena divljih životinja uglavnom su korišćena kako bi se predstavila ambiciozna, borbena, sposobna žena puna samopouzdanja, npr. ŽENA JE LAVICA, ŽENA JE VUČICA, ŽENA JE TIGRICA, i slično. Došli smo do zaključka da je osnov ovakve konceptualizacije čovjekova stereotipna predstava koju ima o životinjama. Naime, činjenica da je domaće životinje lako pripitomio i podredio svojim potrebama, izazvala je kod njega mišljenje da su one naivne i glupe. Divlje životinje su oduvjek predstavljale opasnost za čovjeka, njih nije mogao kontrolisati niti pripitomiti. Stoga je o njima uvijek imao pozitivno mišljenje, divio se njihovoj slobodi i snalažljivosti. Ovakvo mišljenje jeste i razlog što čovjek konceptualizuje negativne osobine žene pomoću animalnih metafora u kojima se koriste imena domaćih životinja, a pozitivne pomoću metafora u kojima su zastupljena imena divljih životinja.

Takođe smo uočili da se u britanskom i crnogorskom internet korpusu koriste imena malih i umiljatih životinja kako bi se prenijele pozitivne karakteristike žene, dok se imena krupnih i nezgrapnih životinja koriste kako bi se konceptualizovale negativne karakteristike žene. U ovim slučajevima je metaforizacija vršena na osnovu fizičkog izgleda životinja i njihovog načina života. Naime, životinje koje su krupne, nespretne, lijene, neuredne, i slično, korišćene su u animalnim metaforama za konceptualizaciju žene koja ima slične karakteristike kao životinja s kojom se poredi. Sa druge strane, male, umiljate i nježne životinje korišćene su kako bi se predstavila žena koja posjeduje iste te osobine.

Građa korpusa pokazala je da se u ove dvije kulture metaforizacija žene putem animalnih metafora češće vrši na osnovu nepoželjnih osobina. Dakle, animalne metafore se u britanskom i crnogorskom internet korpusu češće koriste kako bi se prenijele ideološke vrijednosti koje su negativne za predstavljanje fizičkog izgleda, ponašanja, karaktera, morala i ostalih duhovnih osobina žene. Korisnici ovih internet stranica češće upotrebljavaju animalne metafore kako bi omalovažili ženu, istakli njene loše karakteristike i uvrijedili je, nego kako bi je pozitivno predstavili.

Pojedini aspekti konceptualne metafore žena je životinja bili su predmet interesovanja više autora kada je u pitanju engleski jezik, ali do sada nije bilo sistematskih analiza ove

metafore kroz korpusni pristup. Neka od tih istraživanja predstavili smo u poglavlju 3 ovog rada. S druge strane, Slavica Perović (2017) se bavila opštom metaforičkom konceptualizacijom žene u crnogorskom jeziku i dotakla se metaforizacije žene putem životinja. Za potrebe ovog istraživanja autorka nije koristila korpusni pristup, već su podaci sakupljeni putem upitnika. Vesna Bratić i Milica Vuković Stamatović (2017) bavile su se kontrastivnom analizom konceptualne metafore ŽENA JE AUTOMOBIL u engleskom i crnogorskom jeziku, međutim, kada je riječ o konceptualnoj metafori ŽENA JE ŽIVOTINJA, do sada nije bilo ovakvih analiza.

Istraživanja ovog tipa zanimljiva su tema sa stanovišta kognitivne lingvistike i studija kulture, te bi mogle biti predmet budućih istraživanja. Neke od preporuka za dalja istraživanja mogle bi biti kontrastivna analiza metaforičke konceptualizacije muškarca kao životinje u engleskom i crnogorskom jeziku ili pak kontrastivna analiza metaforičke konceptualizacije djeteta putem animalnih metafora.

Na kraju, želimo da istaknemo da smo ovom radu pristupili sa ciljem da doprinesemo dosadašnjim istraživanjima konceptualne metafore u engleskom i crnogorskom jeziku. Namjera nam je bila da detaljno predstavimo proces konceptualizacije žene putem animalnih metafora u britanskom i crnogorskom internet korpusu i rezultate dobijene kontrastivnom analizom. Naša želja bila je da ovim istraživanjem dođemo do uvida koji se tiču ne samo jezika, već i ljudskog razmišljanja, i da stvorimo jednu cjelinu koja će dati skroman doprinos poređenju metafora ova dva jezika, odnosno ove dvije kulture.

Bibliografija:

1. Anić, V. (2005). *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
2. Baker, R. (1981). "'Pricks' and 'Chicks': A plea for 'persons'". *Philosophy and Sex*. New York: Prometheus Books, 45-54.
3. Barasa, M. (2017). "The Use Animal Metaphors in the Representation of Women in Bukusu and Gusii Proverbs in Kenya". *Africology: The Journal of Pan African Studies*, 9-28.
4. Barlow, J., Kerlin, J., & Pollio, H. (1971). *Training manual for identifying figurative language*. Metaphor Research Group, University of Tennessee.
5. Bolt Vidović, I. (2011). *Životinjski svijet u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji I*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
6. Bolt Vidović, I. (2013). „Životinja kao (ne)inteligentni čovjekov prijatelj“, Zbornik radova sa međunarodnog znanstvenog skupa Animalistički frazemi u slovenskim jezicima „Životinja u frazeološkom ruhu“. Zagreb: Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu.
7. Bratić, V., i Vuković Stamatović, M. (2017). "Commodification of women through conceptual metaphors: The metaphor woman as a car in the Western Balkans". *Gender and Language*, 10 (3), 51-76.
8. Brem, A. (1967). *Kako žive životinje*. Rijeka: Otokar Keršovani.
9. Cameron, L. (2003). *Metaphor in educational discourse*. London: Continuum.
10. Cerović, M. (2016). "When suspects ask questions: Rhetorical questions as a challenging device". *Journal of Pragmatics*, 105:18-38.
11. Cerović, M. (2014). "'Do you know so and so': two types of yes/no interrogatives in police interrogations". *Revue Roumaine de Linguistique*, 44-61.
12. Čelebić, B. (2002). *Crnogorka kroz vijekove, Svjedočanstva*. Podgorica.
13. Čizmar, I. (2016). *Uloga konceptualne metafore ČOVJEK JE BILJKA u sagledavanju razlika i sličnosti među kulturama hrvatskoga i anglosaksonskoga govornog područja*. Osijek.
14. D'Andrade, Roy G. (1995). *The development of cognitive anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press.
15. Deignan, A. (2005). *Metaphor and Corpus Linguistics*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
16. Dragičević, R. (2008). *Semantička proučavanja srpskog jezika*. Beograd: SANU.

17. Dragičević, R. (2010). *Leksikologija srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike.
18. Gajić, B. (2016). „Kako razgovarate u braku? Govorite li jezikom zmiје ili žirafe?“ . *Alo*.
19. Gerzić, B., i Gerzić, N. (2002). *Rečnik savremenog beogradskog žargona*. Beograd: Istar.
20. Goatly, A. (1997). *The language of metaphors*. London: Routledge.
21. Goatly, A. (2006). “Ideology and metaphor“. *English Today*, 22(03), 25-39.
22. Graves, R. (1990). *The Greek Myths*. Middlessex: Penguin Books Ltd.
23. Halupka-Rešetar, S., and Radić, B. (2003). “Animal Names Used in Addressing People in Serbian“. *Journal of Pragmatics*, 3, 1891-1902.
24. Hathaway, N. (2006). *Vodič kroz mitologiju*. Zagreb: Mozaik knjiga.
25. Hines, C. (1999). “Foxy chicks and Playboy bunnies: A case study in metaphorical lexicalization“. In Misako K Hiraga, Chris Sinha, Sherman Wilcox (ed.) In *Cultural, Typological and Psychological Perspectives on Cognitive Linguistics*, 9-23.
26. Hrnjak, A. (2014). „Žene, zmajevi i opasne životinje. O nekim elementima konceptualizacije žene u hrvatskoj i ruskoj frazeologiji“. Zbornik radova sa međunarodnog znanstvenog skupa *Animalistički frazemi u slavenskim jezicima „Životinje u frazeološkom ruhu“*. Zagreb: Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu.
27. Ivić, M. (2001). *Pravci u lingvistici*. Beograd: Biblioteka XX vek.
28. Jackson, S. (2016). *The Derogation of Women Through Animal and Object Metaphors: Pejoration and Behavioral Traits*. Indiana: Ball State University.
29. Kamings, E. (2004). *Sve o simbolima*. Beograd: Narodna knjiga Alfa.
30. Kennedy, G. (1998). *An Introduction to Corpus Linguistics*. London: Adison Wesley Longman.
31. Klein, E. (1971). *A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language*. Amsterdam: Elsevier Scientific Publishing Co.
32. Klikovac, D. (2004). *Metafore u mišljenju i jeziku*. Beograd: Biblioteka XX vek.
33. Klikovac, D. (2010). *Jezik i moć*. Beograd: Biblioteka XX vek.
34. Kovačević, M. (2016). *Stilistika i gramatika stilskih figura*. Beograd: Jasen.
35. Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
36. Kövecses, Z. (2005). *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. Cambridge: Cambridge University Press.
37. Kövecses, Z. (2006). “Metaphor and Ideology in Slang: The Case of WOMAN and MAN“. *Revue d'Études Françaises*, 11/2006, 152-166.

38. Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
39. Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things*. Chicago / London: The University of Chicago Press.
40. Lakoff, G., and Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live by*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
41. López Rodríguez, I. (2007). "The Representation of Women in Teenage and Women's Magazines: Recurring Metaphors in English". *Estudios Ingleses de la Universidad Complutense*, 15, 15-42.
42. López Rodríguez, I. (2009). "Of women, bitches, chickens and vixens: animal metaphors for women in English and Spanish". *Cultura, Lenguaje y Representación/Culture, Language and Representation*, 7(7), 77-100.
43. Meyer, C. (2002). *English Corpus Linguistics: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
44. Milić, G. (2013). „Pristup zoosemiji u okviru teorije konceptualne metafore i metonimije“. *Jezikoslovlje*, 14.1, 197-213.
45. O'Keeffe, A., & McCarthy, M. (eds.). (2010). *The Routledge Handbook of Corpus Linguistics*. Taylor, C. (2008). "What is corpus linguistics? What the data says". *ICAME Journal* 32, 179–200.
46. Perović, S. (2017). *Pojmovna metafora kulturno srodnih pojmova*. Podgorica: Crnogorska Akademija Nauka i Umjetnosti.
47. Piper, P. (1997). *Jezik i prostor*. Beograd: Biblioteka XX vek.
48. Polovina, V. (1999). *Semantika i tekstlingvistika*. Beograd: Čigoja.
49. Praggeljaz Group (2007). MIP: A Method for Identifying Metaphorically Used Words in Discourse. *Metaphor and Symbol*, 22(1), 1-39.
50. Rajković, T. (2007). *Vjerovanja i običaji u Crnoj Gori u vezi sa rođenjem*. Cetinje.
51. Randelović, A. (2012). „Aspekti metonimije u jeziku i mišljenju“, *Theoria*, 3, 49-70.
52. Randelović, A. (2012). „Metaforična značenja zoonima koji se odnose na ljudske osobine“. *Naš jezik*, XLIII/ 3-4, Beograd: Institut za srpski jezik SANU.
53. Rentmeester, R. (2012). *Visions II: The Poetry of Life*. CreateSpace Independent Publishing Platform.
54. Ristivojević Rajković, N. (2008). *Zoonimska metaforika o muškarcima i ženama*. *Philologia*. 6, 45-52.

55. RSANU. Grupa autora (1959-). *Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika*. Beograd: Institut za srpski jezik Srpske akademije nauka i umetnosti.
56. Scheuer, P. (1958). "'Cat on a Hot Tin Roof' Has Artistic Merit, Shock Value". *Los Angeles Times*, (Part V), 1-2.
57. Schmidt, G., and Brdar, M. (2008). *Variation in the linguistic expression of the conceptual metaphor LIFE IS A GAMBLE in English, Croatian and Hungarian and its possible cultural implications*. Dubrovnik.
58. Schmitt, R. (2005). Systematic metaphor analysis as a method of qualitative research. *The Qualitative Report*, 10, 358-394.
59. Semino, E. (2017). "Corpus linguistics and metaphor". In Dancygier, B. (ed.) *The Cambridge Handbook of Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 463-76.
60. Semino, E., Heywood, J., & Short, M. (2004). "Methodological problems in the analysis of metaphors in a corpus of conversations about cancer". *Journal of Pragmatics*, 36, 1271-1294.
61. Shore, B. (1996). *Culture in mind: Cognition, culture, and the problem of meaning*. Oxford and New York: Oxford University Press.
62. Silaški, N. (2011). "Animal Metaphors in Some Business-Related Terms in English". *Radovi Filozofskog fakulteta u Istočnom Sarajevu*, 13(1), 565-576.
63. Silaški, N., and Kilyeni, A. (2015). "Animal Metaphors and Semantic Derogation – Do Women Think Differently From Men?". *Versita*, 319-325.
64. Starčević, Z. (1998). *Lingvističko vrednovanje žene i struktura diskursa u poslovi i reklamama, Srpski jezik, III*. Beograd.
65. Steen, G. (2002). "Towards a procedure for metaphor identification". *Language and literature*, 11(1), 17–33.
66. Stefanowitsch, A. (2006b). *Words and their metaphors: A corpus-based approach*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
67. Stefanowitsch, A., and Gries, S. (2006). *Corpus-Based Approaches to Metaphor and Metonymy*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
68. Strauss, C., and Quinn, N. (1997). *A cognitive theory of cultural meaning*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.
69. Szerszunowicz, J. (2011). *Obraz człowieka w polskich, angielskich i włoskich leksykalnych i frazeologicznych jednostkach faunicznych*. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.

70. Taylor, C. (2008). "What is corpus linguistics? What the data says". *ICAME Journal*, (32), 179-200.
71. Telebak, M. (2003). *Šta se krije iza etimologije?* Banjaluka: Besjeda.
72. Umar, A. (2018). "Metaphor in the Construction of Gender in Media Discourse: Analysis of Metaphors Used to Describe Women in Nigerian newspapers". *International Journal of Gender and Women's Studies*, 88-99.
73. Vujković, V. (2019). "The Conceptual Metaphor Woman Is an Animal in Montenegrin Webpages". *Logos & Littera: Journal of Interdisciplinary Approaches to Text*, 6 (1), 67-80.
74. Vuković Stamatović, M. (2017). "Metaphors of parliamentary budget debates in times of crisis: the case of the UK and the Montenegrin parliament". *Pragmatics and Society*, 9(1), 281-311.
75. Vuković Stamatović M., i Bratić V. (2018) "Conceptual Container Metaphors and Entrapment in Woolf's Mrs Dalloway", *Primerjalna književnost* 41(3), 141-164.
76. Živanović, M. (1990). *Metafora i filologija*. Sarajevo: Svjetlost.